

Sefydliad Ymchwil Gymdeithasol ac
Economaidd, Data a Dulliau Cymru
Wales Institute of Social & Economic
Research, Data & Methods

Cyngor Cyllido Addysg
Uwch Cymru
Higher Education Funding
Council for Wales

Dyfodol llwyddiannus i bawb: Ymchwiliadau i ddiwygio'r cwricwlwm

Successful futures for all: Explorations of curriculum reform

Adroddiad terfynol

Final report

Gorffennaf 2019

Fersiwn lawn gan gynnwys atodiadau ar gael i'w lawrlwytho o'n gwefan:
wiserd.ac.uk/research/research-projects/successful-futures-all

Awduron:

Dr Nigel Newton, Prifysgol Caerdydd
Yr Athro Sally Power, Prifysgol Caerdydd
Yr Athro Chris Taylor, Prifysgol Caerdydd

Mewn cydweithrediad â:

Dr Susan Chapman, Prifysgol Aberystwyth
Dr Carmel Conn, Prifysgol De Cymru
Mr Owen Davies, Prifysgol Bangor
Dr Sioned Hughes, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant
Dr Judith Kneen, Prifysgol Metropolitan Caerdydd
Dr Helen Lewis, Prifysgol Abertawe

Cyswllt Hwb WISERD:

Swyddog Cyfathrebu
Sefydliad Ymchwil Gymdeithasol ac Economaidd, Data a Dulliau Cymru (WISERD)
Prifysgol Caerdydd
38 Plas y Parc
Caerdydd
CF10 3BB

Ebost: WISERD.Comms@caerdydd.ac.uk

© Awduron

Cedwir pob hawl. Peidiwch â dyfynnu heb ganiatâd. I gael caniatâd i ddyfynnu, cysylltwch â Swyddog Cyfathrebu WISERD.

Tabl y Cynnwys

Crynodeb gweithredol	6
Successful futures for all: Explorations of curriculum reform	9
Cefndir.....	9
Nodau'r rhaglen ymchwil.....	9
Model both ac adenydd	10
Chwec'h o archwiliadau o ddiwygio'r cwricwlwm	12
Y cwricwlwm newydd a dysgwyr ac ysgolion dan anfantais	12
SF4All ac anghenion dysgu ychwanegol	13
Ysgolion gwledig a'r cwricwlwm newydd.....	13
Gweithredu'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol	14
Integreiddio'r cwricwlwm yn y celfyddydau mynegiannol	15
Ymwybyddiaeth ofalgar a lles yn y cwricwlwm newydd	15
Addewid y cwricwlwm newydd	17
Gwerthfawrogi dilyniant	17
Meithrin lles	17
Cwricwlwm arbrofol.....	18
Cynyddu hyblygrwydd a pherthnasedd.....	18
Peryglon posibl y cwricwlwm newydd	19
Anghysondebau o ran ymgysylltu	19
Gwahaniaethau mewn buddsoddiad.....	20
Pwy sy'n debygol o ennill a cholli?.....	20
Ymchwiliadau mewn adeiladu capasiti ymchwil	21
Y model	21
Ychwanegu gwerth drwy gydweithio o amgylch y both.....	22
SF4All ac anghenion dysgu ychwanegol	23
Ysgolion gwledig a'r cwricwlwm newydd.....	23
Gweithredu'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol	23
Integreiddio'r cwricwlwm yn y celfyddydau mynegiannol	24
Ymwybyddiaeth ofalgar a lles yn y cwricwlwm newydd	24
Myfyrdodau	24
Heriau	26
Bwrw ymlaen â'r ymchwil.....	26
Argymhellion ar gyfer ymchwil yn y dyfodol	28

Atodiad 1: Adroddiad terfynol: 'Y Cwriwcwlwm newydd a dysgwyr ac ysgoion dan anfantais'	31
Atodiad 2: Adroddiad terfynol: 'SF4All and additional learning needs'	58
Atodiad 3: Adroddiad terfynol: 'Rural schools and the new curriculum'	68
Atodiad 4: Adroddiad terfynol: 'Implementing the Digital Competency Framework..	80
Atodiad 5: Adroddiad terfynol: 'Curriculum integration and the Expressive Arts'	92
Atodiad 6: Adroddiad terfynol: 'Mindfulness and wellbeing in the new curriculum' .	106

Crynodeb gweithredol

Nodau:

Roedd dau nod i'r rhaglen ymchwil: roedd y cyntaf yn ymwneud â'r angen i nodi materion sy'n codi wrth ddatblygu'r cwricwlwm fel y maent yn berthnasol i anfantais; roedd yr ail yn ymwneud â'r angen i adeiladu capasiti ymchwil addysg yng Nghymru.

Rhaglen ymchwil:

Er mwyn bodloni dau nod y rhaglen, rydym wedi datblygu model 'both ac adenydd'. Rhoddodd y prosiect 'both' drosolwg mwy cynhwysfawr ar y ffordd y gallai'r cwricwlwm newydd ymwneud â dysgwyr dan anfantais economaidd-gymdeithasol. Roedd y prosiect hwn wedyn yn cysylltu â phum is-brosiect yr oedd pob un ohonynt yn canolbwyntio ar ddimensiwn gwahanol o anfantais. Roedd dau yn canolbwyntio ar ysgolion a disgyblion sy'n debygol o wynebu heriau penodol – ysgolion mewn ardaloedd gwledig a dysgwyr ag anghenion ychwanegol. Roedd dau yn canolbwyntio ar feysydd dysgu penodol – y fframwaith cymhwysedd digidol a'r celfyddydau mynegiannol ac mae un prosiect wedi archwilio rôl ymyriadau ymwybyddiaeth ofalgar i hybu iechyd a lles. Er bod y chwe phrosiect i gyd yn archwilio gwahanol ddimensiynau o anfantais, mae rhai nodweddion tebyg yn amlwg yn eu canfyddiadau o ran yr hyn y mae'r cwricwlwm newydd yn ei addo a'r peryglon posibl.

Canfyddiadau ar faterion sy'n dod i'r fei wrth ddatblygu'r cwricwlwm:

Yn gyffredinol, mae mwyafrif yr athrawon mewn Ysgolion Arloesi yn llawn cyffro am y cwricwlwm newydd. Maent yn teimlo'n rhwystredig gyda'r system bresennol, gan ei gweld yn gwricwlwm rhagnodol sy'n gosod gofynion atebolrwydd beichus ar ysgolion. Ar y cyfan, nid oedd athrawon a rhanddeiliaid eraill yn sôn yn aml am y goblygiadau i ddysgwyr ac ysgolion dan anfantais. Ceir y dybiaeth ensyniedig y bydd y cwricwlwm o fudd i bawb, heb unrhyw eglurhad o sut y bydd hyn yn digwydd - nac o'r risgiau yr eir iddynt. Wrth fwrw ymlaen â'r mater hwn, llwyddodd Ymarferwyr Arloesi i nodi nifer o fanteision posibl a allai ddod i ran pobl dan anfantais, pobl sydd wedi ymddieithrio a phobl ifanc sydd wedi'u dadurthio. Gellir categorïddio'r rhain yn nhermau: gwerthfawrogi dilyniant; meithrin lles; cwricwlwm mwy arbrofol; mwy o hyblygrwydd a pherthnasedd.

Er yr ymddengys fod gwneud y cwricwlwm yn un sydd seiliedig mwy ar brofiad a dilyniant yn amlwg yn rhywbeth gwerth chweil, yn ymarferol gwyddom y bydd hyn yn gofyn am lefel sylweddol o fuddsoddiad os yw pawb i gael y manteision. Mae'n amlwg o'n hymchwil bod gwahaniaethau o ran ymgysylltu a buddsoddi y bydd angen mynd i'r afael â hwy os yw mwy o bobl i gael y manteision. Mae gwahaniaethau clir hefyd yn gysylltiedig â'r broses 'Arloeswyr' o ddatblygu'r cwricwlwm ei hun. Mae ein mapio o broffil Ysgolion Arloesi yn datgelu eu bod yn cael mantais anghymesur o ran proffil economaidd-gymdeithasol eu myfyrwyr. Ceir gwahaniaethau clir yn y lefelau o ymgysylltu a brwdfrydedd o fewn Ysgolion Arloesi, sy'n debygol o gael ei chwyddo rhwng Ysgolion Arloesi a Phartner. Yn yr un modd, mae pryderon ynghylch gwahaniaethau mewn buddsoddiad. Roedd mater a godwyd yn fynych gan yr Ysgolion Arloesi yn ymwneud â'r gost sy'n gysylltiedig â datblygu a gweithredu'r cwricwlwm. Hyd yn oed gyda'r arian ychwanegol yr oedd yr ysgolion hyn wedi'i dderbyn, nid oeddent yn gallu darparu gweithgareddau dysgu y tu allan i'r ysgol i'w holl fyfyrwyr – ac roeddent yn poeni am sut y byddent yn gweithredu'r cwricwlwm ar ôl i'r cyllid datblygu ddod i ben. Roedd hyn yn bryder arbennig mewn ysgolion mewn ardaloedd

mwyr dan anfantais yn economaidd na allant fanteisio ar haelioni rhieni cefnog i ategu cyllidebau. Unwaith eto, mae'r gwahaniaethau hyn yn debygol o fod hyd yn oed yn fwy amlwg ar draws ysgolion nad ydynt yn rhai Arloesi.

Yn ogystal â'r gwahaniaethau rhwng ysgolion o ran ymgysylltu a buddsoddi, mae materion yn codi ynghylch anghenion grwpiau penodol o ddysgwyr y mae angen mynd i'r afael â nhw. Ymddengys nad yw Athrawon mewn Ysgolion Arloesi wedi'u hargyhoeddi y bydd y Cwricwlwm newydd o fudd arbennig i fyfyrwyr dan anfantais yn eu hysgolion eu hunain. Fodd bynnag, yr athrawon a oedd yn fwyaf cadarnhaol am fudd posibl y cwricwlwm newydd i ddysgwyr dan anfantais oedd athrawon mewn Ysgolion Arloesi â lefelau uwch o ddisgyblion dan anfantais economaidd-gymdeithasol. Er y gall hyn fod yn gysur ar un lefel, os yw eu brwdfrydedd yn dibynnu ar y posibilrwydd o gynnig cwricwlwm mwy 'hyblyg' a 'galwedigaethol' i'w myfyrwyr, mae'n rhaid bod pryderon gwirioneddol ynghylch hawl a rennir i gwricwlwm sy'n ddeallusol heriol.

Yn gryno, mae'n rhaid cydnabod bod angen buddsoddiad newydd sylweddol i danategu'r diwygiad hwn. Mae'n bosibl y bydd modd lliniaru yn erbyn y goblygiadau negyddol hyn, ond dengys ein hymchwil, er mwyn i hyn ddigwydd, fod angen i Lywodraeth Cymru, y consortia addysg a'r Ysgolion Arloesi sicrhau bod eu cynlluniau ar gyfer llwyddiant y cwricwlwm newydd yn rhoi mwy o sylw i anghenion dysgwyr ac ysgolion sydd o dan anfantais.

Cynnydd o ran adeiladu capasiti ym maes ymchwil:

Cynlluniwyd y dimensiwn meithrin gallu hwn yn y rhaglen ymchwil hon ar sail profiad helaeth o ymgymryd â gweithgareddau adeiladu gallu ymchwil yn y DU, a'u gwerthuso. Roedd y model yn seiliedig ar yr egwyddor bod ymchwilwyr newydd yn cael eu cefnogi orau trwy gyfuniad o arweiniad arbenigol, ymchwiliad cydweithredol ac ymdeimlad o berchnogaeth unigol. Un agwedd allweddol ar hyn oedd strwythur 'both ac adenydd' y rhaglen. Nid oedd y gydran both yn darparu canllawiau yn unig, ond prosiect ymchwil cynhwysfawr a allai lywio'r prosiectau 'adenydd' sy'n cael eu cyflawni gan y partneriaid. Yn ogystal â gweithdai a chyfarfodydd, anogwyd cydweithredu drwy fentora a chynghor yn aml. Mae sylwadau'r cyfranogwyr yn dangos bod y cyfuniad o fewnbwn ffurfiol drwy weithdai a chydweithio ag ymchwilwyr eraill, ynghyd â pherchenogaeth o'u prosiectau ymchwil eu hunain, wedi bod yn brofiad cadarnhaol. Mae canfyddiadau allweddol o adborth gan bartneriaid yn amlygu'r agweddau canlynol fel elfennau pwysig o'u datblygiad:

- Gweithdai ffurfiol, wedi'u teilwra i anghenion y prosiectau unigol
- Y cyfle i gydweithio gydag ymchwilwyr o sefydliadau addysg uwch eraill ar brosiectau cysylltiedig ond gwahanol
- Yr ymdeimlad o berchnogaeth dros gyfarwyddo eich prosiect eich hun

Fel gyda phob ymchwil, y prif rwystr oedd dod o hyd i'r amser. Fodd bynnag, ein hargraff ni yw bod natur gyfunol yr ymdrech a'r cyfarfodydd rheolaidd yn golygu bod ymchwil yn parhau i fod yn flaenoriaeth yn amserlenni gwaith partneriaid.

Un dangosydd arall o lwyddiant y model meithrin gallu hwn yw bod yr holl gyfranogwyr yn bwriadu bwrw ymlaen â'u hymchwil a datblygu prosiectau newydd gyda chydweithwyr.

Yn fyr, mae'r dystiolaeth yn dangos bod y model hwn o feithrin gallu wedi bod yn llwyddiannus i raddau helaeth ac y gall ddarparu templed ar gyfer prosiectau yn y dyfodol.

Successful futures for all: Explorations of curriculum reform

Cefndir

Mae Cymru yn y broses o ddatblygu cwricwlwm sydd wedi'i gynllunio i weddnewid natur addysgu a dysgu mewn ysgolion cynradd ac uwchradd. Mae 'Cwricwlwm Cymru'¹ yn addo newid radical – yn enwedig ar gyfer ysgolion uwchradd – tuag at addysg mwy rhyngddisgyblaethol a dysgu drwy brofiad. Bydd cynnwys y cwricwlwm yn cael ei strwythuro o amgylch chwe maes dysgu a phrofiad eang (AoLEs) sy'n dwyn ynghyd yr hyn a fu hyd yma yn bynciau academiaidd a galwedigaethol gwahanol. Yn gryno, bydd disgyblion yn dod i gysylltiad â gwybodaeth wahanol iawn i genedlaethau blaenorol. Er bod llawer i awgrymu ail-feddl mor radical, mae risgiau sylweddol hefyd.

Nod y rhaglen ymchwil hon yw ychwanegu gwerth at waith Llywodraeth Cymru wrth ddatblygu a gwerthuso'r cwricwlwm newydd drwy archwilio rhai o'r risgiau hyn - yn enwedig gan eu bod yn ymwneud ag anghenion dysgwyr ac ysgolion sydd o dan anfantais. Gwyddom fod ysgolion sy'n gwasanaethu cymunedau dan anfantais yn wynebu heriau ychwanegol wrth weithredu diwygiadau radical ac mae'n bwysig bod y rhain yn cael eu cydnabod yn gynnar.

Nodau'r rhaglen ymchwil

Roedd dau nod i'r rhaglen ymchwil: roedd y cyntaf yn ymwneud â'r angen i nodi materion sy'n codi wrth ddatblygu'r cwricwlwm fel y maent yn berthnasol i anfantais; roedd yr ail yn ymwneud â'r angen i adeiladu capasiti o ran ymchwil ym maes addysg yng Nghymru:

Nodi materion tegwch sy'n dod i'r amlwg wrth ddatblygu'r cwricwlwm

Mae'r nod hwn wedi canolbwyntio ar wneud ymchwil archwiliadol i'r cwricwlwm newydd wrth iddo gael ei ddatblygu. Yn amlwg, gan fod y cwricwlwm yn y broses o gael ei ddatblygu, nid yw ein canfyddiadau ond yn rhai petrus ac maent yn adlewyrchu'r sefyllfa ar hyn o bryd. Golyga hyn fod llawer o'r hyn sydd gennym i'w ddweud yn ymwneud â 'gobeithion' ac 'ofnau' am yr hyn fydd yn digwydd, yn hytrach na bod yn seiliedig ar dystiolaeth o weithredu neu effaith. Serch hynny, rydym yn gobeithio y bydd yr archwiliadau cynnar hyn yn rhoi cipolwg i Lywodraeth Cymru ar y cwricwlwm newydd wrth iddo ddatblygu, yn ogystal â rhagweld yr heriau a'r cyfleoedd y bydd yn eu cyflwyno, yn anochel, yn y dyfodol. Rydym hefyd yn credu y dylai llawer o'r cwestiynau sydd wedi deillio o'r astudiaeth fod yn sail ar gyfer ymchwil pellach.

Meithrin gallu ymchwil mewn addysg uwch yng Nghymru

Roedd ail nod yr ymchwil yn ceisio meithrin gallu ym mhrifysgolion Cymru, ac yn arbennig, y rheiny sy'n ymwneud ag addysg gychwynnol athrawon. Fel yr ydym wedi'i ddogfennu mewn mannau eraill,² yn ystod y degawdau diwethaf gwelwyd gostyngiad yn y gallu i ymchwilio i addysg yng Nghymru y mae angen ei wrthdroi os yw Cymru

¹ Donaldson, G. (2015). *Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru; Llywodraeth Cymru (2017) *Addysg yng Nghymru: Ein Cenhadaeth Genedlaethol, Cynllun Gweithredu 2017-2021*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru

² Power, S. a Taylor, C. (2017) *Educational Research in Higher Education in Wales: findings from a national survey*. Caerdydd: WISERD.

am ddatblygu sylfaen dystiolaeth i gefnogi ei agenda addysg neilltuol ei hun. Gan adeiladu ar brofiad helaeth o feithrin gallu, ³ Ceisiodd y rhaglen ymchwil hon feithrin gallu drwy gyfuniad o gydweithio ac arbenigedd. Roedd yn cynnwys ymchwilwyr llai profiadol yn gweithio law yn llaw ag ymchwilwyr mwy profiadol ar gyfres o brosiectau arwahanol ond cysylltiedig. Yn ogystal â datblygu gallu ymchwil y partneriaid ei hun, gobeithiwyd y byddai hefyd yn helpu i ddatblygu gwybodaeth ac arbenigedd o'r cwricwlwm newydd o fewn adrannau addysg gychwynnol athrawon-yn hanfodol ar gyfer datblygu athrawon newydd a phresennol yn Cymru.

Model both ac adenydd

Er mwyn bodloni dwy o nodau'r Rhaglen, datblygwyd model 'both ac adenydd' (Ffig 1). Rhoddodd y prosiect 'both' drosolwg mwy cynhwysfawr o'r ffordd y gallai'r cwricwlwm newydd ymwneud â'r rhai dan anfantais economaidd-gymdeithasol. Roedd y prosiect hwn wedyn yn cysylltu â phum is-brosiect yr oedd pob un ohonynt yn canolbwyntio ar ddimensiwn gwahanol o anfantais. Nodwyd ffocws y prosiectau hyn gan y partneriaid ymchwil fel y gallem adeiladu ar ddiddordebau ac arbenigedd presennol. Mae dau yn canolbwyntio ar ysgolion a disgyblion sy'n debygol o wynebu heriau penodol – ysgolion mewn ardaloedd gwledig a dysgwyr ag anghenion ychwanegol. Mae dau yn canolbwyntio ar feysydd dysgu penodol – y Fframwaith Cymhwysedd Digidol (DCF) a'r Celfyddydau Mynegiannol – er mwyn archwilio'r materion tegwch a oedd yn codi. Mae un prosiect wedi archwilio un ymyriad penodol, sef ymwybyddiaeth ofalgar, sy'n cael ei ddefnyddio'n helaeth mewn Ysgolion Arloesi fel ffordd o hybu iechyd a lles – yn ogystal â sgiliau trawsgwricwlaidd eraill. Ceir crynodebau byr o'r prosiectau isod. Mae adroddiadau llawn am bob un o'r prosiectau ar gael ar wefan WISERD.⁴

³ Rees, G., Baron, S. Boyask, R. a Taylor C. (2007) Research-capacity building, professional learning and the social practices of educational research, *British Educational Research Journal*, 33, 5, 761-779.

⁴ <https://wiserd.ac.uk/research/research-projects/successful-futures-for-all/more-info>

Ffigur 1. Cynllunio Rhaglen ar gyfer Dyfodol Llwyddiannus i Bawb

Chwech o archwiliadau o ddiwygio'r cwricwlwm

Y cwricwlwm newydd a ddysgwyr ac ysgolion dan anfantais

Co-Is: Nigel Newton, Sally Power a Chris Taylor, WISERD ym Mhrifysgol Caerdydd

Ffocws: Nod y prosiect hwn oedd archwilio goblygiadau'r cwricwlwm newydd i ddysgwyr ac ysgolion dan anfantais. Er bod y cwricwlwm newydd yn cael ei ddatblygu o hyd, yr oeddem yn awyddus i archwilio proffil cymdeithasol-economaidd yr Ysgolion Arloesi, ac i ba raddau yr oedd athrawon o'r farn bod unrhyw heriau neu fanteision penodol i ddysgwyr ac ysgolion dan anfantais.

Dulliau: Cynhaliwyd ymarfer mapio gennym o ddosbarthiad yr Ysgolion Arloesi yn ôl cyfran y disgyblion dan anfantais economaidd-gymdeithasol. Yna cynhaliwyd cyfweiliadau lled-strwythuredig gyda 10 o Arweinwyr Arloesi a 25 o athrawon mewn 10 ysgol (cynradd ac uwchradd, cyfrwng Cymraeg a Saesneg) yn gwasanaethu'r cymunedau o dan yr anfantais economaidd fwyaf. Cynhaliwyd cyfweiliadau gydag athrawon a oedd yn datblygu pob un o'r chwe maes dysgu a phrofiad. Yn dilyn dadansoddi data'r cyfweiliadau, datblygwyd arolwg i'w weinyddu i'r *holl* staff addysgu o fewn Ysgolion Arloesi yn genedlaethol. Casglwyd data arolwg oddi wrth 634 o athrawon ar draws 81 o Ysgolion Arloesi. Roedd y data hefyd yn adlewyrchu safbwyntiau athrawon â lefelau gwahanol o gyfrifoldeb o fewn eu hysgolion a gwahanol lefelau o ymwneud â datblygu'r cwricwlwm a hefyd yn caniatáu i ni gymharu safbwyntiau athrawon sy'n gweithio mewn gwahanol gyd-destunau economaidd-gymdeithasol.

Canfyddiadau: Ystyriwyd bod ymatebion athrawon i'r cwricwlwm newydd o dan ddylanwad sylweddol yr hyn yr oeddent yn ei weld yn wael am y cwricwlwm presennol, yn enwedig y canfyddiad ei fod yn or-ragnodol a'r mesurau atebolrwydd beichus a ddefnyddir i werthuso perfformiad. Mae llawer o athrawon o'r farn y bydd mwy o ymreolaeth o ran cynnwys a chanolbwyntio'n fwy ar brofiad a gynigir gan y cwricwlwm newydd yn eu galluogi i gynnig profiad addysgol mwy deniadol i ddysgwyr. Roedd 85% o ymatebwyr yn teimlo y byddai'r manteision hyn yn cael eu cyflawni pe bai athrawon yn cael mwy o hyblygrwydd ynghylch sut y caiff disgyblion eu hasesu a theimlai mwy na 50% y dylai hyn gynnwys llai o arholiadau. Mae'r canfyddiadau hefyd yn dangos bod gan lawer o athrawon, ac eithrio'r rhai sydd wedi cael yr hyfforddiant mwyaf, lefelau sylweddol o ansicrwydd ac amwysedd tuag at agweddau craidd y cwricwlwm newydd. Mae hyn yn codi cwestiynau ynghylch y lefelau cyllid y bydd eu hangen ar gyfer hyfforddiant a chymorth. Ar y cyfan, ychydig o athrawon naill ai mewn cyfweiliadau neu drwy ddata'r arolwg a nododd fod plant o gefndiroedd sydd dan fwy o anfantais yn cael budd o'r cwricwlwm newydd. Er bod y rhai sy'n gweithio mewn ysgolion â niferoedd uwch na'r cyfartaledd o ddisgyblion sy'n gymwys i gael Prydau Ysgol am Ddim (PYADd) yn llawer mwy optimistaidd amdano ac yn teimlo bod ganddynt fwy o wybodaeth, nid yw'n glir pam mai dyma'r sefyllfa. Byddai'n destun pryder pe câi'r brwdfrydedd hwn dros hyblygrwydd o ran cynnwys ei ddefnyddio i gynyddu'r gwahaniaeth yn y ddarpariaeth i ddysgwyr rhwng llwybrau mwy galwedigaethol ac academiaidd.

SF4All ac anghenion dysgu ychwanegol

Pl: Carmel Conn, Prifysgol De Cymru

Ffocws: Nod yr ymchwil hwn oedd archwilio sut mae anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yn cael eu hystyried wrth ddatblygu'r cwricwlwm newydd, gan gynnwys pa ddisgyrsiau, gwerthoedd a chredoau sy'n cael eu defnyddio gan weithwyr proffesiynol allweddol. Mae disgwrs addysgol yn ffynhonnell bwysig i athrawon ei defnyddio wrth wneud penderfyniadau proffesiynol am ddysgu plant, gan gynnwys y rhai sy'n profi her o ran eu dysgu. Un o nodau eraill y prosiect oedd archwilio aliniad y broses o ddatblygu'r cwricwlwm newydd a'r diwygiadau cyfredol i ADY.

Dull: Gwahoddwyd gweithwyr proffesiynol allweddol yn y cymunedau polisi ac ymarferwyr i gymryd rhan. Roedd y cyfranogwyr yn cynnwys arweinwyr polisi ac ymarferwyr ADY mewn Ysgolion Arloesi, un ysgol uwchradd ac un ysgol gynradd. Defnyddiwyd cyfweiliadau lled-strwythuredig i gasglu gwybodaeth. Gofynnwyd i'r cyfranogwyr ddisgrifio eu rhan yn y broses ddiwygio yn ogystal â'u barn am ADY ac addysgeg, dilyniant disgyblion, gwybodaeth athrawon ac atebolrwydd.

Canfyddiadau: Mae'r canfyddiadau'n dangos bod y cwricwlwm newydd yn cael ei weld fel rhywbeth ehangach, yn llai rhagnodol, ac yn cael ei yrru'n llai gan safonau gan yr holl lunwyr polisi ac ymarferwyr a gymerodd ran yn yr ymchwil. Gwelwyd bod diwygio'r cwricwlwm yn canolbwyntio ar ansawdd addysgu a chyflawniad pob dysgwr, ac felly yn atgyfnerthu ymagwedd at addysg sydd eisoes yn bodoli yng Nghymru ond yr ystyrir nad yw wedi'i gwreiddio'n llawn eto. Roedd materion allweddol ar gyfer y rhaglen ddiwygio mewn perthynas â disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol yn cynnwys presenoldeb mwy o ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol cymhleth mewn ystafelloedd dosbarth prif ffrwd a mwy o atebolrwydd gan ysgolion dan drefniadau newydd. Cafwyd safbwyntiau gwahanol hefyd ynghylch agweddau allweddol ar y diwygiadau. Mae rhai proffesiynau yn gweld y cwricwlwm newydd fel cyfle i sicrhau bod addysgeg a ystyrir yn fuddiol i ddysgwyr ag ADY yn cael eu mabwysiadu'n gyffredinol yng Nghymru. Credai arbenigwyr ADY eraill na fyddai llawer o newid arwyddocaol ar gyfer dysgwyr ag ADY o dan y cwricwlwm newydd ac o ganlyniad byddai'n bwysig sicrhau bod systemau cymorth penodol, megis gwaith mewn grwpiau bach ac addysgu arbenigol, yn parhau i fod ar waith. Gyda'i gilydd, roedd rhai cyfranogwyr yn ystyried bod y materion hyn yn golygu bod angen trefniadau ar gyfer ADY ar eu ffurf bresennol.

Ysgolion gwledig a'r cwricwlwm newydd

Pl: Dr Susan Chapman, Prifysgol Aberystwyth

Ffocws: Nod yr ymchwil oedd cael cipolwg ar brofiadau athrawon mewn Ysgolion Arloesi gwledig drwy ddefnyddio cyfweiliadau lled-strwythuredig. Er bod llawer wedi'i ysgrifennu am ddiwygio'r cwricwlwm, ychydig iawn sy'n ystyried arwyddocâd y cyddestun daearyddol. Mae gwledigrwydd, yn arbennig, yn cynnig cyfleoedd a heriau i ysgolion sy'n wahanol iawn i'r profiadau a gaiff eu cymheiriaid mewn ardaloedd trefol.

Dull: Cymharol brin yw'r Ysgolion Arloesi mewn ardaloedd gwledig, felly mae'r sampl yn fach o ran nifer. Fodd bynnag, mae'n cynnwys pob Ysgol Arloesi uwchradd yng nghanolbarth gwledig Cymru. O fewn yr ysgolion hyn, cynhaliwyd cyfweiliadau gyda'r

holl Arweinwyr Arloesi, penaethiaid ac athrawon eraill nad oeddent yn ymwneud yn uniongyrchol ar sail wirfoddol yn dibynnu ar eu hargaeledd.

Canfyddiadau: Datgelodd yr ymchwil fod gan yr athrawon Arloesi Arweiniol ymrwymiad mawr i'r broses, gyda rhai amheuon. Roedd Prifathrawon ac athrawon Arloesi Arweiniol yn optimistaidd am y diwygiad gan weld cyfleoedd i ddatblygu cwricwlwm mwy cynhwysol gyda ffocws ar fedr. Mae rhai ysgolion yn gweithio gyda'u cymuned leol i gyfoethogi'r cwricwlwm, gan gydweithio â busnesau lleol i ehangu profiad a sgiliau dysgwyr ar gyfer y gweithle. Mewn rhai ffyrdd, mae arwahanrwydd cymharol ysgolion gwledig wedi eu rhoi mewn sefyllfa well i addasu i brosesau diwygio'r cwricwlwm. Gall patrymau staffio mewn rhai ysgolion gwledig, lle y mae athrawon yn rheolaidd yn dysgu mwy nag un pwnc, hwyluso gweithio yn yr AoLEs yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r broses arloesi wedi cyflwyno rhai problemau logistaidd o ran ymgysylltu a chyfathrebu. Gwnaeth Ymarferwyr Arloesi'r sylw bod mwy o alw o ran amser, oherwydd teithio. Mynegodd Arweinwyr Arloesi bryder hefyd am yr heriau o rannu eu gwaith gyda chydweithwyr mewn ysgolion eraill, unwaith eto oherwydd cyfyngiadau amser a phellteroedd. Ceir pryderon hefyd ynghylch mynediad at ystod ehangach o gyfleoedd dysgu y tu allan i'r ysgol.

Gweithredu'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol

Pl: Owen Davies, Prifysgol Bangor

Ffocws: Y Fframwaith Cymhwysedd Digidol (DCF) yw'r elfen gyntaf yn y Cwricwlwm newydd i Gymru a roddwyd ar gael. Diffinnir cymhwysedd digidol gan Lywodraeth Cymru fel y set o sgiliau, gwybodaeth ac agweddau sy'n galluogi defnyddio technolegau a systemau mewn modd hyderus, creadigol a beirniadol. Yr hyn sy'n arbennig o bwysig yw datblygiad 'meddwl cyfrifiadurol' sydd wedi'i gynllunio nid yn unig i gefnogi sgiliau TG ond i fedrau meddwl yn fwy cyffredinol. Nod y prosiect hwn oedd edrych ar sut mae rhanddeiliaid allweddol yn datblygu'r agwedd hon a'r heriau o sicrhau bod y DFC a meddwl cyfrifiadurol yn cael eu rhoi ar waith yn eang.

Dulliau: Cynhaliwyd cyfweiliadau lled-strwythuredig gydag ymarferwyr allweddol ar lefel ysgolion a chonsortia. Roedd y cwestiynau'n cynnwys eu rolau wrth ddatblygu'r cwricwlwm, a'u safbwyntiau a'u profiadau o ran meddwl cyfrifiadurol a'u hamgyffrediad o'r aliniad rhwng diwygio'r cwricwlwm ac effaith cyllid a seilwaith.

Canfyddiadau: Mae'r astudiaeth archwiliadol hon yn nodi bod meddwl cyfrifiadurol a ddatblygir drwy weithgareddau codio yn duedd gynyddol ledled Cymru. Fodd bynnag, mae'r cyfweiliadau hefyd yn awgrymu bod angen hyfforddiant pellach a dysgu proffesiynol ar rai ymarferwyr ystafell ddosbarth mewn perthynas â chodio cyfrifiadurol. Mae pryderon hefyd ynghylch sicrhau bod digon o adnoddau ar gael ac nad yw rhai ardaloedd daearyddol o dan anfantais. Yn olaf, er bod athrawon a rhanddeiliaid yn rhannu eu gobeithion a'u hofnau am y cwricwlwm newydd ac yn croesawu'r cyfleoedd y mae diwygio'r cwricwlwm yn eu rhoi i athrawon wneud penderfyniadau, lleisiwyd pryderon ganddynt am ddichonoldeb datblygu gweledigaeth a rennir ar draws eu rhanbarth a Chymru yn gyffredinol.

Integreiddio'r cwricwlwm yn y celfyddydau mynegiannol

Pl: Dr Judith Kneen, Prifysgol Metropolitan Caerdydd

Ffocws: Archwiliodd y prosiect ymchwil hwn sut mae grŵp o Athrawon Arloesi Arweiniol wedi datblygu Maes Dysgu a Phrofiad y Celfyddydau Mynegiannol (AoLE). Fel rhan o'r ystyriaeth o'r modd y mae'r Arloeswyr wedi cynnal y gwaith hwn, mae'r astudiaeth hon yn canolbwyntio'n benodol ar brofiad Ysgolion Arloesi cynradd ac uwchradd (a sut mae'n wahanol) ac ar y goblygiadau i ddysgwyr dan anfantais o AoLE CM (Celfyddydau Mynegiannol).

Dulliau: Gan ddefnyddio dull astudiaeth achos, y prif ddulliau a ddefnyddiwyd oedd cyfweiliadau lled-strwythuredig gyda sampl o athrawon Ysgolion Arloesi o grŵp AoLE ac arsylwadau o'r Grŵp yn un o'r cyfarfodydd misol. Cafodd 11 o athrawon o amrywiaeth o ysgolion eu cyfweild, gan gynnwys ysgolion cynradd, uwchradd ac arbennig ledled Cymru. Cynhwyswyd ysgolion cyfrwng Cymraeg/dwyieithog.

Canfyddiadau: Mae'r astudiaeth yn tynnu sylw at y rolau cymhleth a gyflawnir gan yr Arloeswyr, rôl a oedd yn cynnwys cydweithio ar ysgrifennu'r fframwaith ar gyfer CM, treialu deunyddiau yn yr ysgol ac, ar gyfer rhai, gwaith allgymorth gydag ysgolion eraill. Er i rwystredigaethau a rhwystrau godi, gan gynnwys problemau i rai wrth dreialu ffyrdd newydd o weithio yn eu hysgolion gyda chydweithwyr oedd yn gyndyn i roi cynnig ar ddulliau newydd, roedd lefel uchel o ymrwymiad i'r broses. Yn gyffredinol, roedd gan athrawon obeithion mawr am gwricwlwm a fydd yn ennyn diddordeb ac yn ysbrydoli dysgwyr. Roedd gwahaniaeth rhwng profiad yr Arloeswyr o ysgolion cynradd ac o'r ysgol uwchradd. Roedd ysgolion cynradd yn fwy cyfarwydd â'r strategaethau, ac roedd ganddynt fwy o hyblygrwydd o ran gweithredu newid. Wynebodd cydweithwyr uwchradd fwy o anawsterau o ran meysydd fel staffio ac amserlenni. O ran anghenion dysgwyr, prin oedd y dystiolaeth bod yr Arloeswyr yn ystyried anghenion grwpiau penodol (ar wahân i anghenion dysgwyr mewn ysgolion arbennig), er y gallai'r Arloeswyr weld manteision amlwg i CM ar gyfer dysgwyr o gefndiroedd dan anfantais o ran cydraddoldeb y ddarpariaeth. Byddai hyn yn awgrymu bod angen i ysgolion ystyried y cwricwlwm newydd er mwyn sicrhau bod y cwricwlwm newydd ar gyfer yr CM yn y dyfodol yn diwallu anghenion dysgwyr sydd o dan anfantais.

Ymwybyddiaeth ofalgar a lles yn y cwricwlwm newydd

Co-Is: Helen Lewis, Prifysgol Abertawe a Sioned Hughes, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant

Ffocws: Archwiliodd yr astudiaeth hon gyflwyno rhaglen o 'ymwybyddiaeth ofalgar' i'r cwricwlwm – ymyriad sy'n cael ei ddefnyddio fwyfwy mewn Ysgolion Arloesi ac ysgolion eraill i gyflawni rhai o nodau'r AoLE lechyd a Lles. Gyda nodau'r rhaglen hon o ymchwil mewn golwg, mae tystiolaeth y gallai ymyriad ymwybyddiaeth ofalgar fod yn arbennig o berthnasol i blant a'u teuluoedd gyda mwy o risg o amlygiad i ffactorau sy'n achosi straen yng nghyd-destun cymdeithasol. Felly archwiliodd yr astudiaeth hon effaith ymyriad Ymwybyddiaeth Ofalgar (Paws b) ar brofiadau dyddiol ac ar agweddau disgyblion at ddysgu mewn Ysgol Arloesi cynradd yn ne Cymru. Mae gan yr ysgol ganran uchel o ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (tua 35%).

Dulliau: Defnyddiwyd ymagwedd dulliau cymysg i archwilio canfyddiadau amrywiaeth o randdeiliaid. Cynhaliwyd cyfweiliadau gyda disgyblion, athrawon a rhieni, a mesurwyd agweddau disgyblion at ddysgu cyn ac ar ôl ymyriad. Er mwyn archwilio'r effaith yn y tymor hwy, cynhaliwyd cyfweiliadau gyda'r plant a oedd wedi ymgymryd â'r ymyriad yn ystod y flwyddyn flaenorol.

Canfyddiadau: Mae'r prif ganfyddiadau'n awgrymu bod ymwybyddiaeth ofalgar yn helpu plant i ganolbwyntio a'u paratoi eu hunain, er enghraifft, wrth ymgysylltu â dysgu 'anodd'. I lawer, cafodd hyn effaith gadarnhaol ar eu barn amdanynt eu hunain fel dysgwyr. Nododd y disgyblion hefyd welliannau yn eu perthynas â chyfoedion a theuluoedd. Roedd disgyblion hŷn yn cofio llawer o'r negeseuon allweddol ar ôl i'r mewnbwn ffurfiol ddod i ben, a theimlent eu bod yn parhau i gymhwyso'r rhain drwy gydol eu bywyd yr ysgol a'r cartref. Dywedodd yr athrawon hefyd eu bod yn gweld effaith gadarnhaol ar y disgyblion, a nodwyd hefyd sut roedd technegau ymwybyddiaeth ofalgar yn eu helpu i ddelio â'u pwysau personol a phroffesiynol eu hunain.

Addewid y cwricwlwm newydd

Er bod y chwe phrosiect i gyd yn archwilio gwahanol ddimensiynau o anfantais, mae rhai elfennau sy'n debyg yn amlwg yn eu canfyddiadau o ran yr hyn y mae'r cwricwlwm newydd yn ei addo, a'i nodweddion posibl, y byddwn yn eu trafod yn yr adran nesaf.

Yn gyffredinol, mae mwyafrif yr athrawon mewn Ysgolion Arloesi yn llawn cyffro am y cwricwlwm newydd. Maent yn teimlo'n rhwystredig gyda'r system bresennol, gan ei gweld yn gwricwlwm rhagnodol sy'n gosod gofynion atebolrwydd beichus ar ysgolion. I lawer, mae'r cwricwlwm newydd yn addo rhoi mwy o ymreolaeth iddynt, gan eu galluogi i lywio darpariaeth a fydd, yn eu barn hwy, yn fwy deniadol a pherthnasol i'w dysgwyr. O gael dewis o eiriau i ddisgrifio eu teimladau am ddatblygiad y cwricwlwm newydd, 'cyffro' a 'gobaith' oedd y rhai a ddewiswyd amlaf gan athrawon.

Fodd bynnag, mae ffocws y rhaglen ymchwil hon ar oblygiadau'r cwricwlwm newydd i ddysgwyr yn hytrach nag athrawon – ac i ddysgwyr ac ysgolion dan anfantais yn arbennig. Yn gyffredinol, ac ar draws yr holl brosiectau, nid oedd athrawon a rhanddeiliaid eraill yn sôn yn aml am y goblygiadau i ddysgwyr ac ysgolion dan anfantais. I ryw raddau, fel gyda llenyddiaeth Llywodraeth Cymru ar y cwricwlwm, ceir y dybiaeth ddealledig y bydd y cwricwlwm yn fuddiol yn gyffredinol, heb unrhyw eglurhad o sut y bydd hyn yn digwydd-nac o'r risgiau sy'n ei olygu. Wrth fwrw ymlaen â'r mater hwn, llwyddodd Ymarferwyr Arloesi i nodi nifer o fanteision posibl a allai ddod i ran pobl dan anfantais, pobl sydd wedi ymddieithrio a phobl ifanc sydd wedi'u dadrithio. Gellir categorïddio'r rhain yn nhermau: gwerthfawrogi dilyniant; meithrin lles; cwricwlwm mwy arbrol; perthnasedd cynyddol.

Gwerthfawrogi dilyniant

Mae athrawon o'r farn bod y cwricwlwm newydd yn ar ddilyniant yn hytrach na chyrhaeddiad, ac yn rhoi pwyslais ar y cam dysgu yn hytrach na meini prawf seiliedig ar oedran. Maent hefyd yn gweld manteision o ran chwalu'r ffiniau rhwng cyfnodau a meysydd pwnc. Er enghraifft, mae cydweithwyr mewn ysgolion cynradd ac uwchradd yn gweithio gyda'i gilydd yn gydlynus. Mae hyn yn golygu bod y cwricwlwm yn cael ei ystyried, o'r cychwyn cyntaf, fel un continwum, yn hytrach na chyfnodau gwahanol. Credant hefyd y gall y cwricwlwm newydd ganiatáu mwy o gydnabyddiaeth i'r gwahanol ffyrdd y mae cyflawniad dysgu yn digwydd.

Nododd rhai cyfranogwyr fod y cwricwlwm newydd yn rhoi pwyslais arbennig ar ddefnyddio asesu ffurfiannol fel proses o fewn addysgu a dysgu ac roeddent o'r farn bod y dull hwn yn fwy tebygol o gefnogi llwybrau lluosog i ddysgu. Gwelwyd hefyd bod pwyslais ar gynnydd disgyblion yn hytrach na chyrhaeddiad a chymwysterau disgyblion yn unig. Roedd rhai o'r farn bod hyn yn fwy tebygol o sicrhau cydnabyddiaeth o gyflawniad disgyblion mewn gwahanol ffurfiau, gan gynnwys camau bach mewn dysgu. Yn gyffredinol, ystyriwyd bod dysgwyr ag ADY yn cael budd o'r ffocws ar gam nid oedran o ran mesurau cyflawniad, ac o'r pwyslais ar arferion megis asesu ar gyfer dysgu, dysgu drwy brofiad a datblygu sgiliau.

Meithrin lles

Drwy ddynodi iechyd a lles yn un o'r chwe AoLE, y gobaith yw y bydd ysgolion yn rhoi mwy o sylw i ystod o faterion seicolegol (a chorfforol) sy'n effeithio ar allu pobl ifanc i ddysgu. Mae iechyd meddwl, yn benodol, wedi dod yn fater difrifol i ysgolion.

Honnir yn aml bod plant dan anfantais mewn ysgolion cynradd yn fwy tebygol o fod â diffyg uchelgais a hunan-barch. Yn ogystal, mae rhywfaint o ymchwil yn dangos bod plant o gefndiroedd sydd dan anfantais mewn lle gwannach i ddatblygu cymwyseddau sy'n gysylltiedig â'u lles. Dadleuir y bydd strategaethau sy'n hyrwyddo lles yn rhoi budd anghymesur i ddysgwyr dan anfantais.

Cwricwlwm arbrofol

Roedd darparu cwricwlwm mwy arbrofol i ddisgyblion yn amlwg yn rhywbeth yr oedd llawer o athrawon yn teimlo a fyddai o fudd i ddisgyblion a oedd wedi ymddieithrio neu wedi'u dadrithio. Soniodd sawl athro am weithgareddau ysgol gyfan yn ymwneud â phynciau y maent wedi'u trefnu gyda grwpiau cymunedol ac addysgwr arbenigol. Teimlwyd bod y profiadau hyn yn arbennig o fanteisiol i'r disgyblion sydd dan anfantais yn gymdeithasol ac yn economaidd na fyddai, fel arall, yn eu cael oherwydd amgylchiadau eu teuluoedd.

Yn ogystal, ystyriwyd bod y gydnabyddiaeth ychwanegol a roddir i'r celfyddydau mynegiannol yn fuddiol. Roedd yn golygu symud y ffocws o'r hyn sy'n cael ei weld fel y 'blwch ticio' cul o gynnwys y cwricwlwm presennol i rywbeth mwy rhydd ac archwiliadol. Ystyrir bod pynciau sy'n seiliedig ar y celfyddydau yn benodol yn darparu addysg fwy 'ymgysylltiol' a phrofiad pleserus.

Cynyddu hyblygrwydd a pherthnasedd

Yn olaf, roedd y rhan fwyaf o'r rhai y cyfwelwyd â nhw'n teimlo y byddai plant o gefndiroedd dan anfantais yn elwa o dan hyblygrwydd y cwricwlwm newydd a'r posibilrwydd o gael cynnwys mwy 'priodol'. Teimlai sawl athro y buom yn siarad â nhw y gallai'r cwricwlwm newydd fod o fudd i'r disgyblion hyn gan y byddai'n rhoi mwy o hyblygrwydd iddynt i ddysgu'n unigol a darparu addysgu mwy 'perthnasol' sy'n canolbwyntio ar alwedigaethau. Fel y disgrifiodd un athro, mae'r cwricwlwm newydd yn ymwneud â "gadael iddynt (athrawon) ddewis pynciau sy'n gyfredol ac yn berthnasol o ran swyddi yn y diwydiant."

Peryglon posibl y cwricwlwm newydd

Fel y gwelsom, mae'n amlwg bod cryn frwdfrydedd ynghylch y cwricwlwm cyfan. Ceir y dybiaeth ymhlyg y bydd o fudd i bob disgybl. Pan bwyswyd arnynt i ystyried y manteision i ddysgwyr dan anfantais yn arbennig, mae Arweinwyr Arloesi yn nodi nifer o agweddau fod yn fuddiol. Fodd bynnag, nid yw'n glir beth y bydd y rhain yn ei olygu yn ymarferol, a cheir pryderon y gallai cynyddu hyblygrwydd a pherthnasedd arwain at gwricwlwm sy'n wahaniaethol iawn, wedi'i haenu hyd yn oed, a fydd yn dwysáu anfantaision.

Dangosodd ein gwerthusiad o'r Cyfnod Sylfaen, ⁵sy'n rhannu llawer o nodweddion tebyg i'r egwyddorion sy'n sail i'r cwricwlwm newydd sy'n dod i'r amlwg ar gyfer Cymru, er bod lles yn gwella ar draws y sector, nad oedd y bwlch cyrhaeddiad yn cael ei gulhau. Awgrymodd ein dadansoddiad, yn seiliedig ar ddata arsylwadol, fod dysgwyr mewn ysgolion â lefelau uwch o anfantais economaidd-gymdeithasol yn derbyn cwricwlwm ychydig yn wahanol – un a oedd yn canolbwyntio'n fwy ar y sgiliau sylfaenol ac yn cwmpasu ychydig yn llai o feysydd dysgu.

Er yr ymddengys fod gwneud y cwricwlwm yn un sydd seiliedig mwy ar brofiad a dilyniant yn amlwg yn rhywbeth gwerth chweil, yn ymarferol gwyddom y bydd hyn yn gofyn am lefel sylweddol o fuddsoddiad os yw pawb i gael y manteision. Er y bu cynnydd sylweddol mewn buddsoddiad yn y Cyfnod Sylfaen, ymddengys nad oedd hyn yn ddigonol i fynd i'r afael â gwahaniaethau sy'n bodoli eisoes rhwng ysgolion. Gyda Chwricwlwm Cymru, mae'n amlwg o'n hymchwil fod gwahaniaethau amlwg o ran ymgysylltu a buddsoddiad y bydd angen mynd i'r afael â hwy os yw'r buddion i gael eu profi'n ehangach.

Anghysondebau o ran ymgysylltu

Mae'n amlwg bod gwahaniaethau sy'n gysylltiedig â'r broses 'Arloesi' o ddatblygu'r cwricwlwm. Mae'r Athrawon Arloesi yr ydym wedi siarad â hwy wedi bod yn gadarnhaol iawn ynghylch y broses o ddatblygu'r cwricwlwm ac maent yn mynegi ymdeimlad cryf o 'berchnogaeth'. Fodd bynnag, nid yw'r rhai nad ydynt yn Arweinwyr Arloesi neu nad ydynt mewn Ysgolion Arloesi yn gwneud hynny.

Dangosodd ein harolwg amrywiadau sylweddol o ran agweddau tuag at y cwricwlwm newydd *mewn* Ysgolion Arloesi. Er enghraifft, er bod Arweinwyr Arloesi yn cefnogi cynnwys presennol yr AoLEs i raddau helaeth (fel y disgrifir yn y datganiadau *Beth sy'n Bwysig*), nid oedd hyn yn wir am athrawon eraill mewn Ysgolion Arloesi. Roedd y mwyafrif yn 'ansicr', ac roedd dros un chwarter yn 'anhapus' gyda'r cynnwys.

Mae'r gwahaniaethau hyn yn debygol o fod hyd yn oed yn fwy amlwg *rhwng* ysgolion. Ac mae dimensiynau economaidd-gymdeithasol i'r gwahaniaeth hwn. Er enghraifft,

⁵ Taylor, C., Rhys, M., Waldron, S., Davies, R., Power, S., Maynard, T., Moore, L., Blackaby, D. a Plewis, I. (2015) *Evaluating the foundation phase: Final report*. (Caerdydd, Llywodraeth Cymru). Gweler hefyd Taylor, C., Rhys, M. a Waldron, S. (2016) *Implementing curriculum reform in Wales: the case of the Foundation Phase*, *Oxford Review of Education*, 42, 3, 299-315 a Power, S., Rhys, M., Taylor, C., a Waldron, S. (2019) *How child-centred education favours some learners more than others*. *Review of Education* 7, 3, 570-592.

mae ein mapio o broffil Ysgolion Arloesi yn datgelu eu bod yn cael mantais anghymesur o ran proffil economaidd-gymdeithasol eu myfyrwyr. Yn ogystal, er gwaethaf y pwyslais ar gydweithio a rhannu barnau sy'n rhan o'r cyfnod datblygu, mae ysgolion cystadlu â'i gilydd o hyd o ran denu myfyrwyr. Gwyddom am o leiaf un Ysgol Arloesi lle y cafodd cais gan ysgol gyfagos am rywfaent o farn am y cwricwlwm newydd ei wrthod am fod y pennaeth o'r farn bod yr ysgol yn 'gystadleuydd'. Mae ein hymchwil hefyd yn awgrymu y bydd unigedd gwledig yn arwain at wahaniaethau cynyddol o ran ymgysylltu.

Gwahaniaethau mewn buddsoddiad

Roedd mater a godwyd yn fynych gan yr Ysgolion Arloesi yn ymwneud â'r gost sy'n gysylltiedig â datblygu a gweithredu'r cwricwlwm. Hyd yn oed gyda'r arian ychwanegol yr oedd yr ysgolion hyn wedi'i dderbyn, nid oeddent yn gallu darparu gweithgareddau dysgu y tu allan i'r ysgol i'w holl fyfyrwyr – ac roeddent yn poeni am sut y byddent yn gweithredu'r cwricwlwm ar ôl i'r cyllid datblygu ddod i ben. Roedd hyn yn bryder arbennig mewn ysgolion mewn ardaloedd sydd dan fwy o anfantais yn economaidd na allant fanteisio ar haelioni rhieni cefnog i ategu cyllidebau, “Ni fydd yn gweithio os na roddir arian i ysgolion”. Ar gyfer ysgolion heb y lefel hon o adnoddau ychwanegol hyd yn oed, mae'r mater yn fwy difrifol. Gwyddom o ymchwil arall fod ysgolion mewn ardaloedd gwledig a chyda lefelau uwch o PYADd yn cynnig llai o gyfleoedd dysgu y tu allan i'r ysgol.⁶

Roedd hyn hefyd yn amlwg o'r ymchwil i'r seilwaith sydd ei angen i weithredu'r DCF. Mynegodd athrawon ar draws pob math o ysgolion bryderon ynghylch a fydd arian ar gael i ddarparu'r un lefelau o gyfle i ddisgyblion, a mynediad at dechnoleg, pan fydd y cwricwlwm newydd wedi'i gyflwyno'n llawn. Mae'n debyg bod yr ysgolion mwy llwyddiannus, yn enwedig os oes ganddynt chweched dosbarth, mewn sefyllfa dda i gael y 'offer' diweddaraf. Roedd pryderon hefyd ynghylch anghydraddoldebau rhanbarthol.

Pwy sy'n debygol o ennill a cholli?

Yn amlwg ceir gwahaniaethau rhwng ysgolion o ran ymgysylltu a buddsoddiad y bydd angen eu goresgyn er mwyn cael darpariaeth deg. Ond mae materion hefyd ynglŷn ag anghenion grwpiau penodol o ddysgwyr y mae angen mynd i'r afael â nhw.

Pan ofynnwyd i athrawon mewn Ysgolion Arloesi nodi pa fath o ddysgwyr fyddai'n cael budd o'r Cwricwlwm newydd yng Nghymru, roedd eu hymatebion yn syndod o isel. Roedd y grŵp a nodwyd gan y gyfran uchaf o athrawon a oedd yn elwa ar y cwricwlwm newydd yn fyfyrwyr o 'allu academiaidd is', ond hyd yn oed yma dim ond 44% a nododd hyn. Ar gyfer myfyrwyr ag ADY, y gyfran fel 39%, ar gyfer bechgyn 36%, ar gyfer disgyblion sy'n gymwys i gael PYADd oedd 31% ac ar gyfer disgyblion DU, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig dim ond 19% oedd.

Mae'r athrawon hynny a oedd fwyaf cadarnhaol am y cwricwlwm newydd yn gyffredinol, ac am ddysgwyr dan anfantais yn arbennig, yn athrawon yn yr Ysgolion Arloesi sydd â'r lefelau uwch o amddifadedd economaidd-gymdeithasol. Er y gall hyn fod yn gysur ar un lefel, os yw eu brwdfrydedd yn dibynnu ar y posibilrwydd o gynnig

⁶ Power, S., Taylor, C., Rees, G. a Jones, K. (2009) Dysgu y tu allan i'r ysgol: amrywiadau mewn darpariaeth a chyfranogiad mewn ysgolion uwchradd, *Research Papers in Education*, 24, 4, 439-460.

cwricwlwm mwy 'hyblyg' a 'galwedigaethol' i'w myfyrwyr, mae'n rhaid bod pryderon gwirioneddol ynghylch hawl a rennir i gwricwlwm sy'n ddeallusol heriol. Mae angen i ni sicrhau nad yw rhoi mwy o hyblygrwydd i athrawon dros yr hyn y maent yn ei addysgu yn golygu bod rhai plant yn derbyn cwricwlwm llai 'academaidd' - sy'n golygu bod eu cyfleoedd i symud ymlaen ar ôl 16 oed yn gyfyngedig.

Yn gryno, mae'n rhaid cydnabod bod angen buddsoddiad newydd sylweddol i danategu'r diwygiad hwn. Mae'n bosibl y bydd modd lliniaru yn erbyn y goblygiadau negyddol hyn, ond dengys ein hymchwil, er mwyn i hyn ddigwydd, fod angen i Lywodraeth Cymru, y consortia addysg a'r Ysgolion Arloesi sicrhau bod eu cynlluniau ar gyfer llwyddiant y cwricwlwm newydd yn rhoi mwy o sylw i anghenion dysgwyr ac ysgolion sydd o dan anfantais.

Ymchwiliadau mewn adeiladu capasiti ymchwil

Y model

Cynlluniwyd y dimensiwn meithrin gallu hwn yn y rhaglen ymchwil hon ar sail profiad helaeth o ymgymryd â gweithgareddau adeiladu gallu ymchwil yn y DU, a'u gwerthuso. Mae'r profiad hwn wedi datgelu nad yw darparu hyfforddiant ffurfiol yn unig yn ddigon i feithrin gallu a bod datblygiadau 'llawr gwlad' yn rhy araf a digyswllt i arwain at feithrin gallu cynaliadwy a systemig.

Rydym wedi dadlau mewn manau eraill⁷ nad oedd llawer o'r mentrau cynnar yn talu digon o sylw i fathau eraill o ddysgu proffesiynol sy'n seiliedig ar gyfranogiad mewn cynnal ymchwil a datblygu profiad drwy adfyfrio beirniadol ac, yn fwyaf arwyddocaol, rhyngweithio ag ymchwilwyr a chyfoedion mwy profiadol. Yn unol â hynny, mae'r rhaglen hon yn seiliedig ar fframwaith ar gyfer meithrin gallu sy'n rhoi pwyslais ar bwysigrwydd *gwneud* ymchwil.

Yn gyntaf, gwnaethom ddatblygu'r math o fodel rydym yn ei ddefnyddio yma ar gyfer ein rhaglen addysg WISERD, a ariennir gan CCAUC. Ac er i'r fersiwn gynharach ennyn rhywfaint o lwyddiant, nid oedd ymgysylltiad gan ymchwilwyr eraill yng Nghymru mor uchel ag yr oeddem wedi'i obeithio. Am y rheswm hwn, rydym wedi addasu'r model i roi mwy o berchnogaeth i'n partneriaid ar y broses ymchwil drwy sefydlu model 'both ac adenydd' sydd wedi eu galluogi i ddatblygu eu diddordebau ymchwil eu hunain.

Cydlynwyd y prosiectau amrywiol hyn gan Dîm Canolfan WISERD sydd wedi darparu cymorth ac arweiniad drwy gydol y rhaglen. Mae Tîm y Ganolfan hefyd wedi darparu rhaglen o weithdai mwy ffurfiol er mwyn sicrhau bod yr ymchwil yn drylwyr. Amlinellir y rhaglen o weithdai isod:

⁷ Power, S & Taylor, C. (2016) Educational research in higher education in Wales: Findings from a national survey. Cardiff: WISERD. Ar gael ar-lein: https://wiserd.ac.uk/sites/default/files/documents/Educational_Research_Activity_in_Wales_Final_Report_23_Feb_KW.pdf

Tabl 1: Matrics sgiliau ac allbynnau

Cam	<i>Sgiliau ac allbynnau</i>			
Datblygu'r prosiect	<i>Modelau rhesymeg</i>	<i>Materion moesegol a chlirio</i>	<i>Dylunio prosiectau</i>	<i>Datblygu prosiectau yn y dyfodol</i>
Casglu data	<i>Samplu</i>	<i>Tystiolaeth ddogfennol</i>	<i>Dyluniad yr arolwg</i>	<i>Cyfweld</i>
Dadansoddi data	<i>Ystadegau disgrifiadol</i>	<i>Ystadegau casgliadol</i>	<i>Dadansoddi disgwrs</i>	<i>Dadansoddiad thematig</i>
Lledaenu gwybodaeth	<i>Adroddiad prosiect</i>	<i>Blogiau</i>	<i>Cyflwyniadau</i>	<i>Erthygl mewn cyfnodolyn</i>

Mae'r ardaloedd tywyll yn weithgareddau yr oedd yn ofynnol i bob tîm eu cyflawni.

Mae gweithdai sy'n cwmpasu'r sgiliau ymchwil hyn wedi'u cyflwyno ym mhob un o'r pedwar cyfarfod prosiect a gynhaliwyd yn Llandrindod. A, lle bynnag y bo'n bosibl, rydym wedi sicrhau bod cysylltiad agos rhwng y gweithdai hyn â'u prosiectau gwirioneddol.

Yn ogystal â'r cyfarfodydd prosiect, mae Tîm y Ganolfan wedi sicrhau bod pob aelod o'r prosiect yn cael cymorth drwy gyfrwng e-byst a chanllawiau rheolaidd. Mae'r rhain yn cynnwys dolenni i eitemau newyddion a diweddariadau perthnasol sy'n ymwneud â chwricwlwm Cymru, lanlwytho deunydd ymchwil perthnasol i grŵp Google a rennir ac ymateb i ymholiadau gan bartneriaid ynglŷn â gweithgareddau ymchwil ac agenda'r prosiect.

Yn yr adran ganlynol, rydym yn rhoi myfyrdodau ar brofiad y model hwn o feithrin gallu o safbwynt y partneriaid.

Ychwanegu gwerth drwy gydweithio o amgylch y both

Cynlluniwyd camau'r prosiect both i lywio a chefnogi'r ymchwil a wnaed gan y partneriaid (adenydd). Yn gyntaf, cynhaliwyd cyfweiliadau gyda PL ac athrawon mewn ysgolion â niferoedd uwch na'r cyfartaledd o ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (cPYADd). Darparodd y cyfweiliadau hyn wybodaeth ddefnyddiol sy'n berthnasol i'r holl brosiectau. Roedd hyn yn cynnwys trosolwg o'r hyfforddiant a gafodd Arweinwyr Arloesi mewn perthynas â'r broses o ddatblygu'r cwricwlwm; profiadau athrawon o gynllunio ac addysgu agweddau ar y cwricwlwm newydd mewn cyd-destunau ysgol gwahanol; trosolwg o safbwyntiau ystod o athrawon ynghylch y cwricwlwm newydd. Cafodd data o'r cyfweiliadau hyn ei goladu, ei ddadansoddi a'i rannu cyn i'r rhan fwyaf o ymchwilwyr partner ddechrau ar eu gwaith maes eu hunain, ac felly roedd yn eu helpu i ganolbwyntio eu cwestiynau a'u harsylwadau eu hunain mewn ffordd fwy gwybodus.

Roedd ail gam yr ymchwil yn cynnwys dylunio a gweinyddu arolwg wedi'i anelu at yr holl athrawon a staff cymorth addysgu mewn Ysgolion Arloesi. Cynlluniwyd yr arolwg i archwilio a oedd persbectifau blaenllaw a oedd yn deillio o ddata'r cyfweiliadau yn gynrychioliadol o safbwyntiau a phersbectifau a rannwyd gan athrawon eraill sy'n gweithio mewn Ysgolion Arloesi. Fe'i cynlluniwyd hefyd i gasglu data a allai helpu i archwilio ffactorau a allai ddylanwadu ar farn a hyder athrawon o ran y cwricwlwm newydd. Roedd eitemau o fewn yr arolwg hefyd yn adlewyrchu themâu a oedd o

ddiddordeb i bartneriaid. Er enghraifft, gofynnodd yr arolwg a oedd athrawon yn meddwl y byddai'r cwricwlwm newydd o fudd i grwpiau penodol o ddisgyblion, gan gynnwys disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ALN) a disgyblion mewn ysgolion bach sy'n adlewyrchu ein diddordeb mewn ysgolion gwledig. Roeddem hefyd wedi gofyn i'r athrawon pa ysgol yr oeddent yn gweithio ynddi ac am eu harbenigedd pwnc. Caniataodd y data hwn inni archwilio a oedd y math o ysgol a'r amgylchedd yn effeithio ar safbwyntiau athrawon, yn ogystal ag a gafwyd gwahaniaethau rhwng athrawon yn ôl pwnc, gan adlewyrchu ymchwil partner a oedd yn canolbwyntio ar addysg gynradd a maes dysgu penodol a phrofiad (AoLE). Yn olaf, gofynnodd pob ymchwilydd i gyfranogwyr am eu gobeithion a'u hofnau am y cwricwlwm newydd a chynhwyswyd y cwestiynau hyn yn yr arolwg. Roedd yr ymatebion i'r cwestiynau hyn, gan gynnwys codio a dadansoddi'r ymatebion i'r arolwg, yn caniatáu nodi cymariaethau a gwrthgyferbyniadau ac ystyriodd a oedd yn sail i ddehongliadau o ganfyddiadau. Mae'r data o'r arolwg ar gael i'r holl ymchwilwyr partner ei ddefnyddio.

Manteisiodd pob un o'r prosiectau adain ar gydweithio â'r both mewn ffyrdd gwahanol, fel yr amlinellir isod:

SF4All ac anghenion dysgu ychwanegol

PI: Carmel Conn, *Prifysgol De Cymru*

Archwiliodd y gwaith ymchwil safbwyntiau llunwyr polisïau ac ymarferwyr sy'n gweithio ym maes addysg anghenion dysgu ychwanegol (ADY). Roedd data'r ganolfan yn ddefnyddiol i gymharu safbwyntiau cyffredinol ar y diwygiadau gan unigolion a gyfwelwyd yn y prosiect siarad gydag athrawon eraill yn gweithio mewn ysgolion arbennig neu â chefnidir mewn addysg ADY o fewn ysgol brif ffrwd. Cynigiodd tîm y both gyngor a chefnogaeth i Carmel hefyd wrth gynllunio rhestr gyfweld a dadansoddiad o'r data, a gasglwyd gyda chyfranogiad cydweithiwr o Brifysgol De Cymru.

Ysgolion gwledig a'r cwricwlwm newydd

PI: Susan Chapman, *Prifysgol Aberystwyth*

Roedd tîm y both yn cefnogi Susan wrth iddi weithio drwy heriau casglu data mewn nifer bach o ysgolion gwledig hygyrch. Hefyd, gwnaethom ddarparu canllawiau o ran dulliau ddadansoddi data a thrafodwyd data perthnasol o'r arolwg. Roedd Susan hefyd yn gwerthfawrogi siarad â chydweithwyr oedd wedi cyfweld â phenaethiaid ac arweinwyr polisi fel rhan o'u prosiectau ac wedi cymharu canfyddiadau ymchwilwyr partner eraill a oedd wedi ymweld ag ysgolion gwledig. Roedd data Susan hefyd yn helpu i ystyried y gwahaniaethau sylweddol rhwng aelodau uwch reoli mewn Ysgolion Arloesi ac athrawon dosbarth. Roedd cyfweiliadau a gynhaliwyd o fewn y prosiect both hefyd yn tynnu sylw at yr heriau posibl y gallai rhai ysgolion eu hwynebu wrth weithio gyda'u cymunedau lleol i ddarparu cyfleoedd dysgu, rhywbeth roedd Susan hefyd yn gallu ei archwilio.

Gweithredu'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol

PI: Owen Davies, *Prifysgol Bangor*

Roedd data o gyfweiliadau a gynhaliwyd o fewn y prosiect both wedi codi pryderon ynglŷn â'r heriau o ran adnoddau posibl i rai ysgolion. Roedd y mater hwn yn rhywbeth yr oedd ymchwil Owen yn gallu ei ystyried a'i archwilio gan ganolbwyntio'n benodol ar ddimensiynau digidol a chyfrifiadurol y diwygiadau. Cefnogwyd Owen mewn perthynas â dyluniad ei amserlen gyfweld ac roedd yn gwerthfawrogi'r cyfleoedd yr

oedd y sefydliad prosiect yn eu cynnig i drafod ei gynnydd ac adolygu ei ddata. Cafodd gwybodaeth ddofn Owen o gyfrifiadura hefyd ei gwerthfawrogi gan bawb a bu'n sail i bob un o'n hystyriaethau ynghylch yr agwedd hon ar addysg ysgol. Roedd data a gafwyd o ymchwil Owen a Susan hefyd wedi ein helpu i werthfawrogi'r ffordd y gall daearyddiaeth ac unigedd cymharol ysgolion effeithio ar hyder athrawon wrth i'r weledigaeth a rennir ar gyfer gweithredu'r cwricwlwm newydd gael ei sefydlu. Mae hyn yn ei dro yn arwain at bryderon gan athrawon ynghylch amrywioldeb yn y ddarpariaeth.

Integreiddio'r cwricwlwm yn y celfyddydau mynegiannol

PI: Dr Judith Kneen, *Prifysgol Metropolitan Caerdydd*

Roedd ymchwil Judith yn canolbwyntio ar ddatblygu un o'r Meysydd Dysgu a Phrofiad (AoLE) ac roedd casglu data yn cynnwys arsylwadau o'r grŵp celfyddydau mynegiannol a chyfweliadau ag athrawon. Roedd yr archwiliad manwl hwn o sut y câi un o'r AoLEs ei ddatblygu yn werthfawr i dîm y prosiect a bu'n sail i'n dealltwriaeth o rai o'r profiadau y dywedodd Arweinwyr Arloesi eu bod wedi'u cael mewn prosiectau eraill. Gweithiodd Judith gyda chydweithwyr ym Mhrifysgol Fetroopolitan Caerdydd a chasglodd gorff cymharol fawr o ddata o gyfweliadau. Roedd yn gwerthfawrogi cefnogaeth gan tîm y ganolfan mewn perthynas â dadansoddi'r data hwn a defnyddio meddalwedd ymchwil ansoddol. Yn ogystal â hynny, helpodd gwaith ymchwil Judith y tîm i ddeall pam y gallai fod gan athrawon sy'n gweithio o fewn gwahanol AoLEs farn wahanol am y diwygiadau, rhywbeth y sylwasom arno yn nata'r arolwg. Amlygwyd gwahaniaethau rhwng safbwyntiau athrawon sy'n gweithio mewn ysgolion cynradd ac uwchradd hefyd gan ymchwil Judith. Roedd trafod hyn yn ddefnyddiol i nifer o'r prosiectau wrth iddynt ystyried y data.

Ymwybyddiaeth ofalgar a lles yn y cwricwlwm newydd

Co-Is: Helen Lewis, *Prifysgol De Cymru a Sioned Hughes, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant*

Roedd prosiect Helen a Sioned yn fwy nodedig nag eraill gan fod y ffocws ar ymyriad a oedd yn cael ei gynnal mewn Ysgol Arloesi. Fel gydag ymchwilwyr eraill o fewn y prosiect cyffredinol, nid oedd yr ymchwilwyr partner yn arbenigwyr yn y maes astudio penodol, sef ymwybyddiaeth ofalgar yn yr ymchwil hwn. Fodd bynnag, un o fanteision y model both ac adenydd oedd bod yr holl ymchwilwyr yn cael eu cefnogi i ddatblygu dull trwyadl o gynnal ymchwil addysgol empirig. Yn achos Helen a Sioned, arweiniodd hyn at ymchwil dulliau cymysg, gan gynnwys arolwg dysgu a chyfweliadau gyda phlant, rhieni ac athrawon. Ategwyd dadansoddiad o'u data gan ganfyddiadau o'r brif arolwg y both, a ofynnodd i athrawon a oeddent wedi cael hyfforddiant mewn amrywiaeth o ddulliau a thechnegau pedagogaid, gan gynnwys ymwybyddiaeth ofalgar.

Myfyrdodau

Adroddodd yr ymchwilwyr i gyd eu bod yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi ar lefel ymarferol a deallusol trwy'r model both ac adenydd. Yn benodol, roedd pawb yn teimlo eu bod wedi magu hyder fel ymchwilwyr ac yn eu defnydd o ddulliau ymchwil. Mae'r cyfarfodydd rheolaidd a'r broses adrodd, gan gynnwys cymryd rhan mewn ysgrifennu erthyglau blog a chyflwyno eu canfyddiadau mewn sesiynau polisi a chynadleddau, wedi cyfrannu hefyd at weld yr ymchwilwyr yn sefydlu llais ymchwil cryfach fel academyddion. Defnyddiwyd ystod o ddulliau ac ymagweddau at ymchwil i gwblhau'r prosiectau ac mae'r deilliannau yn dyst i werth y model rhyngddisgyblaethol. Ar

ddiwedd y prosiect Gwahoddwyd cyfranogwyr i fyfyrion ar fanteision y dull hwn. Amlinellir eu sylwadau isod:

Mewn perthynas â'r gweithdai ffurfiol, er enghraifft, dywedodd ein partneriaid:

Mae mewnbynnau a dderbyniasom gan arweinwyr y prosiect ar agweddau ar ymchwil, megis datblygu model rhesymeg, defnyddio damcaniaeth newid, datblygu sampl a chyflogi dulliau penodol, wedi bod yn arbennig o ddefnyddiol i mi. Mae'r mewnbynnau hyn wedi cynyddu fy ngallu i gynllunio prosiectau ymchwil a defnyddio iaith ymchwil a rwy'n gweld fy mod yn cyflogi llawer o'r strategaethau hyn yn rheolaidd mewn prosiectau eraill

Mae'r diwrnodau hyfforddi a'r cymorth gan WISERD wedi bod yn rhagorol.

Cymryd rhan mewn prosiect gyda WISERD ac ennill profiad a hyder gwerthfawr o weithio o dan arweiniad ymchwilwyr profiadol iawn

... wedi meithrin dealltwriaeth ddyfnach o ddyluniad a methodoleg ymchwil, ac wedi elwa ar fewnbwn gan gydweithwyr WISERD yn y meysydd hyn.

Mae'r prosiect hwn wedi darparu rhywfaint o hyfforddiant byr ond systematig i mi mewn ymchwil gwyddor gymdeithasol. Mae tîm y both yn WISERD wedi darparu arweiniad ac adborth yn ystod pob cam o'r broses.

Roedd partneriaid yr un mor ddiolchgar iawn am y cyfleoedd i gydweithio ag ymchwilwyr o sefydliadau addysg uwch eraill:

Rwyf wedi gweld bod cyfarfod yn rheolaidd gydag academyddion o sefydliadau addysg uwch eraill yng Nghymru wedi bod o gymorth ac wedi ehangu fy rhwydwaith proffesiynol. Rwyf eisoes wedi defnyddio cysylltiadau a gefais o'r prosiect hwn mewn agweddau eraill ar fy ngwaith ac rwy'n gobeithio cadw'r cysylltiadau yn y dyfodol.

Rwyf hefyd wedi elwa hefyd ar natur gydweithredol y prosiect gan ei fod wedi creu grŵp o diwtoriaid ITE sy'n rhannu eu gwaith a'u diddordebau ac yn cefnogi ei gilydd fel aelodau o sîn ymchwil addysgol Cymru.

Gweithio gyda'r ymchwilwyr eraill – a datblygu cysylltiadau gwerthfawr

Mae'r cyfarfodydd rheolaidd yn Llandrindod wedi darparu cyfleoedd ar gyfer cymorth ac adborth gan gymheiriaid drwy gydol y broses. Rwy'n ffodus i weithio mewn adran gefnogol ond mae'r prosiect hwn wedi bod yn amhrisiadwy o ran darparu profiad o ddiwylliant ymchwil ehangach.

Rwyf wedi mwynhau gweithio gyda chydweithwyr o wahanol sefydliadau addysg uwch mewn amgylchedd cefnogol a chydweithredol. Mae wedi bod yn ddefnyddiol clywed mwy am y meysydd ffocws a ddewiswyd ganddynt wrth i'r prosiect fynd yn ei flaen.

Ac roedd cymryd perchenogaeth o brosiect ymchwil hefyd yn cael ei ystyried yn bwysig:

Mae'r profiad o gyflawni prosiect ymchwil a'i ysgrifennu wedi bod yn un gwerthfawr. Roedd y prosiect yn defnyddio dulliau nad oeddwn i'n gyfarwydd â nhw ac, er bod hyn yn heriol ar brydiau, rwy'n gweld y prosiect yn cyfrannu at fy mhorthffolio o brofiad fel ymchwilydd gyrfa cynnar yn ogystal â'm cyhoeddiadau. Rwy'n gwerthfawrogi'n fawr cael fy ngwahodd i gymryd rhan.

Heriau

Er bod partneriaid wedi mwynhau'r cydweithredu, y cymorth a'r gweithdai, nid yw eu hymgysylltu wedi bod heb heriau. Efallai nad yw'n syndod mai amser oed y prif rwysr. Er bod eu cyfranogiad wedi'i gostio'n rhannol, mae wedi bod yn anodd 'diogelu' eu hamser ymchwil rhag mewnwthiadau addysgu, ac yn arbennig, y rhwymedigaethau sy'n gysylltiedig ag ITE, megis ymweliadau ag ysgolion ac arolygiadau Estyn. Mae'r heriau hyn yn amlwg yn eu sylwadau canlynol:

Mae amser a llwyth gwaith yn heriau parhaus mewn rôl academiaidd a chredaf iddi fod, ar brydiau, yn anodd i mi reoli galwadau cystadleuol gwahanol rolau. Canfûm fod trefnu fy amser ar gyfer y prosiect hwn yn wythnosau penodedig wedi gweithio'n fwy llwyddiannus i mi na neilltuo un diwrnod yr wythnos. Rwyf wedi cael fy nyraniad priodol o amser i'r prosiect hwn gan fy sefydliad ac rwy'n gwerthfawrogi'r ffaith fy mod wedi cael y rhyddid i drefnu hyn fel yr oeddwn yn teimlo orau.

Bu'n her cydbwyso a rheoli cyfarfodydd. Diffinnir natur rôl tiwtor/darlithydd ITE gan gyfrifoldebau academiaidd, ymweliadau ag ysgolion a lles a chymorth athrawon cysylltiol.

Mae'r cyllid un diwrnod yr wythnos wedi cael effaith gadarnhaol, fodd bynnag gall ffactorau academiaidd a lles ei wneud yn anodd o hyd sicrhau cydbwysedd rhwng ymchwil a darlithio llawn amser ac ymweliadau ysgol.

Mae rheoli a chydbwyso'r llwyth gwaith yn fater parhaus pan fydd gennych gryn ymrwymadau llwyth gwaith yn gysylltiedig ag ITE, a'r unig ateb yma yw bod yn amddiffynnol iawn o'r amser ar gyfer ymchwil.

Mae diogelu amser ymchwil bob amser yn her a chan fod y prosiect hwn wedi cyd-daro â'r llwyth gwaith ychwanegol o baratoi ar gyfer ailachredu ITE, mae'r her honno wedi bod yn fwy byth.

Bwrw ymlaen â'r ymchwil

Er mwyn i'r broses o feithrin gallu gael ei hystyried yn llwyddiannus, mae angen cynnal yr ymgysylltu â'r ymchwil a'i gynyddu hyd yn oed ar ddiwedd y prosiect. Mae'n ymddangos bod hyn yn wir, yn enwedig pan fydd partneriaid wedi cynnwys eu cydweithwyr eu hunain yn eu prosiectau.

Nododd llawer o'r partneriaid brosiectau ysgrifennu yn y dyfodol y byddent yn gweithio arnynt, ond mae tystiolaeth hefyd o fwy o hyder a gallu wrth wneud cais am gyllid ymchwil pellach:

Yn ddiweddar, fe wnes i gyflwyno cais llwyddiannus gyda'm cydweithwyr yn USW i gynnal gwerthusiad o effaith gynnar y Fframwaith Rhagoriaeth mewn Addysgu ac Arweinyddiaeth mewn Ysgolion (ETLF) yn rhanbarth Consortiwm y Gwasanaeth Cyflawni Addysg (EAS).

Rhoi'r hyder i mi wneud cais llwyddiannus am gyllid ar gyfer prosiect ymchwil arall.

Rwyf yn y broses o wneud cais i'r Cyngor Ymchwil Economaidd a Chymdeithasol am grant Ymchwiliwr Newydd ar gyfer prosiect o'r enw 'Gweithredu cynhwysiant a thegwch gan weithwyr addysg proffesiynol mewn ysgolion cynradd prif ffrwd yng Nghymru'.

Ceir tystiolaeth hefyd o ddatblygu cydweithrediadau ymchwil o fewn eu prifysgol eu hunain:

Gan weithio gyda thîm o ymchwilwyr â diddordeb yn fy mhrifysgol fy hun, a datblygu ein sgiliau ymchwil ein hunain

Ar hyn o bryd rwy'n gweithio gydag aelod arall o'r grŵp, ar brosiect ymchwil ar wahân (nad yw'n gysylltiedig â'r prosiect hwn). Fodd bynnag, darparodd y prosiect hwn y cyfle i rwydweithio a arweiniodd hynny at y prosiect dilynol.

Ar hyn o bryd rwy'n gweithio gydag ERW a PCYDDS ar brosiect ar fantais wledig. Arweiniodd cyflwyniad y poster ar y prosiect cyfredol yng Nghynhadledd BERA Llywodraeth Cymru at y gwahoddiad gan gydweithiwr yn ERW i rannu canfyddiadau am brosiectau tebyg.

Bydd canfyddiadau ynghylch heriau cydweithio mewn ardaloedd gwledig hefyd yn llywio nifer o brosiectau dysgu proffesiynol sy'n cael eu datblygu ar hyn o bryd yn yr Ysgol Addysg, Prifysgol Aberystwyth.

Mae cydweithio â chydweithwyr mewn canolfannau ITE eraill wedi darparu cyfleoedd ar gyfer prosiectau pellach mewn meysydd digyswllt.

Yn gryno, credwn fod y model hwn o feithrin gallu wedi bod yn llwyddiannus i raddau helaeth ac y gall ddarparu templed ar gyfer prosiectau yn y dyfodol.

Argymhellion ar gyfer ymchwil yn y dyfodol

Cynlluniwyd y rhaglen ymchwil hon i fod yn archwiliadol, gan gydnabod bod y gwaith o ddatblygu'r cwricwlwm newydd yng Nghymru yn parhau ac yn adlewyrchu lefelau arbenigedd yr ymchwilwyr dan sylw. Felly, mae'n anochel bod y rhaglen ymchwil hon wedi arwain at fwy o gwestiynau ymchwil nag y mae wedi'u hateb.

Er y bydd pob prosiect ymchwil yn y rhaglen hon wedi arwain at gwestiynau ymchwil penodol iawn i'w hystyried ymhellach, mae rhai argymhellion cyffredinol y gellir eu gwneud ar gyfer ymchwil yn y dyfodol.

Gallwn hefyd ddod i rai casgliadau cyffredinol ynghylch sut y dylid bwrw ymlaen â rhaglen ymchwil fel hon a gynlluniwyd i feithrin gallu ymchwil.

Yn gyffredinol, mae'r model both ac adenydd wedi bod yn llwyddiannus iawn. Er mai dim ond grŵp cymharol fach o ymchwilwyr oedd yn ymwneud ag ef, mae'r berchenogaeth, cyfrifoldeb a chymorth dwys y mae'r dull hwn wedi'i ganiatáu wedi bod yn fuddiol. Mae rôl ganolog yr Ganolfan (fel cyfranogwr ymchwil a chymorth ymchwil) hefyd wedi bod yn hanfodol i'w lwyddiant.

Byddem felly yn argymhell defnyddio model both ac adenydd wrth greu mentrau adeiladu gallu ymchwil yn y dyfodol. Mae hyn yn gofyn am ganolbwynt sy'n darparu arbenigedd a chefnogaeth ac adenydd sy'n gofyn am arweinyddiaeth a pherchnogaeth.

Serch hynny, mae'r profiad hwn hefyd wedi dangos pa mor bwysig yw ymddiried, cydweithrediad a gonestrwydd i gefnogi datblygiad ymchwilwyr. Credwn hefyd y bydd angen cefnogaeth bellach ar yr ymchwilwyr yn y rhaglen hon os ydynt i wireddu'r uchelgais o ddod yn ymchwilwyr annibynnol sy'n arwain yn genedlaethol. Mae'r prosiect cychwynnol hwn wedi darparu'r sylfeini ar gyfer hyn, ond credwn y byddai'r garfan hon o academyddion elwa o hyd ar ehangu eu sgiliau a'u profiad methodolegol, gan gyhoeddi eu gwaith, a pharatoi cynigion ymchwil ar gyfer cyllid allanol.

Felly, byddem yn awgrymu efallai y byddai'n fwy buddiol caniatáu i'r grŵp hwn o academyddion barhau i gymryd rhan pe bai'r rhaglen hon yn parhau yn hytrach na dechrau gyda grŵp newydd o ymchwilwyr.

Pe gallai'r rhaglen ehangu ei chyrhaeddiad yna byddem yn argymhell creu ail garfan o academyddion a fyddai'n dilyn yr un llwybr ag y gwnaeth y garfan presennol hon. Fel o'r blaen, byddai'r ail garfan hon yn dod o bob prifysgol yng Nghymru. Fodd bynnag, byddem yn argymhell eu bod yn datblygu ac yn gyfrifol am eu prosiect adain eu hunain. Byddent yn cael eu hannog i gydweithio ag aelodau eraill o'r prosiect, gan gynnwys aelodau o'r garfan gyntaf. Ond rydym yn credu o'n profiad bod perchnogaeth, ymreolaeth a chyfrifoldeb yn ffactorau pwysig wrth helpu academyddion i ddod yn ymchwilwyr annibynnol blaenllaw ar lefel genedlaethol, sy'n helpu i greu arweinwyr ymchwil yn y dyfodol.

Mae'r astudiaeth archwiliadol hon wedi gwneud rhai sylwadau pwysig am ddatblygiad y cwricwlwm newydd yng Nghymru. Mae pob prosiect wedi nodi nifer o gwestiynau ymchwil diddorol sy'n gofyn am ymchwiliad pellach, gyda phob un yn adlewyrchu

arbenigedd a diddordebau aelodau'r prosiect. Fodd bynnag, ar gyfer dibenion adeiladu gallu, credwn fod unrhyw ymchwil yn y dyfodol yn parhau i fod â phwrrpas craidd, yn debyg iawn i'r set gyntaf o brosiectau oedd yn canolbwyntio ar anfantais yn y cwricwlwm newydd.

Byddem yn argymhell y dylai cylch pellach o brosiectau ymchwil ganolbwyntio ar ddatblygu'r cwricwlwm *mewn* ysgolion. Mae dwy fantais allweddol i hyn. Yr un gyntaf yw y byddai'n adlewyrchu'r cam nesaf o ddatblygu'r cwricwlwm yng Nghymru, pan fydd disgwyl i ysgolion ac ymarferwyr ddechrau datblygu a threialu eu dehongliad o'r cwricwlwm. Yn ail, mae'n ymddangos yn hanfodol bod ymchwilwyr sydd â phrofiad o gynnal ymchwil gymdeithasol o safon uchel yn astudio'r cam nesaf hwn o ddatblygiad y cwricwlwm yn briodol. Byddai hyn yn helpu ysgolion i ddatblygu'r cwricwlwm ac annog ymarfer atblygol o ansawdd uchel. Un o ganfyddiadau allweddol yr astudiaeth hon oedd beth fydd goblygiadau'r diwygiadau i'r cwricwlwm i wahanol grwpiau o ddisgyblion, o fewn ysgolion a rhyngddydd nhw. Mae astudiaeth strwythuredig a manwl o'r modd y mae ysgolion yn deddfu'r cwricwlwm yn ganolog i ddeall beth fydd goblygiadau'r diwygiadau hyn ar ddysgwyr.

I'r perwyl hwnnw, byddem yn argymhell yn fawr y dylai cam nesaf yr ymchwil fod yn seiliedig ar astudiaeth ethnograffig o ddeddfiad y cwricwlwm newydd. Byddai'n rhaid i hyn gynnwys dewis is-grŵp ar hap o ysgolion cynradd ac uwchradd ledled Cymru. Byddai wedyn yn ei gwneud yn ofynnol i ymchwilwyr dreulio amser y tu mewn i ysgolion yn arsylwi ar brosesau ac arferion diwygio a datblygu'r cwricwlwm (i ba raddau bynnag y mae pob ysgol yn ceisio eu cyflawni). Byddai hyn yn cynnwys treulio cryn amser mewn ysgolion, siarad ag amrywiaeth eang o ymarferwyr y tu mewn i'r ysgolion hynny a mynychu cyfarfodydd uwch reolwyr a chyfarfodydd adrannol, cyfarfodydd llywodraethwyr, digwyddiadau Consortia Rhanbarthol, diwrnodau dysgu proffesiynol a gweithgareddau eraill y mae'r ysgol yn eu trefnu wrth baratoi ar gyfer y cwricwlwm newydd.

Gallem ragweld y byddai disgwyl i bob academydd gyfrannu at yr astudiaeth ethnograffig mewn ysgolion gerllaw eu lleoliad. Er eu bod yn cyfrannu at yr astudiaeth ethnograffig gyffredinol o ddeddfiad y cwricwlwm, gallai pob academydd ganolbwyntio ar ei faes diddordeb penodol ac adeiladu ar y cam ymchwil cyntaf i'w gwblhau. Gallai hyn barhau i gynnwys, felly, ffocws ar ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol, deddfiad maes dysgu a phrofiad penodol mewn ysgolion, sut mae ysgolion yn cydweithredu â'i gilydd, a sut mae ymarferwyr yn tynnu ar ymchwil presennol ac adnoddau i ddatblygu eu hymagwedd a'u deunyddiau eu hunain i'r cwricwlwm.

Byddai astudiaeth o'r fath yn cymryd o leiaf un flwyddyn academaidd. Byddai'n rhaid i lefel yr adnoddau fod yn gymesur â swm y gwaith maes sy'n ofynnol ar gyfer dull o'r fath a byddai angen ymrwymiad amser sylweddol gan yr ymchwilwyr dan sylw. O'n profiad o'r cam ymchwil a gwblhawyd, gallai fod yn afrealistig disgwyl i staff academaidd gael mwy nag un diwrnod yr wythnos ar gael i ymweld ag ysgolion (a byddai hyd yn oed hyn yn heriol heb gefnogaeth ac ymrwymiad cryf gan eu sefydliad cartref). Ond byddai'r astudiaeth yn dal yn werthfawr pe bai ymchwilwyr yn gallu gwario o leiaf un diwrnod yr wythnos drwy gydol un tymor ysgol llawn mewn o leiaf un ysgol. Yna gellid ailadrodd hyn mewn ail ysgol yn ystod y tymor canlynol. Cyhyd ag yr oedd ysgolion yn cael eu dewis ar hap, byddai arsylwadau manwl o ddeddfiad y cam nesaf o ddatblygiad y cwricwlwm mewn tua 12 o ysgolion ledled Cymru yn dal i helpu i

ddarparu 'darlun' Cenedlaethol o'r hyn sy'n digwydd. Os bydd angen barn ehangach am y modd y mae'r cwricwlwm yn cael ei ddeddfu, yna gallai fod yn fwy buddiol cynnwys ysgolion cynradd neu uwchradd yn yr astudiaeth yn unig. Yn yr un modd, pe ystyrid bod effaith y diwygiadau ar ddisgyblion dan anfantais yn faes allweddol i'w ymholi ymhellach yna gallai'r astudiaeth ethnograffig ganolbwyntio ar yr ysgolion hynny sydd â chyfrannau cymharol fawr o ddisgyblion yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn unig.

Atodiad 1: Adroddiad terfynol: 'Y Cwricwlwm newydd a dysgwyr ac ysgoion dan anfantais'

Crynodeb Gweithredol

Nod y prosiect oedd deall yn well sut mae ysgolion yn datblygu'r cwricwlwm newydd mewn ffordd sy'n sicrhau bod pob myfyriwr yn elwa. Roedd gennym ddiddordeb arbennig yn y ffyrdd y gallai cyflwyno'r cwricwlwm newydd effeithio ar ddisgyblion o gymunedau sydd dan fwy o anfantais. Cynlluniwyd yr ymchwil i archwilio sawl thema, gan gynnwys: canfyddiadau athrawon o'r cwricwlwm newydd a'r paratodau ar gyfer cyflawni; yr hyfforddiant a'r cymorth a gawsant; eu safbwyntiau ar natur y wybodaeth yn y cwricwlwm newydd; newidiadau a ddisgwyli'r i addysgeg; beth mae ysgolion yn ei wneud i sicrhau bod pob dysgwr yn elwa ar y newidiadau.

Cynhaliwyd cyfweiliadau lled-strwythuredig gyda 10 o Arweinwyr Arloesi a 25 o athrawon mewn 10 ysgol yn gwasanaethu cymunedau sydd dan fwy o anfantais yn economaidd. Rhoddodd y cyfweiliadau gyfle i archwilio themâu yn fanwl gan gynnwys ysgolion cynradd ac uwchradd, cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg. Gwnaethom sicrhau bod cyfweiliadau'n cael eu cynnal gydag athrawon yn datblygu pob un o'r chwe maes dysgu a phrofiad. Mae'r data a gasglwyd yn rhoi disgrifiad manwl o'r camau a gymerwyd yn ogystal â gwybodaeth am farn athrawon.

Ar ôl dadansoddi data'r cyfweiliadau, cafodd arolwg ei ddatblygu a'i weinyddu i'r holl staff addysgu o fewn ysgolion Arloesi yn genedlaethol. Roedd eitemau'r arolwg yn adlewyrchu safbwyntiau a ddeilliodd o'r dadansoddiad o'r cyfweiliad ac yn mynd i'r afael â chwestiynau a godwyd gan ymchwilwyr partner sy'n gweithio ar faterion datblygu'r cwricwlwm. Cynlluniwyd yr arolwg i'n galluogi i archwilio'r materion a wynebier gan wahanol Ysgolion Arloesi mewn cyd-destunau lleol gwahanol. Cynhwyswyd cwestiynau penagored a chaeedig, gan roi cyfle i athrawon fynegi eu barn yn ogystal â darparu data i ni y gellid ei ddadansoddi'n ystadegol.

Casglwyd data arolwg gan 634 o athrawon ar draws 81 o Ysgolion Arloesi. Roedd cynrychiolaeth dda o ysgolion cynradd, uwchradd ac arbennig, yn ogystal â chyfrwng Cymraeg a Saesneg. Roedd y data hefyd yn adlewyrchu safbwyntiau athrawon â lefelau gwahanol o gyfrifoldeb o fewn eu hysgolion a gwahanol lefelau o ymwneud â datblygu'r cwricwlwm. Yn bwysig, roedd data'r arolwg hefyd yn caniatáu i ni gymharu safbwyntiau athrawon sy'n gweithio mewn cyd-destunau economaidd-gymdeithasol gwahanol, a adlewyrchir yng nghanrannau'r disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (cPYADd).

Datgelodd data amrywiad sylweddol yn safbwyntiau athrawon ar y cwricwlwm newydd. Roedd y rhai a oedd yn gweithio mewn ysgolion â niferoedd uwch na'r cyfartaledd o ddisgyblion a oedd yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn llawer mwy optimistaidd amdano ac yn teimlo'n fwy gwybodus. Fodd bynnag, mynegodd athrawon ar draws ysgolion hefyd gryn dipyn o ansicrwydd ac amwysedd tuag at agweddau craidd y cwricwlwm newydd. Nid oedd y rhan fwyaf o athrawon o'r farn y byddai'r cwricwlwm newydd o fudd i ystod amrywiol o grwpiau o ddysgwyr. Er hyn roedd llawer o athrawon yn gobeithio y byddai'r cwricwlwm newydd yn cael ei weithredu'n llwyddiannus. Ymddengys fod cefnogaeth gref i'r diwygiadau yn cael ei hysgogi gan rwystredigaeth ac anhoffter eang o'r cwricwlwm presennol a gwelir bod y

diwygiadau yn darparu, o leiaf, symudiad i ffwrdd o hyn ac at fodel sy'n rhoi mwy o hyblygrwydd i athrawon. Cred llawer o athrawon y byddant, gyda mwy o ymreolaeth dros gynnwys a ffocws mwy o brofiad, yn gallu cynnig profiad addysgol mwy deniadol i ddysgwyr. Dim ond ychydig o athrawon, naill ai mewn cyfweiliadau neu drwy ddata'r arolwg, a nododd fod plant o gefndiroedd sydd dan fwy o anfantais yn cael budd o'r cwricwlwm newydd.

Mae ein canfyddiadau'n awgrymu y bydd angen cryn gefnogaeth ar athrawon i deimlo'n fwy hyderus yn eu dealltwriaeth o'r cwricwlwm newydd ac yn eu gallu i gyfrannu at ei ddatblygiad mewn ffordd sy'n sicrhau budd i ddysgwyr sydd dan fwy o anfantais. Mae perygl hefyd y bydd rhai ysgolion yn defnyddio unrhyw hyblygrwydd o ran cynnwys a gyflwynwyd o dan y diwygiadau i gynyddu'r gwahaniaethu yn y ddarpariaeth i ddysgwyr rhwng llwybrau mwy galwedigaethol ac academiaidd. Bydd angen llawer o ofal i sicrhau nad yw hyn yn arwain at gyfyngu ar allu rhai grwpiau o ddysgwyr i ddefnyddio gwybodaeth mewn ysgolion ac opsiynau dilyniant ôl-16.

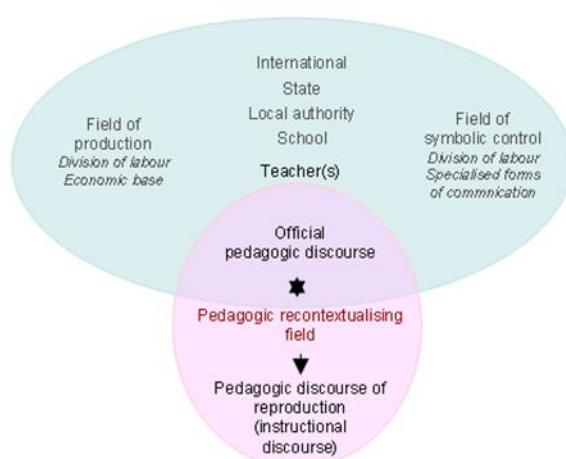
ADRODDIAD PROSIECT

Successful futures for all: Archwiliadau o ddiwygio'r cwricwlwm yng Nghymru a'r effaith bosibl ar ddysgwyr o gefndiroedd dan anfantais

Cyflwyniad

Gwelir y cwricwlwm newydd fel rhywbeth sy'n addo mwy o hyblygrwydd a rhyddid i athrawon mewn perthynas â'u dewis o bynciau a sut maent yn ennyn diddordeb disgyblion yng nghynnwys pynciau. Mae'n argymhell dull rhyngddisgyblaethol o ddarparu gwybodaeth am y cwricwlwm ac fe'i gwelir fel arwydd o symud i ffwrdd o ganolbwyntio ar berfformiad myfyrwyr mewn profion safonedig fel y ffordd allweddol o fesur cynnydd disgyblion. Bydd angen i athrawon, sydd wedi'u hyfforddi'n dda a'u cyflwyno i foddau meddwl sy'n ymwneud â'u disgyblaethau arbenigol eu hunain, addasu a gwneud defnydd o'r hyblygrwydd newydd a ddarperir. Felly, gellir ystyried bod yr ymchwil yn archwilio'r cydadwaith rhwng trafodaethau pedagogaidd swyddogol a'r modd y caiff hyn ei roi eto mewn cyd-destunol gan athrawon mewn Ysgolion Arloesi (Ffigur 1). Yn fwy penodol, mae'n edrych ar sut mae athrawon yn datblygu'r cwricwlwm newydd mewn ffordd sy'n mynd i'r afael ag anghenion plant o gefndiroedd dan anfantais.

Ffigur 1: Meysydd swyddogol a chyd-destunol, sy'n deillio o Bernstein (1996)

Mae tystiolaeth o'r Alban a Seland Newydd (Priestley et al., 2014; McPhail a Rata, 2016), gwledydd sydd wedi bod yn destun diwygio radicalaidd yn ddiweddar i'r cwricwlwm, yn awgrymu bod eglurder ynghylch nodau cyffredinol y newidiadau a chydlyniant damcaniaethol mewn perthynas â'r cydadwaith rhwng cynnwys, addysgeg ac asesu yn hanfodol i lwyddiant. Felly un o amcanion allweddol y prosiect hwn oedd casglu safbwyntiau athrawon ar draws ystod o themâu fel ffordd o nodi meysydd o densiwn posibl a chydlyniant gwan.

Anfantais

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyflawni amcan hirdymor o leihau'r bwlch cyrhaeddiad rhwng y 67,000 o ddisgyblion ysgol (Blynnyddoedd 1 i 11) sy'n gymwys i gael Prydau Ysgol am Ddim a disgyblion mwy breintiedig yn economaidd (Dauncey, 2018). Mae pŵer rhagfynegol cymhwyster ysgol am ddim yn golygu ei fod yn parhau i fod yn fesur

defnyddiol ac ymarferol i'w gynnwys o fewn dadansoddiad (Ilie et al., (2017). Mae'r prosiect ehangach y ffurfiodd yr ymchwil hwn elfen 'both' ynddo hefyd yn cydnabod dylanwad cyd-destun yr ysgol o ran deall anfantais y tu hwnt i'r meini prawf economaidd sy'n sail i gymhwysedd i gael Prydau Ysgol am Ddim (Thiele et al., 2016; Thrupp-Lupton, 2006). Mae rhai o'r eitemau yn yr arolwg a weinyddwyd i athrawon mewn Ysgolion Arloesi yn adlewyrchu'r pryderon ehangach hyn. Rydym hefyd wedi cydnabod pwysigrwydd lles disgyblion, rhywbeth y tynnwyd sylw ato fel rhywbeth pwysig y dylid rhoi sylw iddo gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Addysg presennol, Kirsty Williams⁸, a rhywbeth sydd hefyd yn datgelu bwlch rhwng disgyblion ar sail Cefndir (Collishaw et al., 2019; RCPCH, 2017).

Mae'r gwahaniaethau rhwng canlyniadau disgyblion cPYADd a'u cyfoedion mwy breintiedig yn arbennig o berthnasol o ystyried y dull sybsidiaredd a fabwysiadwyd mewn perthynas â diwygio'r cwricwlwm. Mae adroddiad diweddar gan Ymddiriedolaeth Sutton yn datgelu bod gan ysgolion cyfun sy'n perfformio orau yng Nghymru bron i hanner llai o ddisgyblion cPYADd na'r ysgol gyfartalog (van den Brande et al., 2019). Yn anghymesur, mae llai o ysgolion â niferoedd canrannol uwch o ddisgyblion cPYADd o fewn y model ysgol Arloesi o ddatblygu cwricwlwm. O ganlyniad, mae cymaint yn bwysicach clywed barn athrawon sy'n gweithio gyda dysgwyr sydd dan fwy o anfantais a bod yn gallu nodi unrhyw wahaniaethau o ran persbectif drwy sŵn trafodaethau dominyddol ar y broses ddatblygu. Gan ystyried hyn, casglodd cam cyntaf yr ymchwil ddata o ysgolion â niferoedd uwch na'r cyfartaledd o ddisgyblion cPYADd ac rydym wedi defnyddio gwybodaeth am ddemograffeg ysgolion i gymharu ymatebion athrawon i eitemau o fewn yr arolwg yn seiliedig ar ganrannau o ddisgyblion cPYADd. Roedd y data ansoddol o'r cyfweiliadau hefyd yn darparu modd i archwilio'n fanylach yr ystyron a oedd ynghlwm wrth syniadau a fynegwyd yng nghwestiynau penagored yr arolwg.

Lleihau'r bwlch cyrhaeddiad

Ymhlith arferion ysgolion sy'n cyfrannu at y bwlch y mae addysgu o ansawdd is (yn enwedig athrawon llai cymwys). Mae hyn yn aml yn cael ei gyplysu â grwpio yn ôl gallu, gan danseilio hyder disgyblion ac yn gostwng eu disgwyliadau o ran llwyddo yn yr ysgol. Yn aml, caiff athrawon llai profiadol a llai cymwys eu dyrannu i ddosbarthiadau gallu is sy'n fwy tebygol o fod â disgyblion dan anfantais ynddynt. Dangoswyd bod rhagfarn anymwybodol hefyd yn cyfrannu at y niferoedd anghymesur o ddisgyblion â cPYADd mewn grwpiau gallu isel. Caiff y disgyblion hyn lai o fynediad at gwricwlwm eang am fod ysgolion yn canolbwyntio'n helaeth ar wella perfformiad yn y pynciau craidd. Mae disgyblion dan anfantais hefyd yn debygol o gymryd rhan mewn llai o brofiadau addysgol y tu allan i'r ysgol (Crenna-Jennings, 2018). Yn gyffredinol, mae'r ffactorau hyn yn cyfrannu at brofiad llai boddhaus a theg mewn ysgolion i ddysgwyr sydd o dan anfantais, ac o fewn y rhain mae manteision i blant o deuluoedd dosbarth canol hyd yn oed cyn dechrau'r ysgol yn cael eu gwaethygu ymhellach (Smyth a Wrigley, 2013) .

Mae llawer o ffactorau a allai gyfrannu at wella cyrhaeddiad disgyblion o gefndiroedd dan anfantais (Pirie a Hockings, 2012; Demie a McLean, 2015). Mae rhai o'r rhain yn

Datganiad ysgrifenedig⁸ Llywodraeth Cymru (2017) — darparu ar gyfer anghenion emosiynol ac iechyd meddwl pobl ifanc yn yr ysgol. <https://gov.wales/written-statement-providing-Emotional-and-mental-health-needs-Young-People-schools>

gydnaws â'r cwricwlwm newydd ond byddai angen synnwyr clir o ddiben mewn perthynas â chyflawni newid at y diben hwn. Mae'r ffactorau hyn yn cynnwys:

- Monitro a defnyddio data yn drylwyr;
- Codi dyheadau disgyblion defnyddio rhaglenni ymgysylltu/dyheadau;
- Ymgysylltu â rhieni;
- Datblygu cymwyseddau cymdeithasol ac emosiynol;
- Cefnogi trosglwyddo rhwng ysgolion;
- Darparu arweinyddiaeth gref a gweledigaethol;
- Addysgu o ansawdd uchel;
- Gwricwlwm cynhwysol.

Ar lefel ysgol, mae ffactorau eraill hefyd wedi dangos eu bod yn lleihau'r bwlch cyrhaeddiad. Ymhlith y rhain y mae: addysgeg dda a ategir gan ddatblygiad proffesiynol o ansawdd uchel; modelau diwygio ysgol gyfan sy'n mynd i'r afael â sawl elfen o ddarpariaeth ysgol; defnyddio athrawon/cynorthwyywyr hyfforddi mewn dulliau sy'n seiliedig ar dystiolaeth gan gynnwys dysgu cydweithredol (gwaith grŵp strwythuredig); asesiadau rheolaidd a strategaethau 'dysgu i ddysgu'. Yn amlwg, byddai angen cynllunio a darparu adnoddau pe bai ysgolion yn defnyddio'r broses ddiwygio fel modd o fynd i'r afael â'r bwlch cyrhaeddiad drwy fabwysiadu rhai o'r dulliau hyn.

Ychydig o dystiolaeth sydd i awgrymu bod mabwysiadu cwricwla newydd, yn gyffredinol, yn cynhyrchu gwelliannau sylweddol o ran canlyniadau dysgu i ddysgwyr dan anfantais mwy. Ychydig iawn o effaith y mae defnyddio TGCh (e.e. rhaglenni unigol, hunan-gyfarwyddo) fel dull o wella dysgu yn ei chael ar gyrhaeddiad plant sy'n byw mewn tlodi (Sharples et al., 2011).

Nodau ac amcanion

Nod y prosiect oedd deall yn well sut mae ysgolion yn datblygu'r cwricwlwm newydd a beth fyddai'r effaith bosibl ar wahanol grwpiau o fyfyrwyr, yn enwedig y rhai o gefndiroedd dan anfantais. Arweiniwyd yr ymchwil gan y cwestiynau canlynol:

- Sut mae Ysgolion Arloesi'n datblygu'r cwricwlwm newydd mewn ffordd sy'n fanteisiol i bob dysgwr?
- Beth yw canfyddiadau athrawon o'r cwricwlwm newydd, y gwaith paratoi a'r gefnogaeth ar gyfer ei weithredu'n llawn a'r heriau posibl?
- Sut y byddai angen i wybodaeth ac addysgeg newid er mwyn i bob dysgwr elwa ar y cwricwlwm newydd?
- Beth mae Ysgolion Arloesi yn ei wneud i sicrhau bod gweithredu'r cwricwlwm newydd o fudd i bob dysgwr, gan gynnwys y rheini o gefndiroedd dan anfantais?

Dulliau a sampl

Defnyddiwyd cynllun dulliau archwiliadol, dilyniannol a chymysg. Roedd dau gam yn y broses o gasglu data:

Cam 1

- Cyfweld ag Arweinwyr Arloesi ac athrawon sy'n ymwneud â datblygu'r cwricwlwm mewn ysgolion lle y mae niferoedd cymedrol i uchel o ddisgyblion yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim.
- Cynhaliwyd dadansoddiad cynnwys thematig o'r cyfweiliad gan arwain at fap o ganfyddiadau a gwybodaeth arwyddocaol am y broses ddiwygio.

Cyfnod 2

- Gweinyddu'r arolwg i athrawon ar draws holl Ysgolion Arloesi Cymru. Cyflwynwyd amrywiaeth o gwestiynau i athrawon, gan gynnwys eitemau caeedig a phenagored. Casglodd yr arolwg ddata demograffig hefyd.

Cymhwyswyd dadansoddiad o gynnwys thematig, ynghyd â dadansoddiad ystadegol a dadansoddiad disgwrs. Y nod oedd caniatáu i themâu arwyddocaol ddeillio o ddadansoddiad cychwynnol o ddata ansoddol a ddeilliodd o gyfweiliadau gydag athrawon mewn sampl fach o Ysgolion Arloesi mewn ardaloedd dan fwy o anfantais. Gellid edrych ar y rhain wedyn, ynghyd â chyfres eang o gwestiynau, gyda sampl fwy o athrawon ar draws yr holl Ysgolion Arloesi drwy weinyddu arolwg. Roedd data'r arolwg hefyd yn casglu data ar rolau athrawon mewn ysgolion a lefel eu cyfranogiad yn y broses ddiwygio. Ynghyd â gwybodaeth y gellid ei chael am ysgolion athrawon, gan gynnwys canran y disgyblion sy'n gymwys i gael Prydau Ysgol am Ddim, roedd data'r arolwg yn ein galluogi i archwilio dylanwad posibl cyd-destun a chefnidir athrawon ar agweddau at y Cwricwlwm newydd.

Sampl

Cam 1- Cyfweiliadau

Roedd y ffrâm samplu ar gyfer cam cyntaf yr ymchwil yn ystyried y meini prawf canlynol: pan ymunodd ysgolion â'r rhaglen Arloesi; dosbarthiad daearyddol; math o ysgol; gyfrwng addysgu; nifer y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (PYADD); maes ffocws cwricwlaidd (sy'n cyfateb i'r chwe Maes Dysgu a Phrofiad (AoLEs). Mae Tabl 1 yn disgrifio nodweddion yr ysgolion a gynhwyswyd yn y sampl. Gwnaethom restru pob ysgol mewn perthynas â chanran y disgyblion sydd â hawl i gael prydau ysgol am ddim, yna dewiswyd yr ysgolion â'r canrannau uchaf gan sicrhau bod gennym gydbwysedd cynrychioliadol yn erbyn y meini prawf eraill. Rhoddwyd ffafriaeth hefyd i ysgolion a oedd wedi ymuno â'r rhaglen Arloesi ym mis Tachwedd 2015. Yn olaf, rydym hefyd wedi cynnwys o leiaf un ysgol arbennig ac wedi gwahodd cyfranogiad gan ddwy ysgol pob oed (un cyfrwng Cymraeg ac un cyfrwng Saesneg). Gwrthododd sawl ysgol gymryd rhan yn yr ymchwil. Pan gysylltodd ysgolion â ni, nodwyd ganddynt eu bod wedi cymryd rhan mewn ymchwil arall yn ddiweddar a phwysau amser ar staff; roedd un ysgol gyfan hefyd wedi rhoi'r gorau i'r rhaglen Arloesi. Cysylltwyd ag ysgolion eraill yn dilyn yr un dull sampl a chytunodd cyfanswm o ddeg ysgol i gymryd rhan yn yr ymchwil. Mae'r ysgolion yn cynnwys rhai Cynradd ac Uwchradd, cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg, ac maent wedi'u gwasgaru'n ddaearyddol ar draws de Cymru. Mae'r sampl yn sicrhau y cynhaliwyd cyfweiliadau gydag athrawon sy'n datblygu pob un o'r chwe Maes Dysgu a Phrofiad.

Tabl 1: Nodweddion ysgolion o fewn sampl

Stage 1 sample
10 schools:
3 Primary
6 Secondary (three 11-19; three 11-16)
1 Secondary Special school (11-16)
<i>Pupils entitled to Free School Meals: Lowest = >12%; Highest >50%; Mean FSM = 30%</i>
<i>Distributed by region:</i>
CSC = 2
EAS = 4
ERW = 2
GwE = 2
<i>Medium:</i>
Welsh or Bilingual: 1
English: 9
<i>School population: Smallest = 135; Largest = 1579</i>
Mean size = 620
<i>Support categorisation:</i>
Green = 4
Yellow = 4
Amber = 2
<i>AoLE focus:</i>
Mathematics and Numeracy = 2
Expressive Arts = 2
Humanities = 2
Languages, Literacy and Communication = 2

Cynhaliwyd cyfweiliadau lled-strwythuredig gydag Arweinwyr Arloesi a grwpiau o athrawon mewn deg ysgol gyda chyfran uchel o blant sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim). Rhoddodd y cyfweiliadau gyfle i archwilio themâu pwysig yn ymwneud â chynllunio a gweithredu'r cwricwlwm newydd, hyd at faterion yn ymwneud â pharodrwydd athrawon, hyfforddi a datblygu addysgeg addas. Roedd y themâu a drafodwyd mewn cyfweiliadau yn cynnwys: Profiad o'r broses o ddatblygu'r cwricwlwm (DPP, adnoddau), gweithgareddau lledaenu a datblygu yn yr ysgol, lle gwybodaeth o fewn y cwricwlwm newydd, trefn yr hyn a addysgir, sut y bydd disgyblion yn cael profiad o'r cwricwlwm newydd.

Cam 2 - Arolwg

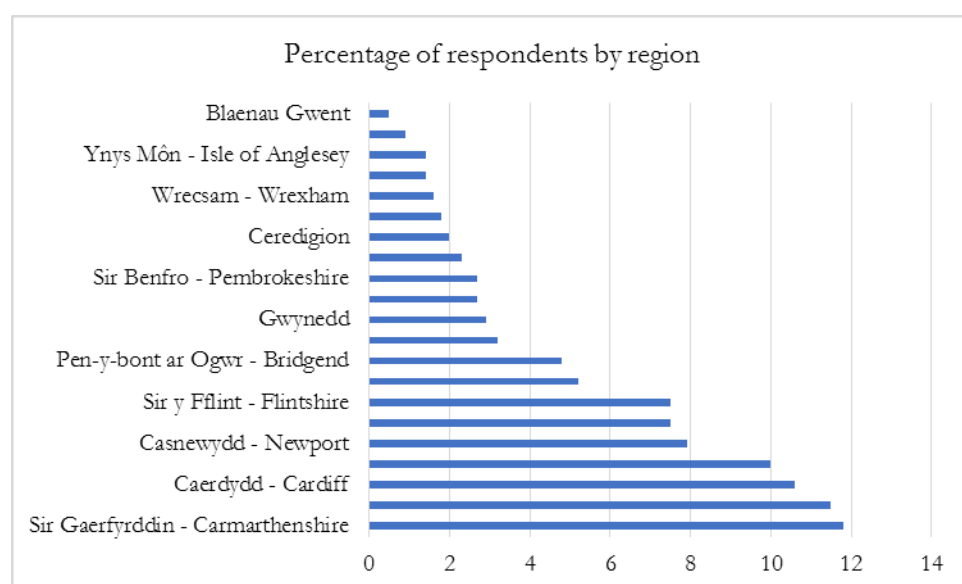
Roedd y gwaith ymchwil yn gyfle i glywed safbwyntiau athrawon sy'n gweithio'n agos â'r broses ddatblygu a'r rhai sydd, er gwaethaf eu bod yn addysgu mewn Ysgol Arloesi, heb fawr o gysylltiad â'r broses ddiwygio. Bydd y cyfle i gymharu safbwyntiau'r grwpiau gwahanol hyn o athrawon yn werthfawr i unrhyw gynlluniau hyfforddi yn y dyfodol. Mabwysiadwyd dulliau gweithredu cymysg ac archwiliadol a geisiai beidio â rhagbennu sut y gallai athrawon gysyniadoli'r diwygiadau neu ddehongli'r broses o ddatblygu'r cwricwlwm. Roedd hyn yn bwysig oherwydd bod y cwricwlwm newydd yn gorff sylweddol o drafodaeth a gynhyrchwyd gan Lywodraeth Cymru ac asiantaethau eraill (y Consortia Rhanbarthol yn arbennig) ac mae'n hawdd i iaith gael ei mabwysiadu o'r disgwrs hwn sy'n colli ei ystyr gwreiddiol. Roedd datblygu arolwg o ddata cyfweiliadau a gweithio gydag ymchwilwyr partner yn archwilio themâu cysylltiedig yn ffordd bwysig o ddatgelu rhai o safbwyntiau mwy cynnil ac amwys athrawon.

Yn ystod yr ail gam o gasglu data, cwblhaodd dros 600 o athrawon yr arolwg o dros 80 o ysgolion ar draws pob rhanbarth o Gymru. Mae Tabl 2 yn dangos nifer yr ymatebwyr a nododd ym mha ysgol yr oeddent yn gweithio, sef y mwyafrif o'r holl ymatebwyr, ac mae Ffigur 2 yn dangos y canrannau fesul rhanbarth.

Tabl 2: Sampl yn ôl math o ysgol

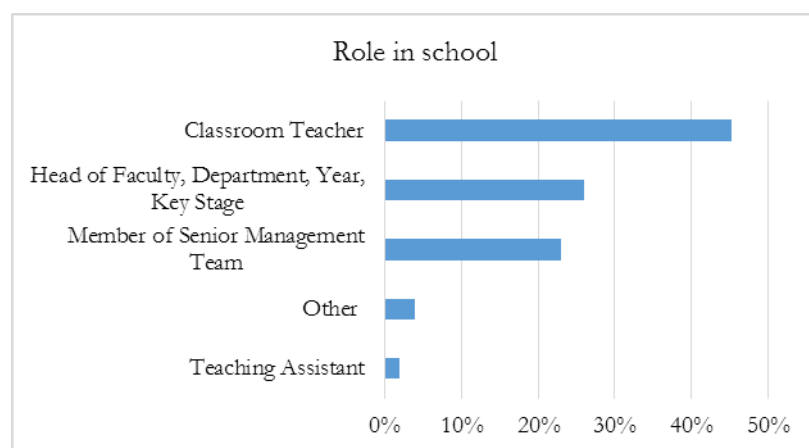
	POBLOGAETH N=	SAMPL N=	% SAMPL	N=YMATEBWYR
POB YSGOL	181	81	45	634
ARLOESI				
CYNRADD	98	38	39	213
UWCHRADD (A	66	36	55	357
PHOB OED)				
ARBENNIG	11	7	64	18
CYFRWNG	116	49	42	466
SAESNEG				
CYMRAEG (A	48	25	52	97
DWYIEITHOG)				

Ffigur 2: Ymatebwyr yn ôl awdurdod lleol

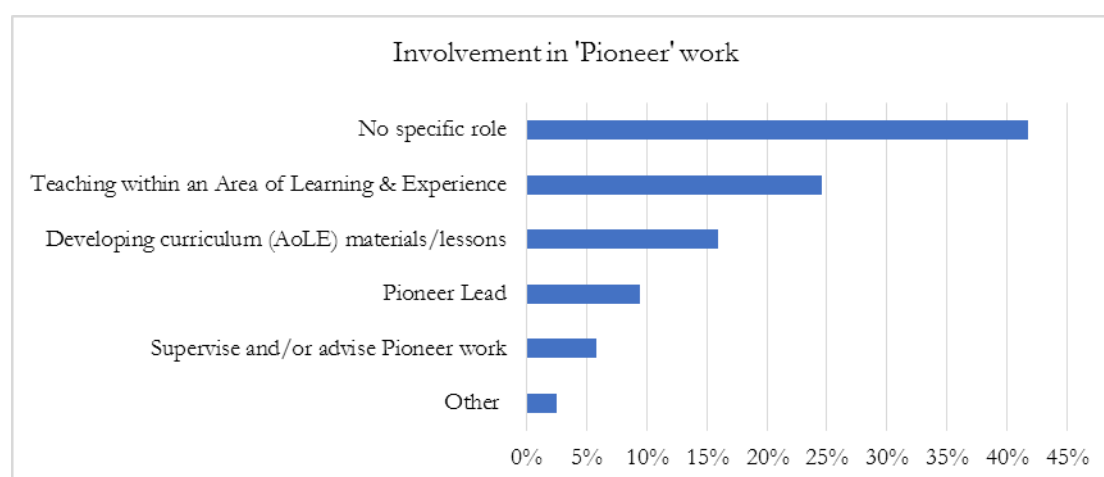
Canolbwyntiodd yr ymchwil ar ysgolion sy'n ymwneud â datblygu'r cwricwlwm yn hytrach na'r ddau faes arall yn y diwygiadau, sef dysgu proffesiynol a chymhwysedd digidol. Fodd bynnag, mae sawl ysgol hefyd yn gweithio ar fwy nag un maes ac roedd 35% a 4% o'r ymatebwyr hefyd yn rhan o'r meysydd hyn o'r diwygiadau yn y drefn honno. Gofynnwyd i athrawon nodi pa rai o'r Meysydd Dysgu a Phrofiad (AoLEs) yr oedd eu hysgolion yn gweithio ynddynt ac awgryma data eu bod wedi'u dosbarthu'n rhesymol (cyfrannau sampl yn amrywio o 13% i 23%).

Ffigur 3: Rôl yr atebwyr yn yr ysgol

Roedd yn bwysig casglu data o amrywiaeth o safbwyntiau o fewn yr Ysgolion Arloesi, gan gynnwys staff a oedd â gwahanol lefelau o gyfrifoldeb a gwahanol raddau o ymwneud â'r datblygiadau (gweler Ffigur 3 yn 4). Disgrifiodd 45% o'r ymatebwyr eu hunain fel athrawon dosbarth, 26% fel penaethiaid adran, a 23% fel aelodau o uwch dîm rheoli eu hysgol. Roedd gan dros 60% o ymatebwyr fwy na 10 mlynedd o brofiad addysgu a dywedodd 90% eu bod yn gweithio'n llawn-amser.

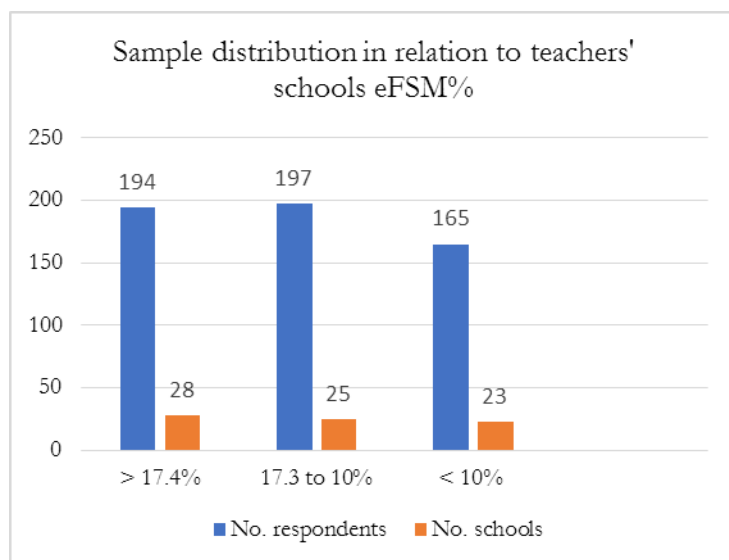
Ffigur 4: Rôl mewn perthynas â gwaith Arloesi

Roedd 9% o'r ymatebwyr yn Arweinwyr Arloesi o fewn eu hysgolion, nid oedd gan 42% unrhyw gysylltiad penodol â'r gwaith datblygu ar y cwricwlwm newydd. Roedd yr amrywiad o fewn y sampl rhwng athrawon yn ymwneud yn fwy â datblygu'r cwricwlwm a'r rhai a oedd, er eu bod yn gweithio mewn Ysgolion Arloesi, yn dweud nad oedd cymryd rhan yn y broses yn werthfawr. Un o'r heriau ar gyfer unrhyw broses ddiwygio yw meithrin parch athrawon at y newidiadau a'u hyder ynddynt, nod y model Arloesi yw meithrin hyn drwy ysgolion penodol sydd wedi derbyn cyllid ychwanegol ac y mae eu Harweinwyr Arloesi penodedig wedi cymryd rhan mewn hyfforddiant dwys dros fisoedd lawer. Mae deall safbwyntiau athrawon o fewn yr ysgolion hyn ond heb fod yn rhan o ddatblygu'r cwricwlwm yn fodd o fesur lefelau posibl ystyriaeth a hyder athrawon mewn ysgolion partner, y rhai nad ydynt yn rhan o'r broses Arloesi (Sinnema, 2011).

Roedd yr arolwg hefyd yn caniatáu i ni ofyn i athrawon beth oedd enw eu hysgol, roedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr yn darparu'r wybodaeth hon, a oedd yn caniatáu i ni hidlo ymatebion yn ôl proffil ysgol mewn perthynas â chanrannau'r disgyblion sy'n gymwys i gael Prydau Ysgol am Ddim (cPYADd). Gwnaethom grwpio ysgolion yn dri chategori gan gynrychioli ysgolion â niferoedd is na'r cyfartaledd o ddisgyblion ag cPYADd, canolig ac uwch na'r cyfartaledd (uchel). Roedd cydbwysedd da o ran niferoedd yr ysgolion a'r ymatebwyr ym mhob categori (Ffigur 5).

Ffigur 5: Sampl yn ôl proffil ysgol mewn perthynas â chanran y disgyblion cPYADD

Canfyddiadau

Data cyfweliadau

Cynhaliwyd cyfweliadau lled-strwythuredig gyda 10 o Arweinwyr Arloesi a thros 30 o athrawon mewn 10 ysgol, gan roi cyfle i drafod yn hir amrywiaeth o bynciau yn ymwneud â'u canfyddiadau a'u profiadau o ddatblygu'r cwricwlwm newydd. Roedd y mwyafrif o Arweinwyr Arloesi, a nifer o athrawon, wedi bod i gyfarfodydd datblygu'r cwricwlwm ac roeddent yn gallu myfyrio ar y broses weithredu ehangach.

Ar y cyfan, roedd athrawon yn teimlo bod arweinyddiaeth yr ysgol yn eu cefnogi ac yn teimlo bod cymryd rhan mewn 'dyfodol llwyddiannus' wedi'u helpu i ddatblygu'n broffesiynol. Siaradodd yr athrawon yn hyderus am eu hymngysylltiad â'r dulliau dysgu a oedd yn adlewyrchu'r cwricwlwm newydd yn eu barn hwy. Mae'r data a gasglwyd yn rhoi disgrifiad manwl o'r camau a gymerwyd yn ogystal â gwybodaeth am farn athrawon.

Dangosodd dadansoddiad o gynnwys thematig yr ymddengys fod materion a safbwyntiau cyffredin yn bresennol yn y mwyafrif o ysgolion. Roedd athrawon yn obeithiol y byddai'r cwricwlwm newydd yn rhoi mwy o hyblygrwydd iddynt addysgu mewn ffordd sy'n fwy tebygol o ennyn diddordeb eu disgyblion. Mynegasant bryder am wrthwynebiad posibl rhai athrawon i'r diwygiadau, yn anad dim oherwydd yr hyn a ddisgrifiwyd ganddynt fel y newid cyfeiriad sylweddol yr oedd ei angen. Roedd p'un a fyddai'r adnoddau ar gael i ddarparu'r addysgu drwy brofiadau a ystyrid yn werthfawr ac ar gyfer datblygiad proffesiynol hefyd yn bryder.

Disgrifiwyd y mwyafrif o'r Ysgolion Arloesi gan eu hathrawon fel rhai arloesol a blaengar. Roedd sawl athro yn credu bod rhai o'r mentrau a'r dulliau roedden nhw wedi'u trafod fel rhan o'u gwaith arloesi, bydden nhw wedi gwneud er gwaethaf bod yr ysgol yn ymwneud â'r cwricwlwm newydd.

"Does dim byd newydd go iawn yn Donaldson mae'n addysgu da yn unig, ac mae'r athrawon da wedi bod yn dysgu mewn ffordd Donaldson-aidd ers cyfnod

sylweddol o amser, ond nid oedden nhw'n gwybod beth oedd e. Dim ond mater o addysgu da yw hyn – gwneud yn siŵr ei fod yn berthnasol i'r disgyblion. “
Ysgol Banwen, Arweinydd Arloesi Uwchradd

Ar hyn o bryd mae athrawon sy'n ymwneud yn fwyaf helaeth â'r cwricwlwm newydd ar y cyfan yn athrawon profiadol iawn. Mae llawer o'r Arweinwyr Arloesi yn benaethiaid cynorthwyol neu'n dal swyddi uwch neu'r un mor uchel o fewn eu hysgolion. Roedd athrawon eraill a oedd yn ymwneud â datblygu'r cwricwlwm newydd yn addysgu ers dros 7 mlynedd ar gyfartaledd. O ganlyniad, mae'r rhai sy'n ymwneud â'r gwaith Arloesi yn athrawon sydd â naill ai llai o gyfrifoldebau addysgu na'r rhan fwyaf o'u cydweithwyr neu â chryn dipyn o brofiad i fanteisio arno er mwyn delio â beichiau paratoi ychwanegol.

Mae'r rhan fwyaf o athrawon yn edrych yn gadarnhaol ar y cwricwlwm newydd. Maent yn ei ystyried fel rhywbeth sy'n rhoi mwy o ryddid a hyblygrwydd iddynt ddewis cynnwys a fydd yn ennyn diddordeb disgyblion yn well. Yn gysylltiedig â hyn, ystyrir ei fod yn rhoi'r cyfle i gynnig mwy o gynnwys perthnasol, yn arbennig mewn perthynas â byd gwaith gan helpu disgyblion i ennill 'sgiliau bywyd' trosglwyddadwy. Mae rhai athrawon hefyd yn teimlo eu bod wedi gallu darparu cyfleoedd dysgu sydd wedi datblygu dealltwriaeth gysyniadol disgyblion yn well, yn ogystal â darparu profiadau na fydd gan rai disgyblion fel arall. Mae athrawon yn adrodd am fanteision eilaidd y cwricwlwm newydd yn nhermau gwell perthynas rhwng athrawon a disgyblion, disgyblion yn dangos mwy o hyder ac annibyniaeth, a thystiolaeth llai o ofn gwneud camgymeriadau.

Cafodd llawer o fanteision canfyddedig y cwricwlwm newydd a ddisgrifiwyd gan athrawon eu fframio mewn perthynas â'u safbwyntiau negyddol yn ymwneud â'r cwricwlwm presennol. Yn benodol, mae athrawon yn ystyried bod y cwricwlwm presennol yn rhy ragnodol ac yn canolbwyntio ar arholiadau. Maent yn ei ddisgrifio fel un hen ffasiwn, yn canolbwyntio ar ffeithiau, ac yn creu dysgwyr dibynnol sydd wedi ymddieithrio o gynnwys y cwricwlwm. At hynny, pan ofynnwyd iddynt ddisgrifio eu gwaith datblygu'r cwricwlwm newydd, disgrifiodd yr athrawon ystod o ddulliau, addysgeg a chynlluniau sy'n adlewyrchu ehangder safbwyntiau damcaniaethol ar ddysgu. Er enghraifft, disgrifiodd athrawon ddefnyddio syniadau'n ymwneud â Meddylfryd Twf, Effaith Leonardo, cyflwyno tasgau 'cyfoethog', gweithgareddau dysgu cydweithredol, dysgu drwy ymholi, ac ymgorffori datrys problemau yn eu gwersi. Mae llawer o'r dulliau hyn yn deillio o ddamcaniaethau llunyddol a gwybyddol datblygiad plant, maent yn adlewyrchu diddordeb athrawon mewn addysgeg amgen yr ystyrir ei fod yn canolbwyntio ar blant yn fwy a llai ar gyfarwyddyd athro.

Mae'r gwaith Arloeswyr yn canolbwyntio'n bennaf ar flynyddoedd 7 yn yr ysgol uwchradd ac mewn ysgolion cynradd ceir mwy o amrywiad ac eithrio Blwyddyn 6, lle y mae ysgolion yn parhau i weld pwysigrwydd paratoi disgyblion ar gyfer trosglwyddo i ysgol uwchradd drwy lynu at ffocws y cwricwlwm presennol .

Roedd athrawon yn cydnabod nad oedd pob disgybl yn elwa ar weithredu agweddau ar y cwricwlwm newydd. Dywedwyd bod dysgwyr gallu uwch wedi mynd yn rhwystredig oherwydd y mwy o addysgu drwy brofiad, a bod dysgwyr gallu is yn cael trafferth ymdopi ag absenoldeb strwythurau mwy pendant. Disgrifiodd un athro sut y gallai disgyblion o gefndiroedd dan anfantais fod heb rai o'r adnoddau sydd eu hangen

gartref i fanteisio i'r eithaf ar y cwricwlwm newydd ond teimlai'r rhan fwayf o athrawon na fyddai'r cwricwlwm newydd yn cael unrhyw effaith andwyol ar y grŵp hwn o ddysgwyr. Yn wir, pan ofynnwyd yn benodol am ddisgyblion o ddisgyblion dan fwy o anfantais, roedd y rhan fwyaf o athrawon yn teimlo y byddai'n darparu mwy o gynnwys perthnasol ac yn cynnig profiadau diwylliannol sy'n brin iddynt gartref.

Arolwg

Nodwyd nifer o themâu trwy'r dadansoddiad o'r cyfweiliadau a oedd yn haeddu eu harchwilio ymhellach drwy eitemau mewn arolwg. Roedd y rhain yn cynnwys ymdeimlad yr athrawon o ymglymiad a theimlad eu bod yn wybodus am y diwygiadau; profiad athrawon o ddatblygiad proffesiynol a'r ffactorau sy'n cyfyngu ar hyn; a barn am y manteision posibl i ddysgwyr o'r AoLEs yn sgil y newidiadau yn y cwricwlwm ac yn eu cyfanrwydd. Gofynnwyd hefyd i athrawon am grwpiau penodol o ddysgwyr yr oeddent yn teimlo y gallai'r cwricwlwm newydd fod o fudd iddynt neu y byddai'n cael effaith andwyol arnynt ac am y dulliau asesu yr oeddent yn teimlo y byddai'n helpu'r diwygiadau i weithio'n llwyddiannus.

Wrth ddadansoddi'r data, daeth yn amlwg bod yna lawer o wahaniaethau ystadegol arwyddocaol rhwng gwahanol grwpiau o athrawon. Gellir gweld rhai o'r gwahaniaethau hyn drwy gymharu ymatebion athrawon sy'n gweithio mewn ysgolion â gwahaniaethau yng nghanran y disgyblion sy'n gymwys i gael Prydau Ysgol am Ddim (cPYADd).

Pa mor gysylltiedig a gwybodus ydych chi'n teimlo yn y diwygiadau i'r cwricwlwm?

Roedd gwahaniaethau ystadegol arwyddocaol rhwng ysgolion, yn seiliedig ar nifer y disgyblion cPYADd, mewn perthynas â theimladau athrawon o ran y broses o ddatblygu'r cwricwlwm. Roedd athrawon mewn ysgolion gyda disgyblion cPYADd uwch na'r cyffredin yn teimlo eu bod yn ymwneud mwy yn y broses, sef y rheiny mewn ysgolion â niferoedd cymharol isel o ddisgyblion cPYADd.

Datgelodd data'r cyfweiliadau fod ymatebion i'r cwricwlwm newydd wedi'u llunio'n bennaf gan agweddau tuag at fethiannau canfyddedig y cwricwlwm presennol. Gallai mwy o gyfranogiad ac agweddau mwy cadarnhaol athrawon mewn ysgolion sydd â niferoedd uwch na'r cyfartaledd o ddisgyblion cPYADd adlewyrchu'r ffordd yr oedd yr ysgolion hyn yn gweld bod mwy i'w hennill o symud i system wahanol. Fodd bynnag, ychydig iawn y mae diwygio'r cwricwlwm ar ei ben ei hun yn ei wneud i fynd i'r afael â'r achosion gwaelodol sy'n golygu bod llai o ddisgyblion o gefndiroedd dan anfantais yn llwyddo'n academiaidd.

Dywedodd athrawon o ysgolion â niferoedd uwch na'r cyfartaledd o ddisgyblion cPYADd hefyd eu bod yn teimlo'n fwy gwybodus na'r rhai mewn ysgolion â llai o ddisgyblion cPYADd, cPYADd isel (cPYADdI) cymedrig 6.09, cPYADd uchel (cPYADdU) 6.89. Mae angen cymryd y gwahaniaeth hwn i ystyriaeth wrth ystyried gwahaniaethau eraill rhwng mathau o ysgolion mewn ymateb i'r cwricwlwm newydd.

Ydych chi'n ystyried bod eich ysgol yn agored i roi cynnig ar bethau newydd?

Ar y cyfan, roedd athrawon mewn Ysgolion Arloesi yn gweld bod eu hysgolion yn agored i roi cynnig ar bethau newydd. Mae hyn yn cyd-fynd â sylwadau a wnaed gan

athrawon y cyfwelwyd â nhw. Roedd llawer yn teimlo y byddai eu hysgolion wedi gwneud y pethau roedden nhw'n eu gwneud i ddatblygu'r cwricwlwm newydd ta waeth a oeddent yn ysgol Arloesi neu beidio. Cyfeiriwyd at amrywiaeth eang o fentrau a dulliau yr oedd athrawon yn ystyried eu bod yn syniadau newydd ar gyfer y cwricwlwm, gan gynnwys Dull Singapore, Dull DIRT, Mastery Maths, technegau Ymwybyddiaeth Ofalgar Meddylfryd Twf. Nododd llawer o athrawon a ymatebodd i'r arolwg eu bod wedi derbyn hyfforddiant mewn rhai o'r dulliau hyn.

Dylai mynychter yr y technegau hyn sydd wedi'u pecynnu ymlaen llaw a'r hyfforddiant neu'r adnoddau sydd eu hangen i ddechrau addysgu y maent wedi dylanwadu arno beri rhywfaint o bryder. Yn gyntaf, mae'n adlewyrchu tuedd hyd yn oed o fewn Ysgolion Arloesi a ariennir yn arbennig, i dalu contractwyr preifat am fynediad at atebion parod i broblemau y mae'n bosibl sy'n deillio o gyd-destunau lleol. Yn ail, mae'n dangos diffyg hyder ac arbenigedd ar ran athrawon i ymateb i anghenion a ffactorau lleol sy'n cyfrannu at berfformiad gwael. Mae'n debygol mai rhan o'r rheswm am hyn yw'r amser prin y mae athrawon yn dweud sydd ganddynt i gymryd rhan yn eu datblygiad proffesiynol a myfyrdod eu hunain. Yn drydydd, os yw athrawon mewn Ysgolion Arloesi eisoes yn gweld eu hysgolion fel rhai sy'n agored i bethau newydd ac eto yn gweld bod y natur agored hon yn gysylltiedig â mabwysiadu dulliau ac ymagweddau sy'n galw am adnoddau a hyfforddiant allanol ychwanegol, byddai efelychu'r datblygiad cwricwlwm hwn angen buddsoddiad sylweddol. At hynny, ychydig o athrawon a allai egluro'n hyderus sut roedd y dulliau a'r technegau a ddisgrifiwyd yn adlewyrchu agweddau ar y cwricwlwm newydd ac nid oedd unrhyw athrawon a arolygwyd yn cynnig esboniadau mewn cwestiwn dilynol penagored. Yr hyn y mae hyn yn ei awgrymu yw bod athrawon yn dal ymhell o fod yn berchen ar y broses o ddatblygu'r cwricwlwm a ymgorfforir yn null sybsidiaredd y diwygiadau.

Dangosir y 10 ymagwedd a grybwyllwyd amlaf mewn perthynas â'r hyfforddiant i athrawon yn Nhabl 4.

Nododd cyfanswm yr athrawon eu bod wedi derbyn hyfforddiant mewn 43 o ddulliau, technegau a dulliau gwahanol a oedd yn cwmpasu ehangder o feysydd addysgu ac yn defnyddio amrywiaeth o ddamcaniaethau.

Tabl 3: Sgôr gymedrig (allan o uchafswm o 10) gan gytuno bod eu hysgol yn agored i roi cynnig ar bethau newydd.

	<i>N</i>	<i>Cymedrig</i>
<i>PYADd isel</i>	164	8.54
<i>PYADd Canolig</i>	196	8.67
<i>PYADd uchel</i>	215	8.95
<i>Cyfanswm</i>	575	8.74

Tabl 4: Y deg dull addysgu mwyaf cyffredin y mae athrawon wedi cael hyfforddiant ynddynt.

	%	Na fyddwch.
<i>Meddylfryd Twf</i>	24.92	369
<i>Ymwybyddiaeth Ofalgar</i>	16.34	242
<i>Dull DIRT</i>	11.75	174
<i>Tasgau Cyfoethog</i>	7.43	110
<i>Ymgysylltu ag ymchwil</i>	6.62	98
<i>Gwersi fflipio</i>	6.55	97
<i>Dull Meistroli</i>	5.94	88
<i>Arferion Meddyliau</i>	5.54	82
<i>Creadigol</i>		
<i>Athroniaeth ar gyfer disgyblion</i>	3.85	57
<i>Dull Singapore</i>	3.65	54

Dysgu proffesiynol athrawon mewn Ysgolion Arloesi

Un ystyriaeth allweddol sy'n deillio o'r data oedd bod athrawon yn synhwyro y bydd angen dysgu proffesiynol sylweddol er mwyn i'r cwricwlwm newydd fod yn llwyddiannus. Felly, mae adolygu profiadau athrawon o ddysgu proffesiynol ar hyn o bryd mewn Ysgolion Arloesi wedi dod yn bwysig. Dywedodd 62% o'r athrawon a holwyd (N=372) eu bod wedi cymryd rhan mewn dysgu cydweithredol gyda chydweithwyr a/neu bartneriaethau/rhwydweithiau allanol yn aml neu'n barhaus, dywedodd 40% eu bod wedi defnyddio tystiolaeth ymchwil mewn modd meddyliol yn eu haddysgu a'u bod wedi cymryd rhan mewn cynllun mentor (N = 236) neu hyfforddit (naill ai fel mentor/hyfforddwr neu fentorai) (N=235). Dywedodd nifer tebyg o athrawon eu bod wedi gwneud rhyw fath o ymchwil weithredu ac wedi ymgysylltu ag arbenigwr pwnc neu gymdeithas arbenigol. Ychydig o athrawon a ddywedodd eu bod yn cymryd rhan mewn astudiaeth neu ymchwil ôl-raddedig (<A6%) a dim ond 2% (N=13) a ddywedodd eu bod yn astudio ar raglen Gradd Meistr mewn Ymarfer Addysgol (MYA).

Nid oedd unrhyw wahaniaethau arwyddocaol rhwng profiad athrawon o ddysgu proffesiynol yn seiliedig ar y math o ysgol neu broffil poblogaeth yr ysgol. Mae hyn yn bwysig i'w nodi oherwydd mae'n awgrymu y gallai'r gwahaniaethau rhwng canfyddiadau athrawon o'r cwricwlwm newydd a welwyd wrth gymharu data wedi'i segmentu gan ganrannau disgyblion ysgol, cPYADd, ddylanwadu ar farnau y tu hwnt i fynediad at hyfforddiant a mathau eraill o cymorth proffesiynol. Mae'r canfyddiadau hefyd yn dangos y ceir nifer sylweddol o athrawon mewn ysgolion sydd nad ydynt yn ymwneud rhyw lawer â dysgu proffesiynol ar hyn o bryd.

Pan ofynnwyd iddynt am eu defnydd o ymchwil addysgol, dywedodd y rhan fwyaf o'r athrawon eu bod yn gwybod lle y gallent ddod o hyd i ymchwil berthnasol i lywio eu gwaith addysgu, eu bod yn gallu deall a defnyddio tystiolaeth ymchwil, a'u bod yn teimlo bod eu hysgolion yn annog defnyddio hyn i wella arfer addysgu. Fodd bynnag, roedd llai o athrawon yn teimlo eu bod yn cael digon o amser i gymhwyso ymchwil yn eu haddysgu fel yr hoffent.

Tabl 5: Ymateb i'r datganiad, 'Rwy'n deall yr AoLEs newydd ac yn gallu disgrifio pa bynciau y maent yn eu cynnwys.'

	AMLDER	%
DO	307	51.5
RHYWFAINT	232	38.9
NA	57	9.6
CYFANSWM	596	100

Pan ofynnwyd a oedd unrhyw ffactorau'n cyfyngu ar eu gallu i fanteisio ar ddysgu proffesiynol, dywedodd 45% fod amser yn ffactor a 18% o gyllid. Y ffactorau eraill a adroddwyd oedd pwysau llwyth gwaith (7%) ac anawsterau o ran darparu gwasanaeth cyflenwi (6%). Gallai'r materion hyn gael effaith fwy sylweddol ar athrawon sy'n gweithio mewn ysgolion cPYADdU hefyd oherwydd y cynnydd yn y galw ar athrawon yn y cyd-destunau hyn.

Agweddau tuag at y cwricwlwm newydd

Mae agweddau tuag at y cwricwlwm newydd yn effeithio ar ystyriaeth athrawon o'r diwygiadau a hyder yng ngwerth cadarnhaol newid. Gofynnwyd i'r athrawon pa mor wybodus yr oeddent yn ei theimlo am agweddau allweddol ar y cwricwlwm newydd ac am lefel eu cefnogaeth i'r newidiadau hyn. Dywedodd ychydig dros hanner yr athrawon yn hyderus eu bod yn deall y meysydd dysgu newydd profiad (AoLEs) (Tabl 5). Mynegodd cyfrannau tebyg o athrawon raddau o hyder ac ansicrwydd ynghylch y syniad o fod yn Athro AoLE, gyda lleiafrif sylweddol yn dweud nad oeddent yn dymuno hyn (16.6%) (Tabl 6).

Tabl 6: Ymateb i'r datganiad, 'Rwy'n deall yr AoLEs newydd ac yn gallu disgrifio pa bynciau y maent yn eu cynnwys.'

<i>DOD ATHRO/ATHRAWES AOLE</i>	<i>YN</i>	<i>AMLDER</i>	<i>%</i>
DO		267	45.6
RHYWFAINT		221	37.8
NA		97	16.6
CYFANSWM		585	100

Tabl 7: Ymateb i'r datganiad, 'byddwn yn hapus i fod yn Athro AoLE' yn ôl proffil ysgol.

<i>DOD ATHRO/ATHRAWES AOLE</i>	<i>YN</i>	<i>PYADD ISEL</i>	<i>PYADD CANOLIG</i>	<i>PYADD UCHEL</i>
DO	%	41.1	46.0	52.5
	Cyfrif	62	81	107
RHYWFAINT	%	39.7	36.4	35.8
	Cyfrif	60	64	73
NA	%	19.2	17.6	11.8
	Cyfrif	29	31	24
CYFANSWM	%	100	100	100
	Cyfrif	151	176	204

Tabl 8: Ymateb i'r cwestiwn, 'Ydych chi'n gyfarwydd gyda'r datganiadau 'Beth sy'n bwysig' yn ôl proffil ysgol.

		<i>PYAD D ISEL</i>	<i>%</i>	<i>PYADD CANOLI G</i>	<i>%</i>	<i>PYAD D UCHE L</i>	<i>%</i>	<i>CYFANSW M</i>
	Do	86	56.2	127	70.9	146	70.2	359
	Na	67	43.8	52	29.1	62	29.8	181
CYFANSW M		153		179		208		540

Roedd gwahaniaethau sylweddol yn safbwyntiau athrawon am yr AoLEs newydd mewn perthynas â phroffil ysgol. Fel y canfuom drwy gydol y data, roedd athrawon mewn ysgolion cPYADdU yn fwy gobeithiol a chadarnhaol am y diwygiadau na'u cydweithwyr mewn ysgolion cPYADdl. Er enghraifft, mewn perthynas â dod yn Athro AoLE, mae gwahaniaeth o fwy na 10% rhwng cytundeb cadarnhaol â hyn gan athrawon mewn ysgolion cPYADdU yn hytrach nag ysgolion cPYADdl (Tabl 7).

Cafodd y canfyddiadau hyn eu hailadrodd mewn ymatebion i gwestiynau am y datganiadau 'Beth sy'n bwysig'. Yn gyffredinol, mae bron i ddwy ran o dair o athrawon yn dweud eu bod yn gyfarwydd â'r datganiadau. Fodd bynnag, pan ystyrir y data yn ôl proffil poblogaeth ysgol, gwelwn fod gwahaniaeth sylweddol rhwng lefelau ymwybyddiaeth mewn ysgolion cPYADdl a'r rhai â niferoedd canolig neu uwch na'r cyffredin o ddisgyblion cPYADd (Tabl 8).

Tabl 9: Ymateb i gwestiwn, 'Ydych chi'n hapus ynglŷn â chynnwys cyfredol y datganiadau 'Beth sy'n bwysig' ar gyfer yr AoLE sy'n gysylltiedig â'ch arbenigedd(au) pwnc?' yn ôl proffil yr ysgol.

	PYADD ISEL	%	PYADD CANOLIG	%	PYADD UCHEL	%
IE/I RADD AU	65	75.6	95	77.2	123	86
NAG/DDIM YN SIŴR	21	24.4	28	22.8	20	14
CYFANSWM	86		123		143	

Mae'r gwahaniaethau hyn hefyd yn bresennol pan fyddwn yn adolygu cefnogaeth athrawon i'r datganiadau, gan ddileu'r ymatebion yn gyntaf gan athrawon a ddywedodd eu bod yn anghyfarwydd â'r agwedd hon ar y cwricwlwm newydd. Roedd bron i chwarter yr athrawon mewn ysgolion â niferoedd isel o ddisgyblion ag cPYADd yn ansicr neu'n gwrthwynebu'r datganiadau 'Beth sy'n bwysig' o'i gymharu â dim ond 14% o'r athrawon mewn ysgolion gyda niferoedd uwch na'r cyfartaledd o ddisgyblion ag cPYADd (Tabl 9).

Gofynnwyd hefyd i athrawon fynegi lefel eu cytundeb gyda datganiadau mwy penodol am y cwricwlwm newydd gan gynnwys mewn perthynas â'r hyn y maent yn ei weld fel ei botensial i fod o fudd i ddysgwyr a'i effaith ar eu haddysgu. Mae'r data a gyflwynir yn Nhabl 10 wedi dileu'r ymatebion gan athrawon a ddywedodd eu bod yn anghyfarwydd â'r datganiadau 'Beth sy'n bwysig'. Fel y byddid yn disgwyl, mynegodd yr athrawon hyn lai o gytundeb nag athrawon a ddywedodd eu bod yn gyfarwydd â'r agwedd hon ar y diwygiadau. Fodd bynnag, hyd yn oed o ystyried lefel cynefindra athrawon, gwelwn fod grŵp sylweddol o athrawon o hyd (yn amrywio o 41%-24%) sy'n ansicr neu sydd â safbwyntiau negyddol am fanteision y cwricwlwm newydd i'w disgyblion a'u profiad o addysgu. Y pryder mwyaf yw lefelau'r ymgysylltu â disgyblion â gwybodaeth pwnc penodol o dan y cwricwlwm newydd, pryder sydd hefyd yn ymddangos yn gryf o fewn ymatebion penagored athrawon i gwestiynau am eu hofnau.

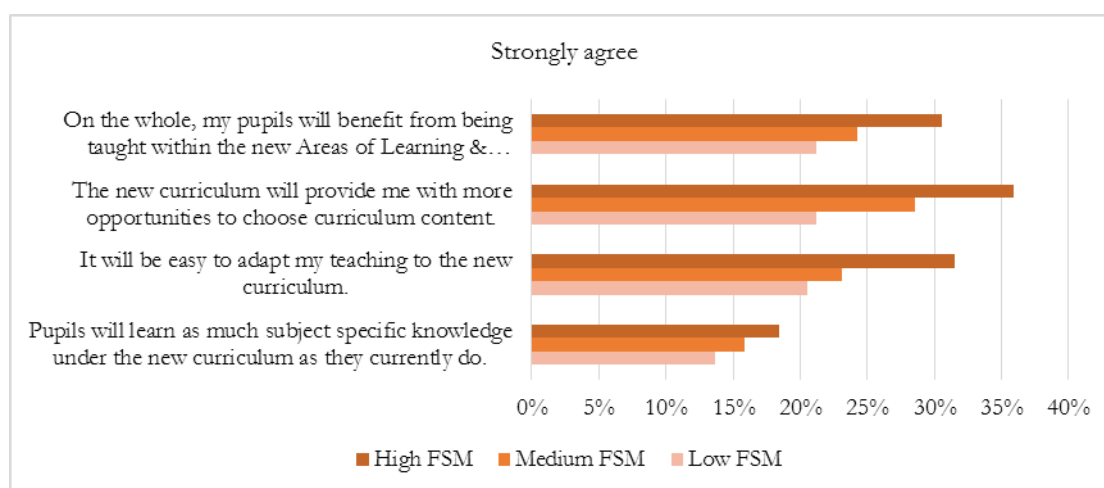
Tabl 10: Ymatebion i ddatganiadau am yr AoLEs a chynnwys y cwricwlwm.

	Cytuno'n gryf		Cytuno i raddau		Ddim yn cytuno nac yn anghytuno		Anghytun o i raddau		Anghytun o'n gryf		Cyfa nsw m
<i>Ar y cyfan, bydd fy nisgyblion yn elwa ar gael eu dysgu o fewn y Meysydd Dysgu a Phrofiad Newydd.</i>	34%	128	35%	131	20%	74	8%	30	3%	12	375
<i>Bydd y cwricwlwm newydd yn rhoi mwy o gyfloedd immi ddewis cynnwys y cwricwlwm.</i>	38%	144	38%	141	16%	60	6%	21	2%	9	375

<i>Bydd yn hawdd addasu fy addysgu i'r cwricwlwm newydd.</i>	33%	123	42%	159	11%	43	11%	41	3%	10	376
<i>Bydd disgyblion yn dysgu yr un faint o wybodaeth penodol i bwnc o dan y cwricwlwm newydd ag y maent ar hyn o bryd.</i>	20%	74	40%	151	20%	74	16%	61	5%	17	377

Roedd agweddau athrawon cPYADdU at y cwricwlwm newydd yn llawer mwy cadarnhaol na'u cydweithwyr yn ysgolion y cPYADdI (Ffigur 6). Po fwyaf cyfranogiad yr athrawon o'r cwricwlwm newydd, y mwyaf cadarnhaol yr oeddent am y cwricwlwm newydd (Ffigur 7). Mae hyn i'w ddisgwyl, ond roedd cryn wahaniaeth o hyd rhwng Arweinwyr Arloesi safbwyntiau a rhai pob un arall, gan gynnwys athrawon sy'n ymwneud â chyflwyno'r cwricwlwm newydd yn yr ystafell ddosbarth (Ffigur 8).

Ffigur 6. Ymatebion i ddatganiadau am yr AoLEs a chynnwys y cwricwlwm yn ôl proffil yr ysgol

Ffigur 7: Ymatebion i'r datganiad am ddod yn Athro AoLE yn ôl lefel diwygio'r cwricwlwm

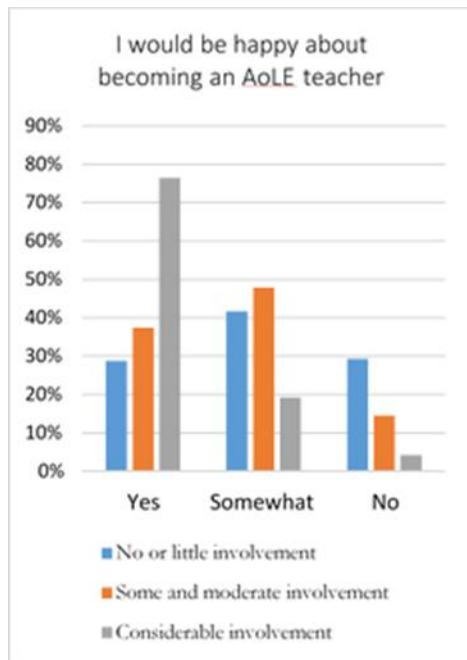
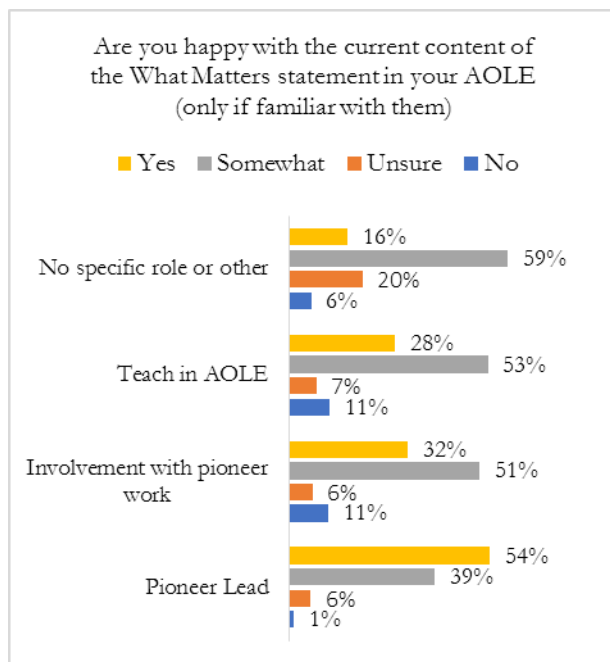

Figure 7: Responses to statement about becoming an AoLE teacher by level of curriculum reform

Ffigur 8: Ymatebion i'r datganiad am gynnwys y datganiadau 'Beth sy'n bwysig' yn ôl rôl mewn yn y broses ddatblygu Arloesi.

Gallai fod yn gymhleth datrys y gwahaniaethau hyn, yn enwedig gan fod athrawon y cyfwelwyd â nhw yn aml yn esbonio bod mynd i'r afael â'r cwricwlwm newydd wedi newid cryn dipyn o ran 'meddylfryd':

“Mae'n un anodd am ei fod yn newid eich meddylfryd yn fwy nag y mae adnoddau.”

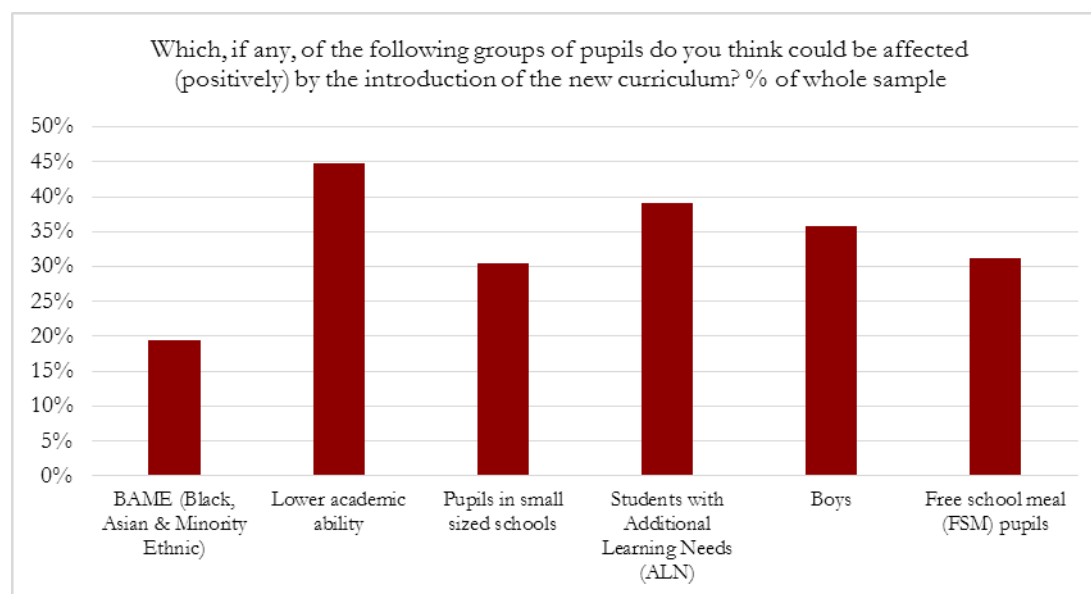
“Rwy'n credu y bydd angen i lawer o benaethiaid ddod yn llawer mwy creadigol a newid eu meddylfryd, gan edrych ar fater cynllunio'r cwricwlwm. Nid yw'n mynd i fod yn ymarfer ticio blychau, diolch byth, rydym wedi cael hynny. Mae'n rhaid i hyn ddatblygu llawer yn fwy ac mae'n rhaid iddo fod yn newid meddylfryd.”

“Ydyn nhw'n meddu ar y sgiliau i wneud y pethau hynny am nad ydyn ni wedi dysgu yn y ffordd arbennig honno ac ni allwch newid meddylfryd proffesiwn sydd bron â mynd i gymryd cenhedlaeth i ail-addysgu'r proffesiwn hwnnw i wneud pethau'n wahanol.”

Manteision posibl y cwricwlwm newydd i wahanol grwpiau o ddysgwyr

Gwelwyd ansicrwydd ynghylch manteision y cwricwlwm newydd neu'r siawns y byddai unrhyw fuddion yn cael eu gwireddu'n llwyddiannus yn ymateb athrawon i eitem arolwg yn gofyn iddynt nodi pa grwpiau o ddysgwyr, os o gwbl, y teimlent y byddent yn elwa ar y diwygiadau. Fel y gwelir yn Ffigur 9, ni chredai mwy 45% o'r athrawon a ymatebodd i unrhyw gategori o ddysgwr y byddai'r diwygiadau o fudd i'r grŵp hwnnw. I'r rhan fwyaf o athrawon, ni fydd y newidiadau i'r cwricwlwm o fudd i'r rhan fwyaf o grwpiau o ddysgwyr.

Ffigur 9: Barn athrawon ynghylch pa grwpiau o ddysgwyr fydd yn cael budd o'r cwricwlwm newydd

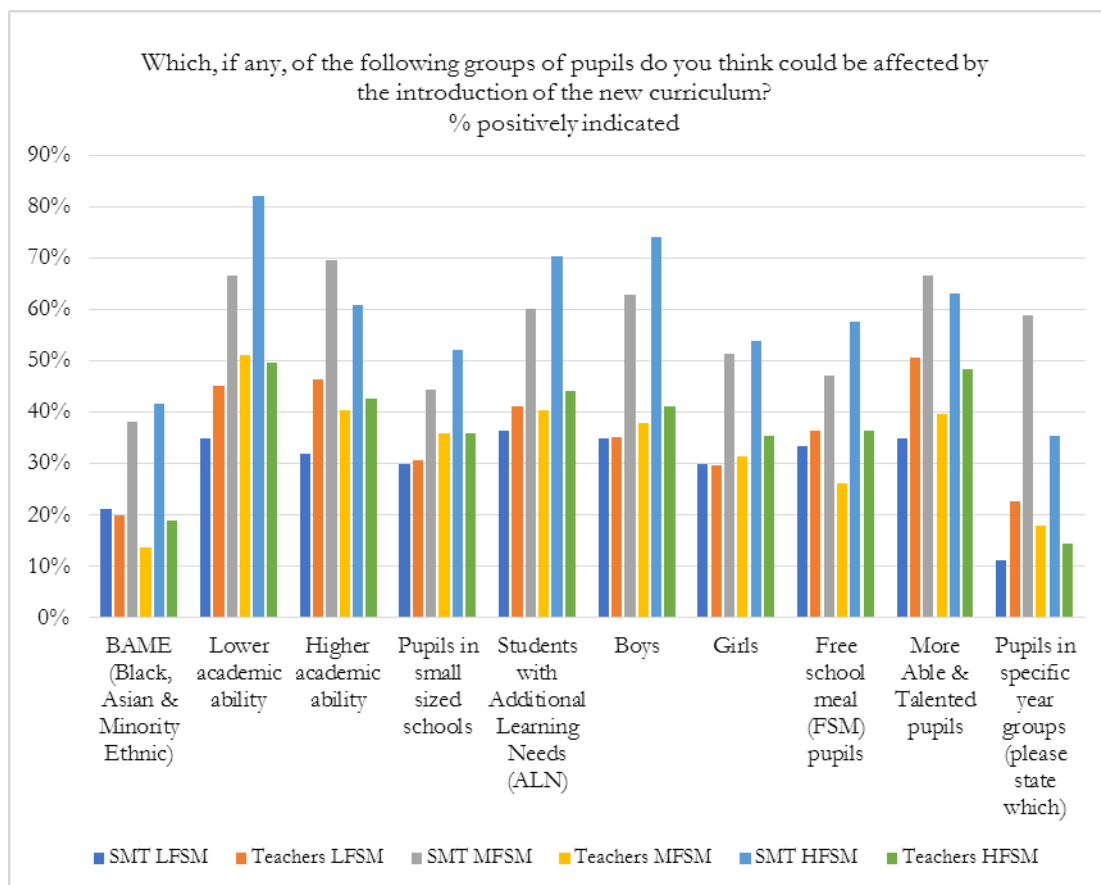

Fodd bynnag, mae'r darlun cyffredinol hwn yn cuddio amrywiadau sylweddol mewn persbectifau ar sail rôl athrawon mewn ysgolion a phroffil disgyblion poblogaeth yr ysgol. Gellir gweld hyn os cyflawnwn yr un canfyddiadau wedi'u segmentu gan rôl yr athro a phroffil disgyblion ysgol. Y colofnau i'w hystyried yn Ffigur 10 yw'r rhai tywyll a'r rhai mewn llwyd. Mae'r rhain yn sylweddol uwch na'r gweddill, gan adlewyrchu persbectif llawer mwy cadarnhaol gan SMTs mewn ysgolion sydd â lefelau canolig ac uwch o ddisgyblion PYADD y bydd y cwricwlwm newydd o fudd i wahanol grwpiau o ddysgwyr. Mae'r tabl hwn yn cynrychioli ymatebion SMTs nad oeddent hefyd yn

Arweinwyr Arloesi. Mae'n dangos pa mor wahanol oedd eu barn am lawer o faterion yn ymwneud â'r cwricwlwm newydd gan athrawon ystafell ddosbarth ar draws sawl ymateb i gwestiynau yn yr arolwg. Er enghraifft, yma credai 63% o SMTs mewn ysgolion cPYADdU y byddai'r cwricwlwm newydd o fudd i ddysgwyr o gefndiroedd sydd dan fwy o anfantais o'u cgymparu â dim ond 36% o athrawon dosbarth. Ar gyfartaledd roedd SMTs mewn ysgolion cPYADdU yn tueddu i fod yn llawer llai brwdfrydig am fanteision newid.

Yr hyn y mae'r data hyn yn ei ddatgelu yw i ba raddau y mae materion sy'n effeithio fwyaf arnynt yn eu rôl a'u cyd-destun ysgol arbennig yn dylanwadu ar ganfyddiadau athrawon o'r cwricwlwm newydd. Unwaith eto, ni ddylai hyn beri syndod. Fodd bynnag, yn gyson â data'r cyfweiliadau, yr hyn a amlygir yw'r ystyriaeth gymharol gyfyngedig a roddwyd i weld y diwygiadau fel cyfle i leihau'r bwlch cyrhaeddiad ar gyfer disgyblion o gefndiroedd dan fwy o anfantais.

Ffigur 10: Barn yr athrawon ynghylch pa grwpiau o ddysgwyr fydd yn cael budd o'r cwricwlwm newydd yn ôl rôl yn yr ysgol.

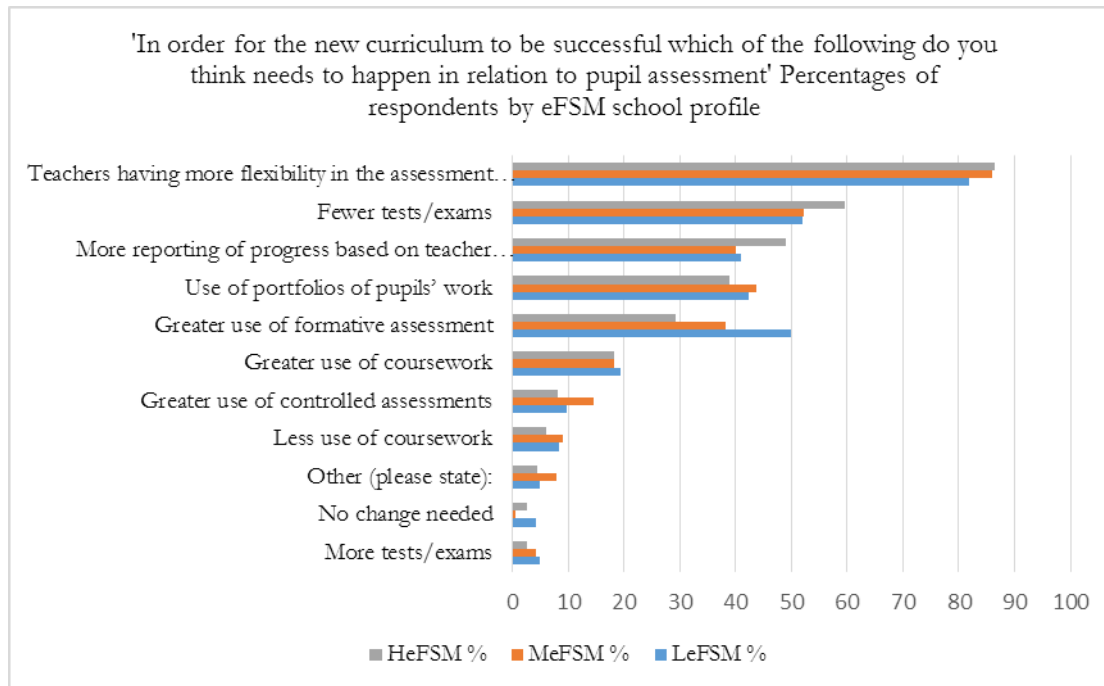

Safbwyntiau athrawon ynghylch pa newidiadau sydd eu hangen i asesu disgyblion ar gyfer y cwricwlwm newydd

Yn olaf, gofynnwyd i athrawon hefyd nodi pa fathau o asesiadau disgyblion fyddai eu hangen er mwyn i'r cwricwlwm newydd fod yn llwyddiannus (Ffigur 11). Roedd athrawon ar draws ysgolion yn gryf eu cefnogaeth i'r farn y dylai fod ganddynt fwy o hyblygrwydd o ran y dulliau asesu a ddefnyddir (85% o'r holl ymatebwyr). Roedd mwy o wahaniaeth barn mewn perthynas ag opsiynau penodol. Er enghraifft, yn gyffredinol

roedd 55% yn cefnogi'r syniad o lai o arholiadau, ond mewn ysgolion ag cPYADd uchel, cododd y ffigur i 60%; mae 49% o'r athrawon mewn ysgolion cPYADd uchel am weld mwy o adrodd am gynnydd disgyblion drwy arsylwi ar athrawon, y canrannau ar gyfer ysgolion eraill oedd 40%. Un o bryderon mwyaf cyson athrawon wrth fynegi eu hofnau am y cwricwlwm newydd oedd ei fod yn bosibl na fyddai newidiadau cyson i'r ffordd yr asesir disgyblion. Mwy o hyblygrwydd yw'r un peth yr oedd athrawon fel petaent yn cytuno arno o ran datgan pa ddull y byddent yn ei ffafrio.

Ffigur 11: Barn yr athrawon ynghylch pa grwpiau o ddysgwyr fydd yn cael budd o'r cwricwlwm newydd yn ôl rôl yn yr ysgol.

Trafodaeth

Mae gwerthuso arwyddocâd y canfyddiadau o'r astudiaeth dulliau cymysg hon yn gymhleth ac mae angen ystyried data cyfweiliadau ac arolygon yn ofalus er mwyn cael teimlad cliriach o sut y gall y ffordd y mae athrawon yn datblygu'r cwricwlwm newydd a sut maent yn gobeithio y bydd yn datblygu yn cael effaith ar ddisgyblion o gefndiroedd dan ffwy o anfantais. Mae'r dasg hon yn anos eto oherwydd i'r data ddatgelu gwahaniaethau rhwng safbwyntiau athrawon ar y cwricwlwm newydd sydd wedi'u seilio ar ganrannau o ddisgyblion cPYADd yn eu hysgolion ac mewn perthynas â'r rôl sydd ganddynt yn yr ysgol. Cafwyd gwahaniaethau sylweddol hefyd rhwng athrawon yn ymwneud mwy â'r broses ddatblygu a'r rhai heb unrhyw rôl benodol. Mae'n bosibl bod y gwahaniaethau hyn yn adlewyrchu'r ffordd y mae'r cwricwlwm newydd yn cael ei ystyried fel un sy'n mynd i'r afael â phroblemau a gwendidau yn y cwricwlwm presennol, thema a grybwyllwyd yn gyffredin yn nata'r cyfweiliad.

Rydym wedi gweld bod ysgolion cPYADdU yn cymryd mwy o ran, yn fwy cadarnhaol ac yn gwybod mwy am y cwricwlwm newydd. Mae athrawon yn yr ysgolion hyn yn fwy parod i ddod yn athrawon AoLE ac i ddal y datganiadau 'Beth sy'n bwysig' mewn mwy o barch. Ceir tystiolaeth sy'n awgrymu eu bod yn gwerthfawrogi'n arbennig yr hyn a ganfyddir yn gyfleoedd yn y cwricwlwm newydd i ddarparu cwricwlwm mwy galwedigaethol i ddisgyblion a fydd yn profi disgyblion drwy arholiad yn llai aml. Hoffai cyfran fwy o athrawon mewn ysgolion HFSM weld mwy o hyblygrwydd i athrawon mewn perthynas ag asesu disgyblion, byddai llawer yn hoffi cael llai o arholiadau a mwy o ddefnydd o arsylwi gan athrawon fel sail ar gyfer gwerthuso cynnydd disgyblion.

Nid oedd unrhyw wahaniaethau arwyddocaol yn ôl math yr ysgol na chyfansoddiad mewn perthynas â phrofiad athrawon o ddysgu proffesiynol. Mae gan y rhan fwyaf o athrawon brofiad diweddar o ddysgu ar y cyd; ychydig sy'n cymryd rhan mewn astudiaethau ôl-raddedig. Mae tua hanner wedi bod yn rhan o ymchwil weithredu. Gellir gwneud dau sylw mewn perthynas â'r canfyddiadau hyn. Yn gyntaf, mae'n dangos bod ei fod yn annhebygol y byddai profiadau dysgu proffesiynol wedi dylanwadu ar y gwahaniaethau rhwng safbwyntiau athrawon am y cwricwlwm newydd. Yn ail, mae'r model sybsidiaredd sy'n sail i ddatblygu'r cwricwlwm newydd yn rhoi cyfrifoldeb sylweddol ar athrawon i gyfrannu'n llawn wrth lunio'r modd y caiff ei roi ar waith. Un o'r gobeithion mwyaf cyffredin ar gyfer y cwricwlwm newydd yw bod addysgu yn gwella a bod dysgwyr yn cael profiad mwy cyffrous yn yr ystafell ddosbarth. Mae data ar brofiad athrawon o ddysgu proffesiynol yn awgrymu bod athrawon ar draws ysgolion yn ei chael hi'n anodd dod o hyd i amser a chyfle i ymgysylltu â hyn. Maent yn cyfeirio at amser a chost gan fod y ddau ffactor allweddol yn rhwystro eu cyfranogiad. Un o ofnau mwyaf athrawon yw na fydd Llywodraeth Cymru yn rhoi digon o gymorth i alluogi pob athro/athrawes i brofi'r lefel o ddysgu proffesiynol sy'n angenrheidiol er mwyn gweithredu'r cwricwlwm yn llwyddiannus. Trafododd sawl un o'r Arweinwyr Arloesi y cyfelwyd â nhw yr hyfforddiant dwys yr oeddent wedi'i gael, ac ystyriwyd bod hynny'n angenrheidiol i'w galluogi i brofi'r newid yn y 'meddylfryd' y teimlai fod ei angen yn y cwricwlwm newydd. Yn aml, mae'n ofynnol i athrawon mewn ardaloedd dan fwy o anfantais ddarparu lefelau ychwanegol o gymorth i ddisgyblion na'u cydweithwyr sy'n gweithio mewn ardaloedd mwy cyfoethog (Wrigley a Smythe, 2013). Er gwaethaf yr arian ychwanegol y mae'r ysgolion hyn yn ei gael, mae amser athrawon yn hynod brin. Mae dod o hyd i le yn eu hwythnos ar gyfer y gofynion ychwanegol datblygu cwricwlwm newydd yn mynd i fod yn anodd.

Er gwaethaf brwdfrydedd cyffredinol am y cwricwlwm newydd gan rhan fwyaf o athrawon, pan ofynnwyd yn fwy penodol am sut y gallai gwahanol grwpiau o ddysgwyr elwa arno roedd llawer llai o hyder. Hyd yn oed wrth dynnu allan ymatebion athrawon a ddywedodd nad oeddent yn gyfarwydd â'r datganiadau 'Beth sy'n bwysig', er enghraifft, rydym yn canfod bod nifer sylweddol o athrawon yn ansicr ynghylch manteision posibl y cwricwlwm newydd. Mae'n bosibl y gellir maddau'r amwysedd hwn ond datgelodd y data hefyd cyn lleied o ystyriaeth a roddwyd i botensial y cwricwlwm newydd i fod o fudd i ddisgyblion dan fwy o anfantais. Mae hyn er gwaethaf gwahanol nodweddion y diwygiadau sydd â'r potensial i gyflawni'r nod hwn. Er enghraifft, gallai newidiadau i'r ffordd y mesurir cynnydd disgyblion, y potensial i ail-lunio grwpiau o ddisgyblion o dan yr AoLEs newydd, yn ddamcaniaethol, arwain ysgolion i ystyried grwpio yn ôl gallu (gosod disgyblion) yn llai angenrheidiol a dymunol. Gallai hyn gael effaith fuddiol iawn ar ddysgwyr cPYADd sy'n ffurfio canran anghymesur o fewn setiau is ac sy'n wynebu stigma a llai o ddyheadau o ganlyniad i hynny. Ond mae diffyg hyder yn y diwygiadau i gyflawni'r nod hwn yn annhebygol o arwain at newidiadau mewn arfer.

Os ystyriwn y gwahaniaethau rhwng canfyddiadau athrawon yn seiliedig ar cPYADd, mae'n bwysig cofio bod llai o ddisgyblion cPYADd yn ennill 5 TGAU gradd C neu uwch, o ganlyniad mae llai yn mynd ymlaen i astudio Safon Uwch. Er bod plant o gartrefi mwy cefnog yn fwy tebygol o astudio Safon Uwch ac yn fwy tebygol o symud ymlaen i'r Brifysgol yn hytrach nac i mewn i gyflogaeth yn 18 oed. Mae'n debygol y bydd cefndiroedd y dysgwyr y maent yn dod ar eu traws ac yn eu cefnogi yn dylanwadu ar gysyniadau athrawon o ddilyniant, ymgysylltu, a chyrhaeddiad yn debygol o gael eu dylanwadu, er mai dim ond yn ymhlyg yn aml.

Y gobaith mwyaf ar gyfer y cwricwlwm newydd yw y bydd ysgolion ac athrawon yn gallu darparu profiad addysgol mwy deniadol a chadarnhaol i ddisgyblion. Eu pryder mwyaf yw methu ei weithredu. Fodd bynnag, mae pob diwygiad yn gofyn am i athrawon newid eu hymddygiad. Yn nodweddiadol, mynegodd athrawon obeithion o ran canlyniadau posibl y diwygiadau a disgrifiwyd ofnau mewn perthynas â methiannau eraill. Yr hyn sy'n ansicr o hyd yw a yw athrawon yn rhoi digon o ystyriaeth i'r cwricwlwm newydd i ddefnyddio'r amser cyfyngedig sydd ar gael iddynt i baratoi'n ddigonol i wneud newidiadau yn eu hymarfer.

Amrywioldeb rhwng ysgolion

Un ofn sydd gan athrawon oedd y gallai'r cwricwlwm newydd greu amrywioldeb rhwng ysgolion a allai olygu bod rhai disgyblion dan anfantais. Ceir tystiolaeth sy'n awgrymu bod gwahanol fathau o ysgolion yn dehongli posibiliadau'r cwricwlwm newydd mewn gwahanol ffyrdd. Mae'n rhaid ei bod yn bryder i bawb nad yw hyn yn arwain at brofiadau ysgol ar wahân i ddisgyblion, naill ai mewn ysgolion unigol neu mewn dalgylchoedd.

Iaith a disgwyliadau

Un peth pwysig y gellir ei chael o'r ymchwil dulliau cymysg hwn yw bod pobl yn dweud pethau tebyg am y cwricwlwm newydd ond yn aml yn golygu rhywbeth gwahanol. Mae'n debygol bod hyn i'w ddisgwyl o gofio'r drafodaeth wleidyddol sylweddol ynghylch y newidiadau a'r dystiolaeth sy'n awgrymu bod safbwyntiau athrawon yn cael eu llunio gan eu rolau, eu cyfranogiad yn y broses ddatblygu a chyfansoddiad

disgyblion eu hysgol. Disgrifir y cwricwlwm newydd yn aml fel un sy'n canolbwyntio mwy ar y plentyn, ond i rai mae hyn yn golygu ei fod yn rhoi cyfle i fwy o benderfyniadau am bynciau i'w hastudio gael eu harwain gan ddisgyblion, i rai eraill mae'n cyfeirio at yr hyblygrwydd y bydd gan athrawon i ymateb i'w canfyddiadau o anghenion disgyblion. Roedd llawer o athrawon yn sôn am y cwricwlwm gan gynnig cyfle i gynnwys addysgu mwy perthnasol. I rai ymddengys fod hyn yn golygu persbectif mwy lleol a Chymreig neu'n ymwneud â datblygu sgiliau bywyd megis hyder neu greadigrwydd, i eraill mae perthnasol yn golygu cynyddu'r dewisiadau o ran galwedigaethol sydd ar gael i ddisgyblion. Mae athrawon eisiau i ddisgyblion gyflawni ond eto mae'r cysyniad o gyflawniad yn golygu gwahanol bethau i wahanol bobl. I rai mae'n cynnig gwahanol lwybrau i ennill cymwysterau, ond i rai eraill mae'n ymwneud â sicrhau na cholir gwybodaeth bynciol a thrylwyrdd a bod gan ddisgyblion yr wybodaeth i ddatblygu'n academiaidd.

Yr hyn y mae ein data yn ei ddangos yw bod athrawon, ar y cyfan, yn frwdfrydig iawn ynghylch manteision posibl y cwricwlwm newydd. Fodd bynnag, mae ansicrwydd gwirioneddol hefyd ac ar adegau'n anesmwythder am faterion pwysig nad ydynt eto wedi'u datrys. Gellir gweld y rhain yn rhai o'r tensiynau a geir yn ymatebion athrawon: maent am gael hyblygrwydd ond yn poeni am anghysonderau ar draws ysgolion; maent am symud oddi wrth y system asesu bresennol ond yn poeni efallai na fydd disgyblion yn gallu symud ymlaen ar ôl 16 oed hefyd; maent yn gwerthfawrogi elfennau mwy cyfannol y cwricwlwm newydd ond maent yn pryderu na fydd disgyblion yn ennill yr un lefelau o wybodaeth sy'n benodol i bwnc. nYr hyn a ddylai beri pryder yw nad yw'n ymddangos i unrhyw ystyriaeth glir o sut y gallai'r newidiadau effeithio ar ddysgwyr o gefndiroedd dan fwy o anfantais ac, o bosibl, bod o fudd iddynt ddylanwadu ar yr ystyriaeth o'r dimensiynau hyn. Mae peidio â gweithredu mewn perthynas â'r disgyblion hyn yn fath o weithredu ynddo'i hun.

Mae'r cwricwlwm newydd yn cynnig cyfleoedd i ddatblygu dulliau addysgu a rheoli dosbarth y dangoswyd eu bod yn cyfrannu'n gadarnhaol at leihau'r bwlch cyrhaeddiad. Ond po fwyaf o athrawon sy'n dod i gysylltiadau â'r diwygiadau, yn ymgodymu â gorfod cysoni eu heithriadau personol â realiti ymarferol cyflwyno cwricwlwm newydd, lleiaf tebygol ydyw y byddant yn dod o hyd i amser i fyfyrion ar sut y gall dysgwyr sydd o dan anfantais elwa ar y newidiadau. Yn yr ystyr hwn mae'r gwahaniaethau barn main iawn ond clir a geir rhwng athrawon a ganfyddir yn y data yn destun pryder ac mae angen mynd i'r afael â nhw. Yr allwedd i lwyddiant yw eglurder, datblygu naratif ar y cyd am y cwricwlwm newydd ac annog athrawon i feddwl y tu hwnt i'r ffordd y gallant elwa o brofiadau'r newydd i'r modd y gall pob un o'u disgyblion lwyddo o ganlyniad i'r newidiadau.

Cyfeiriadau

Bernstein, B. B. (2000). *Pedagogy, symbolic control, and identity: Theory, research, critique* (No. 4). Rowman a Littlefield.

Collishaw, S., Furzer, E., Thapar, A. K., a Sellers, R. (2019). Brief report: a comparison of child mental health inequalities in three UK population cohorts. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 1-3.

Crenna-Jennings, Whitney (2018). *Key drivers of the disadvantage gap: Education in England Annual Report 2018*. Education Policy Institute: London.

Dauncey, Michael (2018) *Research Briefing. Key Stage 4 Attainment Data*. National Assembly for Wales. February 2018

Demie, F., a Mclean, C. (2015). Tackling disadvantage: what works in narrowing the achievement gap in schools. *Review of Education*, 3(2), 138-174.

Ilie, S., Sutherland, A., a Vignoles, A. (2017). Revisiting free school meal eligibility as a proxy for pupil socio-economic deprivation. *British Educational Research Journal*, 43(2), 253-274.

McPhail, G., a Rata, E. (2016). Comparing curriculum types: 'Powerful knowledge' and '21st century learning'. *New Zealand Journal of Educational Studies*, 51(1), 53-68.

OECD (2014) *Improving schools in Wales: An OECD perspective*. Paris, France: OECD

Pirrie, A., a Hockings, E. (2012). *Poverty, educational attainment and achievement in Scotland: a critical review of the literature*. Scotland's Commissioner for Children and Young People: Edinburgh.

Priestley, M., Minty, S., a Eager, M. (2014). School-based curriculum development in Scotland: Curriculum policy and enactment. *Pedagogy, Culture & Society*, 22(2), 189-211.

Rata, E. (2016). A pedagogy of conceptual progression and the case for academic knowledge. *British Educational Research Journal*, 42(1), 168-184.

Royal College of Paediatrics and Child Health (2017) *State of Child Health. Report 2017*. RCPCH, London.

Sharples, J., Slavin, R., Chambers, B., a Sharp, C. (2011). *Effective classroom strategies for closing the gap in educational achievement for children and young people living in poverty, including white working-class boys*. London: C4EO.

Sinnema, Claire (2011) *Monitoring and Evaluating Curriculum Implementation: Final Evaluation Report on the Implementation of The New Zealand Curriculum 2008-2009*. Ministry of Education, New Zealand.

Smyth, J., a Wrigley, T. (2013). *Living on the edge: Rethinking poverty, class and schooling*. Peter Lang Publishing.

Thiele, T., Singleton, A., Pope, D., a Stanistreet, D. (2016). Predicting students' academic performance based on school and socio-demographic characteristics. *Studies in Higher Education*, 41(8), 1424-1446

Thrupp, M., a Lupton, R. (2006). Taking school contexts more seriously: The social justice challenge. *British journal of educational studies*, 54(3), 308-328.

Atodiad 2: Adroddiad terfynol: 'SF4All and additional learning needs'

Crynodeb Gweithredol

Mae Cymru yn y broses o ddatblygu cwricwlwm newydd sy'n hyrwyddo addysgu ac ansawdd da mewn ymarfer proffesiynol ac sydd wedi'i gynllunio i gefnogi cyflawniad pob dysgwr.

Nod yr ymchwil hwn oedd archwilio sut mae anghenion dysgu ychwanegol (ADY) yn cael eu hystyried wrth ddatblygu'r cwricwlwm newydd, gan gynnwys pa ddisgyrsiau, gwerthoedd a chredoau sy'n cael eu defnyddio gan weithwyr proffesiynol allweddol. Mae disgwrs addysgol yn ffynhonnell bwysig i athrawon ei defnyddio wrth wneud penderfyniadau proffesiynol am ddysgu plant, gan gynnwys y rhai sy'n profi her o ran eu dysgu.

Un o nodau eraill y prosiect oedd archwilio aliniad y broses o ddatblygu'r cwricwlwm newydd a'r diwygiadau cyfredol i ADY.

Gwahoddwyd gweithwyr proffesiynol allweddol yn y cymunedau polisi ac ymarferwyr i gymryd rhan. Roedd y cyfranogwyr yn cynnwys arweinwyr polisi ac ymarferwyr ADY mewn Ysgolion Arloesi, un ysgol uwchradd ac un ysgol gynradd.

Defnyddiwyd cyfweiliadau lled-strwythuredig i gasglu gwybodaeth. Gofynnwyd i'r cyfranogwyr ddisgrifio eu rhan yn y broses ddiwygio yn ogystal â'u barn am ADY ac addysgeg, dilyniant disgyblion, gwybodaeth athrawon ac atebolrwydd.

Mae'r canfyddiadau'n dangos bod y cwricwlwm newydd yn cael ei weld gan yr holl lunwyr polisïau ac ymarferwyr a gymerodd ran yn yr ymchwil fel un ehangach, llai rhagnodol, ac yn cael ei yrru'n llai gan safonau.

Gwelwyd bod diwygio'r cwricwlwm yn canolbwyntio ar ansawdd addysgu a chyflawniad pob dysgwr, ac felly yn atgyfnerthu ymagwedd at addysg sydd eisoes yn bodoli yng Nghymru ond yr ystyrir nad yw wedi'i gwreiddio'n llawn eto.

Roedd materion allweddol ar gyfer y rhaglen ddiwygio mewn perthynas â disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol yn cynnwys presenoldeb mwy o ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol cymhleth mewn ystafelloedd dosbarth prif ffrwd a mwy o atebolrwydd gan ysgolion dan drefniadau newydd. Gyda'i gilydd, roedd rhai cyfranogwyr yn ystyried bod y materion hyn yn golygu bod angen trefniadau ar gyfer ADY ar eu ffurf bresennol.

ADRODDIAD PROSIECT

Ystyried anghenion dysgu ychwanegol (ADY) wrth ddatblygu'r cwricwlwm newydd i Gymru

Cyflwyniad

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi cefndir i'r prosiect o dan y teitl 'ystyried anghenion dysgu ychwanegol wrth ddatblygu'r cwricwlwm newydd i Gymru' o ran y cefndir damcaniaethol a pholisi, dulliau a chanfyddiadau. Ceir ynddo amlinelliad o nodau ac amcanion penodol, crynodeb o'r dulliau a ddefnyddiwyd a'r gweithgareddau ymchwil a gynhaliwyd, trafodaeth ar ganfyddiadau a syniadau ar gyfer gweithgarwch ymchwil pellach. Mae'r ymchwilydd, Dr Carmel Conn, yn uwch ddarlithydd mewn Dysgu Proffesiynol yn yr Ysgol Addysg, Blynyddoedd Cynnar a Gwaith Cymdeithasol ym Mhrifysgol De Cymru ac mae ganddi gefndir mewn addysg gynhwysol, amrywiaeth mewn ysgolion ac anghenion dysgu unigol. Wrth ddatblygu ei phrosiect, nododd Carmel ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol fel grŵp dan anfantais a cheisiodd lunio cwestiynau am y dysgwyr hyn mewn perthynas â datblygu'r cwricwlwm newydd i Gymru.

Cefndir y prosiect

Mae Cymru wrthi'n datblygu cwricwlwm newydd sydd wedi'i chynllunio i weddnewid arferion pedagogiaidd mewn ysgolion cynradd ac uwchradd. Mae'r cwricwlwm newydd arfaethedig, *Cwricwlwm i Gymru - Cwricwlwm am Oes*, yn caniatáu i athrawon fod yn annibynnol wrth greu cwricwlwm yn yr ysgol, ond mae'n rhoi amlygrwydd i'r syniad o system addysgol sy'n hybu tegwch, yn cefnogi lles ac yn hyrwyddo Cyfiawnder (Llywodraeth Cymru 2015). Mae pwyslais ar addysgu ac ansawdd da mewn ymarfer proffesiynol sy'n cefnogi cyflawniad pob dysgwr gyda rhyngberthynas gref rhwng y cwricwlwm, asesu ac addysgeg sydd wrth wraidd y diwygiad. Ystyrir bod y cydberthnasau addysgu a dysgu, barn broffesiynol, asesu ar gyfer arferion dysgu a dull cyfannol o ddatblygu yn allweddol er mwyn sicrhau canlyniadau da i'r nifer fwyaf o ddysgwyr (Donaldson 2015). Mae'r cysyniad o ddilyniant yn disodli'r camau cyrhaeddiad mwy cyffredinol ac yn sail i'r syniad o gontinwmm dysgu sy'n fwy addas i'r rhai sy'n wynebu'r her fwyaf o ran eu dysgu (camau 2018).

Ar y cyd â diwygio'r cwricwlwm Mae rhaglen drawsnewid ar gyfer ADY fel y nodir yn y Ddeddf a basiwyd yn ddiweddar Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018. Mae sail resymegol bwysig i'r diwygiad hwn yn ymwneud â'r angen i fynd i'r afael â systemau sy'n annheg a chyflwyno systemau, prosesau ac arferion newydd sy'n fwy hyblyg eu natur, y gellir eu cyflawni'n fwy cyson ac sy'n fwy effeithlon. Mae'r Ddeddf newydd yn diwygio'r fframwaith cyfreithiol ar gyfer anghenion dysgu ac mae'n ymateb i gyfres o adolygiadau ac ymgynghoriadau a ganfu fod amrywiad mawr yn y ffordd y darperir ar gyfer dysgwyr ledled Cymru ac i natur 'gymhleth, dryslyd a gwrthwynebus' y broses AAA i bob rhanddeiliad (Llywodraeth Cymru 2016). Mae'r Ddeddf newydd yn darparu fframwaith deddfwriaethol unedig i blant a phobl ifanc ar draws yr ystod oedran ehangach o 0-25 mlynedd oed ac yn cyflwyno un categori o 'anghenion dysgu ychwanegol' (ADY) i ddisodli'r diffiniad statudol o anghenion addysgol arbennig (AAA). Gwelir y diwygiad fel ffordd o sefydlu systemau tecach a mwy integredig ar gyfer asesu, cynllunio a monitro darpariaeth ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol ac ar gyfer datrys gwrthdaro ac apeliadau (Llywodraeth Cymru 2018). Disodlir datganiadau AAA gan Gynlluniau Datblygu Unigol

(CDU) a bwriedir i'r categori ADY gwmpasu ystod ehangach o anawsterau ac anabledau dysgu, gan gynnwys myfyrwyr ôl-16 mewn addysg bellach. Mae'r ddeddfwriaeth newydd yn nodi gofyniad am fwy o arferion cydweithredol rhwng ieuchyd, addysg a gwasanaethau cymdeithasol ac yn ceisio rhoi mwy o hawliau i deuluoedd a gwell profiadau o ran nodi a chefnogi anghenion dysgu.

O ran y cwricwlwm newydd, mae'r egwyddorion sylfaenol yn gosod addysgeg effeithiol mewn addysgu o ansawdd da, asesu ar gyfer dysgu a myfyrwyr gan athrawon (Llywodraeth Cymru 2015), ac yn alinio'r rhaglen ddiwygio gyda damcaniaethau cyfredol am addysgeg gynhwysol. Mae hwn yn diffinio addysgeg effeithiol fel gallu athrawon i addasu dulliau addysgu cyffredin mewn ffordd sy'n cefnogi dysgu, ond sydd hefyd yn parhau amrywiaeth (Florian a Beaton 2018). Ystyrir bod addysgeg arbenigol i'r grŵp hwn o ddysgwyr yn llawer llai pwysig o ran cyflawni llwyddiant, lles a chanlyniadau gwell, heb fawr ddim tystiolaeth i gefnogi dull rhagnodol sy'n seiliedig ar raglen ar gyfer dysgwyr yr ystyrir eu bod yn perthyn i gategori angen dynodedig (Florian 2008). O fewn addysg, mae'r term 'addysg gynhwysol' bellach yn cyfeirio at addysg ar gyfer pob plentyn a pherson ifanc, nid yn unig y rhai sydd ag anabled neu angen dysgu.

Ar hyn o bryd, ystyrir bod athrawon yn 'asiantau newid' oherwydd eu hymdeimlad personol o gyfrifoldeb dros bob dysgwr a hyder wrth gymryd safiad beirniadol ar eu hymarfer sy'n sicrhau y caiff cynhwysiant ei weithredu fel rhan o waith parhaus a cyffredin rhyngweithiadau pedagogaidd (Pantić a Florian 2015). Mae'r modd y mae athrawon yn deall dysgwyr, yr hyn y mae athrawon yn ei gredu mewn perthynas â chynhwysiant, a'r hyn a wnânt yn ymarferol yn gydgysylltiedig a'r penderfyniadau pwysicaf o ran mynediad dysgwyr i'r cwricwlwm, prosesau sydd hefyd yn cael eu cefnogi gan agored ar ran athrawon. Ystyrir bod yr her o ddatblygiad proffesiynol wrth ddiwallu anghenion pob dysgwr yn golygu newid mewn unrhyw un o'r meysydd hyn – gwybod, credu a gwneud – gyda datblygiad mewn un parth sy'n arwain at newid yn y ddau arall (Florian a Graham 2014). Mae'r canfyddiadau mewn perthynas â gweithredu *cwricwlwm ar gyfer rhagoriaeth* yr Alban yn dangos, fodd bynnag, mai mater pwysig i'r rhaglen ddiwygio hon oedd bodolaeth bwlch rhwng arferion athrawon a chredoau am addysg a nodau ymhlyg y cwricwlwm (Priestley et al. 2013). Wrth ddatblygu'r ymchwil hwn felly, roedd diddordeb mewn archwilio pa gredoau am arfer a ddelir gan gymunedau polisi ac ymarferwyr yng Nghymru yn ystod y broses ddiwygio, yn enwedig o ran disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol.

Nodau ac amcanion

Nod cyffredinol y prosiect oedd ymchwilio i'r ffordd y rhoddir ystyriaeth i anghenion dysgu ychwanegol wrth ddatblygu'r cwricwlwm newydd i Gymru. Y gobaith oedd y gellid cyflawni'r nod hwn drwy wireddu'r amcanion allweddol canlynol:

Ymchwilio i weld pa ddisgyrsiau, gwerthoedd a chredoau sy'n cael eu defnyddio gan weithwyr proffesiynol allweddol wrth feddwl am ddiwygio'r cwricwlwm ac anghenion dysgu ychwanegol dysgwyr mewn ysgolion a cholegau.

I gael gwybod am brofiadau unigol a chyfranogiad mewn prosesau diwygio.

Archwilio'r broses o gysoni'r broses o ddiwygio ADY a'r broses o ddatblygu'r cwricwlwm newydd i Gymru.

Roedd y prosiect yn canolbwyntio'n benodol ar addysg brif ffrwd gan mai yn y sector hwn y mae'r addysgu a'r dysgu yn digwydd i'r rhan fwyaf o ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol. Roedd cwestiynau ymchwil penodol fel a ganlyn:

Pa nodweddion o'r cwricwlwm newydd wrth iddo gael ei ddatblygu a ystyrir yn allweddol ar gyfer dysgwyr ag ADY?

Pa gyfleoedd a heriau y mae'r broses o ddiwygio'r cwricwlwm yn eu cynnig i ddysgwyr ag ADY?

I ba raddau y ceir cysylltiad canfyddedig rhwng diwygio'r cwricwlwm a'r rhaglen trawsnewid ADY?

Roedd amcanion y prosiect yn ymwneud ag ymchwilio i gredoau a syniadau proffesiynol a chredir bod y wybodaeth gyfoethog a manwl a gasglwyd gan weithwyr proffesiynol allweddol wedi golygu bod yr amcanion hyn wedi'u gwireddu.

Dulliau a gweithgareddau

O ran y sampl, teimlid bod siarad ag arweinwyr polisi yn ogystal ag ymarferwyr addysgol a oedd yn ymwneud â diwygio yn darparu dull o ymchwilio i ddisgyrsiau a chredoau ar wahanol lefelau, hynny yw, ar lefel polisi a lefel yr ymarfer. Felly, cafodd gweithwyr proffesiynol allweddol sy'n ymwneud â diwygio'r cwricwlwm a/neu'r rhaglen diwygio ADY eu nodi drwy gysylltiadau proffesiynol ac fe'u recriwtwyd ar y cyd ag ymarferwyr mewn dwy Ysgol Arloesi (n=8).i Mewn ysgolion, nodwyd yr Arweinydd Dysgu Proffesiynol fel cyfranogwr posibl gan fod y rôl hon yn cynnwys datblygu'r fframwaith dilyniant ar gyfer y cwricwlwm newydd yn ogystal ag ystyried arfer athrawon o dan drefniadau newydd. Cafodd SENCO yr ysgol ym mhob lleoliad ei recriwtio hefyd. Cafodd yr ysgolion, un ysgol gynradd ac un ysgol uwchradd, eu recriwtio hefyd ar sail cysylltiadau proffesiynol.

Roedd yr ymchwil yn ceisio gwybodaeth ansoddol gan yr ystyrir mai hon oedd fwyaf addas i gasglu gwybodaeth am bwnc sydd cael ei greu ac yn gymhleth (Denzin a Lincoln 2018). Casglwyd gwybodaeth gan ddefnyddio cyfweiliadau unigol lled-strwythuredig. Crëwyd dwy amserlen gyfweld ychydig yn wahanol i'w gilydd ar gyfer y ddau grŵp – arweinwyr polisi ac Ymarferwyr Arloesi – ac roeddent yn cynnwys cwestiynau a oedd yn mynd i'r afael â rôl y cyfranogwr, os o gwbl, yn natblygiad y cwricwlwm, eu barn ar ADY ac addysgeg, a'u barn mewn perthynas â'r bedair thema ganlynol: sut y bydd ADY yn cael ei weld o dan drefniadau newydd, y syniad o ddilyniant disgyblion, arloesi ac atebolrwydd athrawon, a hyfforddiant a gwybodaeth athrawon gan gyfeirio'n benodol at anghenion dysgu ychwanegol. Datblygwyd y themâu hyn er mwyn archwilio syniadau allweddol o fewn y rhaglenni diwygio, gan gynnwys natur a phwrpas addysg gynhwysol, credoau am addysgeg briodol i ddysgwyr ag ADY a rôl ganfyddedig yr athro. Gofynnwyd i'r cyfranogwyr hefyd am eu barn ar gysoni'r gwaith o ddiwygio'r cwricwlwm a thrawsnewid ADY. At hynny, gofynnwyd cwestiynau a rannwyd ar draws yr holl brosiectau sy'n ymwneud â 'dyfodol llwyddiannus i bawb: Holwyd am y rhaglen i ddiwygio'r cwricwlwm. Roedd y rhain yn mynd i'r afael â gobeithion ac ofnau cyfranogwyr ynghylch diwygio'r cwricwlwm ac yn gofyn iddynt nodi grwpiau o ddysgwyr, os o gwbl, a fyddai'n elwa ar ddiwygio neu fod o dan anfantais arbennig.

Cafwyd cymeradwyaeth foesegol ar gyfer y prosiect gan is-bwyllgor moeseg yr Ysgol Addysg, y Blynnyddoedd Cynnar a Gwaith Cymdeithasol yng Nghyfadrann Gwyddorau

Bywyd ac Addysg Prifysgol De Cymru yn dilyn proses adolygu. Rhoddwyd taflen wybodaeth i'r cyfranogwyr am y prosiect fel rhan o'r broses recriwtio ac roedd hyn yn esbonio diben y prosiect iddynt, yn rhoi gwybod iddynt am reoli a storio data a'u hawl i dynnu allan ar unrhyw adeg. Cafodd ffurflen ganiatâd wedi'i llofnodi ei llenwi cyn i'r chynnal y cyfweiliad ac ar ôl i'r cyfranogwr gael cyfle i ofyn unrhyw gwestiynau.

Cynhaliwyd cyfweiliadau gan Carmel a'i chydweithiwr, Matt Hutt, sydd hefyd yn uwch ddarlithydd mewn dysgu proffesiynol yn USW ac a weithredodd fel cyd-ymchwilydd ar gyfer casglu data a dadansoddiad cychwynnol o ddata. Cynhaliwyd pob cyfweiliad mewn cyfarfodydd wyneb yn wyneb mewn lleoliadau a oedd yn gyfleus i'r cyfranogwyr. Roedd y cyfweiliadau'n parhau am 40 munud ar gyfartaledd ac roedd pob un wedi'i recordio gyda chaniatâd. Cafodd y cyfweiliadau eu trawsgrifio'n llawn a dadansoddiad o'r cynnwys eu cymhwyso i'r testun. Mae dadansoddi cynnwys yn canolbwyntio ar faterion sy'n dod i'r amlwg o fewn y testun, ond gall hefyd ganolbwyntio ar wneud synnwyr unigol (Cohen et al. 2018). Defnyddiwyd y ddau ddull hyn gyda'r data a gasglwyd ar gyfer y prosiect hwn. Roedd y materion a ddeilliodd o'r data yn nodweddion allweddol o'r cwricwlwm newydd, dilyniant ag arferion presennol a materion tyngedfennol o ran diwygio. Roedd yn amlwg bod gan y cyfranogwyr eu dealltwriaeth eu hunain am y nodau ymhlyg yn y diwygiad, a oedd yn golygu blaenoriaethu rhai syniadau a chystrawennau a ffurfio naratif cydlynol ym mhob achos. Felly dadansoddwyd trawsgrifiadau o'r cyfweiliadau yn unigol hefyd i ddatblygu naratifau unigol ar gyfer diwygio.

Canfyddiadau

Mae'r canfyddiadau'n dangos bod y cwricwlwm newydd yn cael ei weld gan yr holl lunwyr polisïau ac ymarferwyr a gymerodd ran yn yr ymchwil fel un ehangach, llai rhagnodol, ac yn cael ei yrru'n llai gan safonau. Roedd llawer yn ystyried bod hyn yn canolbwyntio mwy ar ansawdd yr addysgu a'i fod yn y ffordd hon yn fwy perthnasol i bob dysgwr. Fodd bynnag, gwelwyd nad oedd y broses o ddiwygio'r cwricwlwm yn cyflwyno syniadau newydd am arfer, ond yn atgyfnerthu syniadau sydd eisoes yn bodoli. Disgrifiodd un Ymarferydd Arloesi y cwricwlwm newydd fel hyn:

Dydw i ddim yn credu bod cyflwyno dyfodol llwyddiannus wedi newid unrhyw beth yn hynny o beth. Dw i'n meddwl y gallai ffocysu syniadau pobl ar y syniad o addysgeg – doedd hwnnw ddim yn air yr oedd unrhyw un yn ei ddefnyddio bum neu ddeng mlynedd yn ôl oedd y peth ... Yn hynny o beth, mae athro da wedi bod yn athro da erioed, ond rwy'n cymryd ei fod yn fater o wybod sut a pham yr ydych wedi bod yn athro da yn fwy na bod yn athro da mewn gwirionedd.

Nododd rhai cyfranogwyr fod y cwricwlwm newydd yn rhoi pwyslais arbennig ar ddefnyddio asesu ffurfiannol fel proses o fewn addysgu a dysgu ac roeddent o'r farn bod y dull hwn yn fwy tebygol o gefnogi llwybrau lluosog i ddysgu. Gwelwyd hefyd bod pwyslais ar gynnydd disgyblion yn hytrach na chyrhaeddiad a chymwysterau disgyblion yn unig. Roedd rhai o'r farn bod hyn yn fwy tebygol o sicrhau cydnabyddiaeth o gyflawniad disgyblion mewn gwahanol ffurfiau, gan gynnwys camau bach mewn dysgu. Ystyriwyd bod rhaglenni diwygio'r cwricwlwm ac ADY ynghyd â safonau athrawon proffesiynol newydd yn cefnogi datblygiad y proffesiwn ac yn atgyfnerthu ADY fel cyfrifoldeb i bob athro dosbarth. Ystyriwyd hefyd bod y dull cydweithredol o ddiwygio yn cynyddu buddsoddiad mewn egwyddorion sylfaenol ac

yn ei gwneud yn fwy tebygol y byddai amcanion diwygio yn cael eu gwireddu mewn ysgolion a cholegau.

Mynegodd yr holl gyfranogwyr syniadau am faterion allweddol ar gyfer y rhaglen ddiwygio a allai, os nad eir i'r afael â hwy, danseilio llwyddiant y rhaglen. Nododd rhai fod y cyd-destun Cymreig yn nodedig o ran yr ystod ehangach o amrywiaeth yn ystafelloedd dosbarth y brif ffrwd ac roedd yn gweld hyn fel rhywbeth a all achosi problem. Nododd llawer o'r cyfranogwyr bresenoldeb mwy o ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol cymhleth mewn ystafelloedd dosbarth prif ffrwd yn ystod y blynyddoedd diwethaf ac roeddent o'r farn bod hyn yn her benodol. Disgrifiodd un cyfranogwr y cwricwlwm fel yr oedd wedi'i anelu at 'y person arferol' ac roedd yn ei chael yn anodd dychmygu sut y gellid datblygu camau cynnydd disgyblion sy'n addas i bob dysgwr, gan gynnwys y rhai ag anghenion cymhleth. Ystyriwyd bod atebolrwydd cynyddol ysgolion mewn perthynas ag addysg disgyblion unigol sydd hefyd yn nodwedd o'r broses ddiwygio yn arwyddocaol yn hyn o beth. Nododd y cydlynwyr anghenion addysgol arbennig a gafodd gyfweiliad y byddai mwy o bwysau ar ysgolion o ganlyniad i ddiwygio i fod i gael eu gweld yn diwallu anghenion unigol, a dywedodd un y byddai hyn yn golygu y byddai'n rhaid parhau i ddefnyddio cymorth ychwanegol ac arferion diddychu.

Disgrifiwyd her arall i ddiwygio fel gwrthwynebiad gan rai grwpiau o athrawon, er enghraifft, gweithwyr proffesiynol mewn ysgolion nad ydynt yn rhai arloesi ac arbenigwyr pwnc. Gwelwyd datblygiad proffesiynol fel nodwedd allweddol o'r broses ddiwygio, ond ystyriwyd bod hyn yn agored i athrawon heb ddigon o amser i gynnal ymchwiliad a myfyrion'n feirniadol ar eu hymarfer ac felly yn her arall i ddiwygio. Yn gyffredinol, ystyriwyd bod dysgwyr ag ADY yn cael budd o'r ffocws ar gam nid oedran o ran mesurau cyflawniad, ac o'r pwyslais ar arferion megis asesu ar gyfer dysgu, dysgu drwy brofiad a datblygu sgiliau, er y gwelwyd bod dysgwyr â mwy o anghenion cymhleth o dan anfantais o bosibl.

Datgelodd dadansoddiad o gyfweiliadau gan unigolion fod gan gyfranogwyr syniadau gwahanol ynghylch canlyniadau'r broses ddiwygio. Roedd rhai cyfranogwyr, sef y rhai â mwy o brofiad o weithio gyda dysgwyr ag ADY, yn gweld atgyfnerthu'r syniad bod athrawon yn gyfrifol am addysgu pob dysgwr yn eu dosbarth fel agwedd bwysig ar ddiwygio. Fe wnaethant lunio arfer effeithiol fel rhywbeth sy'n ymwneud â phroses ryngweithiol a chymhleth o asesu, cwestiynu a llunio barn gadarn am ddisgyblion, ac roedd hyn yn arfer mwy soffistigedig na'r hyn a ymgorfforir yn y syniad o wahaniaethu. Disgrifiodd un ymarferydd y peth fel hyn:

Yn y bôn, addysgu da yw addysgu ADY... y ffordd rydych chi'n gofalu am un plentyn yn yr un ffordd ag rydych chi'n gofalu'n gyffredinol am y rhan fwyaf o [ddisgyblion] ... dylech fod yn ceisio rhoi gwaith iddynt, dylech fod yn amrywio eich cyflymdra, dylech fod yn amrywio eich cwestiynau.

O fewn y naratif hwn o ddiwygio, un o nodau'r rhaglen ddiwygio oedd gwneud y prosesau hyn o addysgu yn orfodol ac yn uchel eu proffil, ac yn y ffordd hon eu gwreiddio'n fwy diogel yn y system addysg. Yn ôl y farn hon, ni ddylai addysgu dysgwyr ag ADY gael ei ystyried yn fater gwahanol i bob dysgwr, gan fod prosesau cynnwys yr un peth yn y bôn â'r rhai sy'n ymwneud â gwella ysgolion. Ystyriwyd bod pob agwedd ar raglenni diwygio'r cwricwlwm a diwygio ADY wedi'i chysoni gan eu bod yn

canolbwyntio ar ansawdd yr addysgu yn ogystal ag, yn hanfodol, lles disgyblion, ac felly'n gallu cynhyrchu trawsnewidiad gwirioneddol o'r system addysg yng Nghymru.

Roedd ail naratif, a fynegwyd gan gyfranogwyr eraill, hefyd yn ystyried bod athrawon yn gyfrifol am yr holl ddysgwyr, ac roeddent o'r farn bod y rhaglenni diwygio yn atgyfnerthu'r ffaith hon. Fodd bynnag, nid oedd y naratif hwn yn ystyried bod diwygio yn arwain at weddnewid y systemau cyfredol, ond yn hytrach bod angen i'r systemau fod yr un fath yn eu hanfod. Roedd un fersiwn o'r naratif hwn yn canolbwyntio ar bwysigrwydd gwahaniaethu ar gyfer dysgwyr ag ADY, ond roedd yn gweld hyn fel proses syml o athrawon yn gwneud mân addasiadau i ddarparu ar gyfer y gwahaniaethau rhwng dysgwyr. Roedd fersiwn arall yn canolbwyntio ar bresenoldeb dysgwyr ag anghenion cymhleth a'r posibilrwydd parhaus y byddai rhai athrawon yn methu neu'n amharod i fynd i'r afael â'r rhain. O fewn y naratif hwn, roedd atebolrwydd cynyddol ysgolion, a ystyrir hefyd yn nodwedd allweddol o'r broses ddiwygio, yn golygu cael y cydbwysedd cywir rhwng cyfrifoldeb athrawon dros bob dysgwr a bodloni anghenion dysgwyr ag anghenion cymhleth. Un o nodweddion y naratif oedd yr angen parhaus am systemau cymorth ychwanegol mewn ysgolion, fel gwaith grŵp bach, tynnu allan, addysgu arbenigol a chymorth ychwanegol.

Trafodaeth

Mae'r ymchwil hwn wedi canfod bod gweithwyr proffesiynol allweddol yng nghymunedau Ysgolion Arloesi yn gyffredinol yn croesawu'r syniadau sy'n cael eu hyrwyddo drwy ddiwygio'r cwricwlwm ac yn ystyried bod y rhain yn sail i system addysg sy'n fwy cynhwysol ac yn fwy abl i ddiwallu anghenion pawb Dysgwyr. Mae'r canfyddiadau hefyd yn dangos bod syniadau gwahanol yn bodoli ynglŷn â nodau'r diwygio a'r hyn y mae diwygio yn ei olygu i ddyfodol y system addysg yng Nghymru. Yn hyn o beth, mae'r ymchwil yn adlewyrchu canfyddiadau mewn perthynas â datblygu cwricwlwm yr Alban. Er enghraifft, canfu Wallace ac Priestley (2011) ac Priestley a Minty (2013), er bod athrawon yr Alban yn croesawu nodau cyffredinol y cwricwlwm newydd, eu bod yn meddu ar syniadau gwahanol am beth roedd hyn yn ei olygu yn ymarferol. Nodasant ei bod yn bosibl i athrawon ac eraill ymgysylltu â syniadau fel credoau lefel gyntaf, ond hefyd fel credoau ail lefel sy'n wahanol. Mae hyn yn ymddangos yn berthnasol i'r ymchwil hwn lle roedd yr holl gyfranogwyr yn cymeradwyo'r syniad o gynhwysiant a thegwch mewn addysg, ond yn ystyried hyn fel bod yn gyfrifol am wahanol ymagweddau at ymarfer ac yn y pen draw, gwahanol ganlyniadau'r rhaglen ddiwygio.

Mae canfyddiadau tebyg wedi'u nodi mewn perthynas â mathau eraill o ddiwygio addysgol. Yn Sweden, ymchwil a wnaed gan Lidar et al. (2017) i gyflwyno'r profion cenedlaethol yn ddiweddar, gwelwyd bod gan yr athrawon ymatebion gwahanol i'r broses ddiwygio, yn amrywio o gymhathu i wrthiant, ond y dylid ystyried rhai credoau fel rhai sy'n uwchraddol ac yn arbennig o bwerus o fewn systemau credoau proffesiynol. Mae'n bosibl i greddau uwchraddol eraill orchfygu credoau llai pwerus neu fe fyddant yn disodli credoau sy'n anghydnaws (Denicolo et al. 2016). Yn astudiaeth Lider et al., fe wnaethant ganfod bod athrawon yn meddu ar gred uwchraddol wrth weithredu er budd eu myfyrwyr er bod i hyn ystyron gwahanol i gyfranogwyr. Mae hyn yn rhywbeth cyd-fynd â'r ymchwil a adroddir yma. Mae canfyddiadau o'r ymchwil hwn yn awgrymu bod cyfranogwyr hefyd wedi mynegi cred mewn gweithio tuag at les gorau myfyrwyr. Fodd bynnag, roedd rhai yn gweld hyn yn nhermau gweledigaeth ddelfrydol o ddarpariaeth gyffredinol a oedd yn awgrymu bod

y system bresennol yn cael ei thrawsnewid, ond roedd gan eraill safiad mwy pragmatig a oedd yn canolbwyntio ar ganlyniadau uniongyrchol i ddysgwyr. Yn unol â'r farn olaf hon roedd y syniad bod angen i unrhyw system yn y dyfodol fod yr un fath yn y bôn â'r trefniadau presennol. Nid oedd yn ymddangos bod y ddwy system gred hyn yn amodol ar gategori'r cyfranogwr, hynny yw, y gwneuthurwr polisi neu'r ymarferydd arloesi, gan fod y ddwy farn wedi'u cynrychioli ym mhob un o'r ddau grŵp.

Wrth ymchwilio i drawsnewid ymarfer proffesiynol mewn addysg, canfu Coburn (2004) fod unigolion yn tueddu i weld yn gyntaf beth sy'n bosibl i'w gadw a sut mae newidiadau'n cyd-fynd ag arferion sydd eisoes yn bodoli. Dangosodd ymchwil coburn fod gweithwyr proffesiynol yn chwilio am ffyrdd swyddogaethol o weithredu mewn ymateb i raglen ddiwygio, sy'n ymwneud â'u hargyhoeddiadau personol, traddodiadau disgyblu a thraddodiadau sefydliadol, a hefyd yr hyn a ganfyddir ganddynt fel rhywbeth a ddisgwylir o ran diwygio. Ymddengys fod prosesau o'r fath yn ystyriaethau pwysig o fewn yr ymchwil hwn ac awgrymant, os na fydd newid yn ddim mwy nag ar lefel arwynebol, fod angen mwy o ran ymgysylltu â dealltwriaeth, credoau a gwneud synnwyr ymarferwyr mewn perthynas ag ymarfer. I'r perwyl hwn, bwriedir cynnal rhagor o ymchwil. Mae cais am gyllid ESRC ar gyfer prosiect o'r enw 'Gweithredu cynhwysiant a thegwch gan weithwyr addysg proffesiynol mewn ysgolion cynradd prif ffrwd yng Nghymru' yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd gan y tîm dysgu proffesiynol yn USW. Mae Carmel wedi bod yn allweddol wrth gynhyrchu'r achos dros gefnogaeth i'r cais hwn ac mae wedi seilio dyluniad yr ymchwil yn rhannol ar ganfyddiadau'r ymchwil a adroddir yma. Nod y prosiect arfaethedig yw ymchwilio i natur ac ansawdd profiadau addysgol ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol yn y cyd-destun Cymreig, ond gyda'r nod pellach o archwilio sut mae ymarferwyr a disgyblion yn gwneud synnwyr o'r profiadau hyn. Y gobaith yw y bydd yr ymchwil yn cynhyrchu mwy o ddealltwriaeth ynghylch sut y caiff syniadau am gynhwysiant, tegwch ac addysgeg eu gweithredu gan ymarferwyr drwy ymgysylltu'n ddilys â chredoau ymarferwyr am arfer a'u bod yn gyfystyr ag ymyriad cadarnhaol mewn sgysiau parhaus am bolisi ac arfer mewn perthynas ag anghenion dysgu ychwanegol yng Nghymru.

Cyfeiriadau

Camau Project (2018) *Learning about Progression – Informing thinking about a Curriculum for Wales*. Adroddiad ymchwil (Ebrill) Prifysgol Glasgow a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant. Ar gael: <http://athrofa.cymru/2018/06/01/learning-progression-for-wales/> [cyrchwyd 16 Mehefin 2018].

Coburn, C. E. (2004) Beyond decoupling: rethinking the relationship between the institutional environment and the classroom, *Sociology of Education*, 77(3): 211-44.

Cohen, L., Manion, L. a Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education*. 8fed rhifyn. Llundain ac Efrog Newydd: Routledge.

Denicolo, P., Long, T. a Bradley-Cole, K. (2016). *Constructivist Approaches and Research Methods: A Practical Guide to Exploring Personal Meanings*. London, Thousand Oaks, New Delhi, Singapore: Sage.

Denzin, N. K., a Lincoln, Y. S. (2018) 'The discipline and practice of qualitative research', in N. K. Denzin a Y. S. Lincoln (golygyddion) *The Sage Handbook of*

Qualitative Research. Fifth ed. Thousand Oaks, London, New Delhi, Singapore: Sage, tt. 1-26.

Donaldson, G. (2015) *Successful Futures: Independent review of curriculum and assessment arrangements in Wales*. Available:<http://gov.wales/docs/dcells/publications/150225-successful-futures-en.pdf> [cyrchwyd 15 Hyd 2017].

Florian, L. (2008) Special or inclusive education: future trends, *British Journal of Special Education*, 35(4): 202-8.

Florian, L. a Beaton, M. (2017) Inclusive pedagogy in action: getting it right for every child, *International Journal of Inclusive Education*, 22(8): 870-84.

Florian, L. a Graham, A. (2014) Can an expanded interpretation of phronesis support teacher professional development for inclusion? *Cambridge Journal of Education*, 44(4): 465-78.

Lidar, M., Lundqvist, E., Ryder, J. ac Östman, L. (2017) The transformation of teaching habits in relation to the introduction of grading and national testing in science education in Sweden, *Research in Science Education*. DOI: 10.1007/s11165-017-9684-5.

Pantić, N. a Florian, L. (2015) Developing teachers as agents of inclusion and social justice, *Education Inquiry*, 6(3): 333-51.

Priestley, M. a Minty, S. (2013) Curriculum for Excellence: 'A brilliant idea, but...', *Scottish Educational Review*, 45(1): 39-52.

Priestley, M. a Drew, V. (2016) Teachers as agents of curriculum change: closing the gap between purpose and practice. Papur a gyflwynwyd yn y Gynhadledd Ymchwil Addysgol Ewropeaidd, Delyn, 23-26 Medi.

Priestley, M., Minty, S. ac Eager, M. (2013) School-based curriculum development in Scotland: curriculum policy and enactment, *Pedagogy, Culture and Society*, 22(2): 189-211.

Wallace, C. a Priestley, M. (2011) Teacher beliefs and the mediation of curriculum innovation in Scotland: a socio-cultural perspective on professional development and change, *Journal of Curriculum Studies*, 43(3): 357-81.

Llywodraeth Cymru (2015) *Cwricwlwm i Gymru – Cwricwlwm am oes*. Available: <http://gov.wales/docs/dcells/publications/151021-a-curriculum-for-wales-a-curriculum-for-life-en.pdf> [cyrchwyd 20 Hyd 2017].

Llywodraeth Cymru (2016) Rhaglen trawsnewid anghenion dysgu ychwanegol. [Ar-lein]. Ar gael: <http://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/pupilsupport/additoinal-learning-needs-reform/?lang=en> (Cyrchwyd 10 Ion 2018).

Llywodraeth Cymru (2018). *Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol drafft*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru. Ar gael yn:
https://beta.gov.wales/sites/default/files/consultations/2018-12/draft-additional-learning-needs-code-for-wales_0.pdf [cyrchwyd 24 Ion 2019].

Atodiad 3: Adroddiad terfynol: 'Rural schools and the new curriculum'

Crynodeb Gweithredol

Mae'r cwricwlwm newydd yng Nghymru yn cael ei ddatblygu gan athrawon mewn 180 o Ysgolion Arloesi, gan gynnwys cyfran o ysgolion mewn ardaloedd gwledig. Rhan o weledigaeth y diwygiad yw y bydd gan ysgolion fwy o gyfle i gynllunio cwricwlwm sy'n briodol i'w dysgwyr. Er bod y cyd-destunau braidd yn wahanol, mae ymchwil o UDA ac Awstralia (barlys a Beesley, 2007; Masumoto, a Brown-Welty, 2009; Downes a Roberts, 2018) yn awgrymu y gall ysgolion gwledig ddatblygu cwricwlaidd nodedig drwy dynnu ar adnoddau lleol ac integreiddio gwaith yr ysgol yn y gymuned. Ceisiodd y prosiect presennol ystyried a yw ysgolion yng Nghymru wledig yn defnyddio'r cyfle o waith arloesi mewn ffordd debyg.

Roedd yr ymchwil yn archwiliadol, gan edrych ar y broses ddiwygio fel mae'n digwydd, gan roi cyfle i athrawon fyfyrar eu profiad fel arweinwyr arloesi neu fel athrawon heb y cyfrifoldeb hwnnw. Nod yr ymchwil oedd cael cipolwg ar brofiadau athrawon mewn ysgolion arloesi gwledig trwy ddefnyddio cyfweiliadau lled-strwythuredig. Gan mai nifer fach o ysgolion gwledig sy'n cymryd rhan yn y broses, roedd y sampl yn fychan o ran nifer ond yn cynnwys yr holl ysgolion arloesi uwchradd yn y canolbarth gwledig. Roedd y sampl o athrawon y cyfweiliwyd â nhw yn cynnwys pob un o'r athrawon arloesi arweiniol, penaethiaid ac athrawon eraill nad oeddent yn ymwneud ag ef yn uniongyrchol ar sail wirfoddol yn ôl yr argaeledd.

Datgelodd yr ymchwil fod yr athrawon arloesi arweiniol wedi ymrwymo'n fawr i'r broses ond gyda rhai amheuan. Roedd Prifathrawon ac athrawon arloesi arweiniol yn optimistaidd am y diwygiad gan weld cyfleoedd i ddatblygu cwricwlwm mwy cynhwysol gyda ffocws ar fedr. Roedd athrawon nad oeddent yn ymwneud ag ef yn uniongyrchol hefyd yn optimistaidd ac yn frwdfrydig ond mynegwyd peth ansicrwydd ynghylch rhai agweddau: sut y bydd y cwricwlwm yn diwallu anghenion dysgwyr sy'n anelu am wneud y cyrsiau mwyaf cystadleuol mewn prifysgolion; a fydd y cwricwlwm yn rhoi sgiliau sylfaenol i ddysgwyr?

Mae rhai ysgolion yn gweithio gyda'r gymuned i gyfoethogi'r cwricwlwm, gan gydweithio â busnesau lleol i ehangu profiad a sgiliau dysgwyr ar gyfer y gweithle. Gall patrymau staffio mewn rhai ysgolion gwledig, lle y mae athrawon yn rheolaidd yn dysgu mwy nag un pwnc, hwyluso gweithio yn yr AoLEs yn y dyfodol.

Roedd yr amheuan a fynegwyd gan athrawon arloesi arweiniol yn canolbwyntio mwy ar y broses na'r canlyniad. Mae rhai ysgolion bach gwledig wedi gweithio fel clystyrau arloesi ac mae hyn wedi achosi rhai problemau logistaidd o ran ymgysylltu a chyfathrebu. Roedd athrawon arloesi arweiniol a phennaeth yn dweud bod y galw mwy o ran amser, oherwydd teithio, yn creu mwy o effaith ar ysgolion gwledig. Mynegodd athrawon arloesi bryder hefyd am yr heriau sy'n ymwneud â rhannu eu gwaith gyda chydweithwyr mewn ysgolion eraill, unwaith eto oherwydd cyfyngiadau amser a phellteroedd.

ADRODDIAD PROSIECT

SF4All in rural schools: What are the organisational implications of the new curriculum for rural schools?

Cyflwyniad

Mae prosiect Dyfodol Llwyddiannus i Bawb? yn canolbwyntio'n eang ar sut y gallai'r diwygiadau presennol i'r cwricwlwm effeithio ar grwpiau o ddysgwyr sydd o dan anfantais. Mae'r rhan hon o'r prosiect yn ceisio archwilio effaith y diwygiad mewn ysgolion gwledig ac a oes potensial i'r cwricwlwm newydd fynd i'r afael â materion sy'n effeithio ar ysgolion gwledig.

Mae tystiolaeth bod ysgolion gwledig yn wynebu heriau neilltuol er bod llawer o'r dystiolaeth yn dod o ymchwil yn UDA ac Awstralia (Barley a Beesley, 2007; Masumoto, a Brown-Welty, 2009; Downes a Roberts, 2018). Er nad yw ysgolion yng Nghymru yn bellennig ar yr un raddfa â'r rheini yn UDA neu Awstralia, ceir tystiolaeth o fathau penodol o anfantais sy'n effeithio ar gymunedau gwledig yng Nghymru (Williams a Doyle, 2016) felly mae'n bwysig gofyn cwestiynau am y ffyrdd y mae fenter genedlaethol megis diwygio'r cwricwlwm yn cael ei ddehongli mewn ysgolion gwledig. Er ei fod yn bosibl nad yw ysgolion gwledig yn dod ar draws y lefelau amddifadedd economaidd a brofir mewn rhai ardaloedd trefol ac arfordirol, maent i gyd yn wynebu'r anfanteision sy'n gynhenid mewn trafndiaeth gyhoeddus gyfyngedig a gwasanaethau cyhoeddus. Mae'r prosiect hwn yn canolbwyntio ar yr heriau i'r ysgolion o ran diwallu anghenion disgyblion yn y cyd-destun hwn yn ogystal â'r rhai sy'n wynebu anfantais benodol. Er enghraifft, beth yw'r heriau sy'n gysylltiedig â recriwtio a chadw athrawon yng ngoleuni gofynion y cwricwlwm newydd. Bydd yr ymchwil yn archwilio'r ffyrdd y mae'r materion hyn yn cael eu gweld gan brifathrawon, gan athrawon sy'n ymwneud yn uniongyrchol â'r broses arloesi, a chan athrawon eraill. Bydd yn archwilio ymhellach a yw ysgolion yn ystyried bod diwygio'r cwricwlwm yn gyfle i fynd i'r afael ag unrhyw anfantais gyfredol. Gall fod yn bosibl defnyddio fframwaith yr AoLEs i ateb yr heriau sy'n wynebu ysgolion gwledig, gan wneud defnydd mwy effeithiol o arbenigeddau ac adnoddau staff. Gall arwahanrwydd daearyddol fod yn broblem ychwanegol, o ran y ffaith bod gan rai dysgwyr fynediad cyfyngedig i brofiadau dysgu ehangach fel y rhagwelwyd yn *Dyfodol Llwyddiannus*. Fodd bynnag, nid yw'n fater o anfantais mewn ysgolion gwledig yn unig; efallai y bydd yn haws iddynt gael mynediad i gyfleoedd ar gyfer addysg awyr agored nag ysgolion trefol a allai fod yn werthfawr ar draws gwahanol AoLEs a chynnig cyfleoedd ar gyfer cydweithredu rhwng ysgolion.

Nod y prosiect yw cael cipolwg ar y broses ddiwygio. Un canlyniad ychwanegol o bosibl fydd gwell dealltwriaeth o'r strategaethau y mae ysgolion gwledig yn eu defnyddio i ddiwallu anghenion eu dysgwyr. Mae potensial i'r ymchwil lywio penderfyniadau polisi sy'n ymwneud ag anghenion ysgolion gwledig.

Nodau ac amcanion

Mae datblygu'r cwricwlwm newydd o bosibl yn cynnig cyfle i ail-fframio dysgu mewn ffyrdd sy'n briodol i gyd-destunau lleol. Nod cyffredinol yr ymchwil yw archwilio'r ffyrdd y mae'r ysgolion arloesi gwledig wedi ymateb i'r diwygiad a nodi'r heriau a'r cyfleoedd

y maent yn eu hwynebu. Cynhyrchodd y cyfweiliadau â chyfranogwyr mewn amryw o rolau ddata cyfoethog a oedd yn bodloni'r holl nodau ac amcanion.

Cwestiwn ymchwil cynradd	
Beth yw'r goblygiadau sefydliadol i arweinwyr mewn ysgolion gwledig o ran y ffordd y mae'r cwricwlwm newydd yn cael ei ddatblygu?	Darparodd cyfweiliadau gyda dau bennaeth mewn ysgolion cyferbyniol ddata ar y goblygiadau i arweinwyr yn seiliedig ar eu profiad.
Nodau'r astudiaeth	
Nodi heriau a chyfleoedd o ran recriwtio a chadw athrawon.	Darparodd cyfweiliadau gyda dau bennaeth mewn ysgolion cyferbyniol ddata ar y goblygiadau i arweinwyr yn seiliedig ar leoliad eu hysgol. Yn ogystal, soniodd un pennaeth am yr arfer mewn ysgolion gwledig o addysgu ar draws mwy nag un pwnc.
Nodi cyfleoedd i ddatblygu darpariaeth y cwricwlwm sy'n adlewyrchu anghenion dysgwyr mewn ardaloedd gwledig.	Roedd cyfweiliadau gyda phenaethiaid, athrawon arloesi arweiniol ac athrawon eraill yn yr ysgol yn darparu data cyfoethog ar ddatblygu darpariaeth y cwricwlwm i gwrdd ag anghenion dysgwyr.
Nodi cyfleoedd ar gyfer ymchwil bellach i ddarpariaeth allgyrsiol a chyfranogi mewn ardaloedd gwledig.	Roedd cyfweiliadau gyda phenaethiaid, athrawon arloesi arweiniol ac athrawon eraill yn yr ysgol yn darparu data ar ddarpariaeth allgyrsiol. Fodd bynnag, mae'r athrawon arloesi wedi fframio rhywfaint o'r gwaith hwn fel rhan o'r cwricwlwm yn hytrach nag yn allgyrsiol.
Mae amcanion penodol yr astudiaeth yn cynnwys y cwestiynau canlynol:	
Pa heriau y mae lleoliad gwledig yr ysgol yn eu cyflwyno wrth gyflwyno'r cwricwlwm e.e. adnoddau, staffio, cyfleoedd dysgu proffesiynol, mynediad i gyfleusterau?	Darparodd cyfweiliadau gyda phenaethiaid, athrawon arloesi arweiniol ac athrawon eraill ddata ar yr heriau a wynebwr gan ysgolion gwledig ond hefyd ar y cyfleoedd sydd ar gael i ddysgwyr.
I ba raddau y mae datblygu'r cwricwlwm newydd yn cynnig cyfleoedd i'r ysgol fynd i'r afael â'r heriau?	Darparodd cyfweiliadau gyda phenaethiaid, athrawon arloesi arweiniol ac athrawon eraill ddata sy'n datgelu croeso diamwys bron i ddiwygio'r cwricwlwm yn y gobaith y bydd yn gyfle i fynd i'r afael â rhai heriau hirsefydlog.
A yw'r agweddau hyn ar ddarpariaeth yr ysgol wedi bod yn ffocws yn y gwaith ar ddatblygu'r meysydd dysgu a phrofiad?	Dangosodd cyfweiliadau gyda phenaethiaid, athrawon arloesi arweiniol ac athrawon eraill fod y gwaith datblygu wedi mynd i'r afael â'r materion hyn i ryw raddau.
A yw'r agweddau hyn ar ddarpariaeth y cwricwlwm wedi'u	Ychydig o ddata sydd ar gael i ddangos cysylltiad uniongyrchol rhwng yr heriau

cynnwys mewn cydweithrediad â chydweithwyr allanol?	sy'n wynebu'r ysgolion a chydweithio â chydweithwyr. Roedd yr agwedd hon ar waith arloesi yn cyflwyno heriau i rai ysgolion.
A oes gennych enghreifftiau penodol o'r ffyrdd y mae cynllunio ar gyfer y cwricwlwm newydd wedi mynd i'r afael ag anghenion ysgolion gwledig?	Darparodd cyfweiliadau gyda phenaethiaid, Athrawon Arloesi Arweiniol ac athrawon eraill enghreifftiau o gynllunio'r cwricwlwm i fodloni anghenion dysgwyr mewn ysgolion gwledig.

Dulliau a gweithgareddau

Nod yr ymchwil yw archwilio'r profiad o ddiwygio'r cwricwlwm mewn ysgolion gwledig. Y dull a ddewiswyd oedd cyfweiliadau lled-strwythuredig gyda staff allweddol er mwyn darparu data cyfoethog ar brofiadau athrawon.

Sampl

Dewiswyd ysgolion ar sail eu lleoliad gwledig a'u statws fel Ysgolion Arloesi. Roedd y dyluniad ymchwil gwreiddiol yn canolbwyntio ar ddwy ysgol, fodd bynnag, ychwanegwyd trydedd adran ac mae'r sampl bellach yn cynnwys ysgolion o gyfnod cyntaf ac ail gyfnod y broses. Er bod pob ysgol wedi'i lleoli mewn trefi bach, mae pob ardal yn nodedig o ran ei chymeriad a'i phroffil dysgwyr. Bydd ystod ehangach o safbwyntiau ar amddifadedd ac ar y broses arloesi ar gael i'w dadansoddi.

Ym mhob ysgol cynhaliwyd cyfweiliadau gyda'r athro/athrawon arloesi arweiniol. Yn ogystal, cynhaliwyd cyfweiliadau gyda phenaethiaid mewn dwy o'r ysgolion. Yn y drydedd ysgol cafodd y prifathro ei benodi o'r newydd yn ystod cyfnod casglu data'r ymchwil ac felly nid oedd mewn sefyllfa i gyfrannu. Cafodd athrawon eraill eu cyfweled er mwyn cael cipolwg ar ganfyddiadau eraill o'r broses yn yr ysgol. Cynhaliwyd cyfweiliadau gyda naw o athrawon i gyd, fel a ganlyn: Ysgol 1 – Pennaeth, PL, arweinydd, tri athro; Ysgol 2 – arweinydd PL; Ysgol 3, HT, PL arweinydd, un athro/athrawes.

Gwerthuso'r sampl

Mae'r boblogaeth o ysgolion uwchradd gwledig a restrir fel ysgolion arloesi yn fach (tua 14%) felly cymerir y sampl o grŵp cyfyngedig. Fel y nodwyd, mae'r diffiniad o ysgol wledig yn amheus ac mae'r ysgolion yn y sampl yn eu disgrifio eu hunain fel ysgolion gwledig. Mae tua 12 o ysgolion uwchradd gwledig wedi'u rhestru felly mae'r sampl tua 25% o'r cyfanswm. Cyfweledwyd â chyfanswm o naw o gyfranogwyr ar draws y tair ysgol gan roi ystod o safbwyntiau. Cynhyrchodd y cyfweiliadau, yn amrywio o 30 munud i awr, gyfoeth o ddata ar brofiad cyfranogwyr. Mae'r data yn darparu tystiolaeth fanwl o brofiad y broses arloeswyr ar ysgolion.

Proses

Wedi ceisio a chael cymeradwyaeth foesegol ar ôl gan Brifysgol Aberystwyth, ymwelwyd ag ysgolion rhwng mis Mai a mis Gorffennaf 2018. Cynhaliwyd cyfweiliadau gyda'r staff ac fe'u cofnodwyd. Gofynnwyd i'r cyfweleion fyfyrion ar y broses o ddatblygu ac ar eu profiadau a chanolbwyntio ar sut y gallai'r cwricwlwm newydd fynd i'r afael ag anghenion penodol dysgwyr mewn ysgolion gwledig. Trosysgrifwyd y cyfweiliadau gan yr ymchwilydd a chafodd trawsgrifiadau eu hanfon i'r cyfweleion er gwybodaeth. Ni wnaed unrhyw sylwadau na diwygiadau gan y rhai a gafodd gyfweiliad.

Dadansoddiad

Cafodd y cyfweiliadau eu codio ar gyfer cynnwys a themâu. Rhagwelwyd rhai themâu o'r cwestiynau ymchwil: gobeithion ac ofnau; grwpiau o ddysgwyr; staffio'r cwricwlwm newydd. Deilliodd themâu eraill o'r data: graddau o gydweithio; heriau cydweithio; ynysu adnoddau cymunedol; dysgu proffesiynol. Mae'r dull hwn yn gyson â'r ymagwedd yn y SF4All? Prosiect both. Er bod y prosiect both yn tynnu data o sampl mawr o ysgolion arloesi, mae'r prosiect presennol yn caniatáu dadansoddi mwy trylwyr i fath penodol o ysgol.

Canfyddiadau

Cwestiwn ymchwil sylfaenol:

Beth yw'r goblygiadau sefydliadol i arweinwyr mewn ysgolion gwledig o ran y ffordd y mae'r cwricwlwm newydd yn cael ei ddatblygu?

Mae arweinwyr ysgolion wedi cofleidio'r cyfle i gymryd rhan ym mhroses yr ysgolion arloesi. Ar gyfer ysgolion bach, bu heriau sefydliadol o ran rhyddhau athrawon i gymryd rhan ac mae'r model clwstwr wedi cyflwyno heriau ychwanegol o ran cydgysylltu â phartneriaid yn y clwstwr. Ymddengys fod penaethiaid yn ystyried bod diwygio'r cwricwlwm yn agwedd naturiol ar adolygu a datblygu'r cwricwlwm a fyddai'n digwydd fel mater o drefn.

O'm safbwynt i mae'n ymddangos bod [[y cwricwlwm newydd] yn fwy o fframwaith a fydd yn caniatáu i ysgolion ddefnyddio eu hamgylchedd lleol a'u cymuned leol i raddau helaethach nag y mae'r cwricwlwm presennol yn ei ganiatáu, yn amlwg, ac rwy'n teimlo hynny gyda'r gwaith rydym wedi bod yn ei wneud dros y flwyddyn neu ddwy ddiwethaf o ran datblygu cysylltiadau â'r gymuned ac eisoes yn rhoi mewnbyn cymunedol i'n cwricwlwm mewn llawer o feysydd gwahanol, rydym eisoes yn cymryd camau tuag at hynny.

Pennaeth, Ysgol 3

Roeddem am gofleidio cyd-destun Donaldson a chwricwlwm sy'n seiliedig ar sgiliau, ond â bod yn onest cyn i ormod o argymhellion ddod allan penderfynasom y byddai chwe Chwestiwn Mawr yn cael eu haddysgu ym mlwyddyn 7 ac 8.

Pennaeth, ysgol 1

Mae arfer mewn ysgolion gwledig yn aml yn gofyn i athrawon addysgu ar draws mwy nag un pwnc ac mae'r cydweithio rhwng adrannau a gynhyrchir gan yr arfer hwn yn cael ei ystyried yn sylfaen dda ar gyfer mwy o waith trawsgwricwlaidd i gyflwyno'r AoLE:

Mae pob un o'n hathrawon yn dysgu mwy nag un pwnc ac eto dyna natur ysgolion gwledig, ysgolion bach gwledig.

Pennaeth, Ysgol 3

Pan ofynnwyd a fyddai diwygio'r cwricwlwm yn cael effaith ar grwpiau penodol o ddysgwyr, tynnodd un ysgol sylw at yr arferion presennol er mwyn lliniaru anfantais:

Rwy'n credu y bydd yn dda i bob myfyriwr. Nid wyf yn credu y bydd unrhyw un sy'n mynd i fod dan anfantais o'i herwydd, unrhyw grŵp penodol oherwydd, er

enghraifft, rydym yn sicrhau y gall ein myfyrwyr FSM gael mynediad at basbort cyfle a phrofiad o hyd ac rydym yn gwneud i hynny ddigwydd felly nid wyf yn credu bod unrhyw grŵp o ddysgwyr a fyddai dan anfantais.

Athro PL, ysgol 1

Yn gyffredinol roedd y ffocws ar ddysgwyr heb gyfeirio'n benodol at y lleoliad gwledig.

Amcanion penodol:

Pa heriau y mae lleoliad gwledig yr ysgol yn eu cyflwyno wrth gyflwyno'r cwricwlwm e.e. adnoddau, staffio, cyfleoedd dysgu proffesiynol, mynediad i gyfleusterau?

Wrth drafod adnoddau yn y modd ehangaf, nid oedd penaethiaid yn nodi bod diwygio'r cwricwlwm yn her ychwanegol. Yn hytrach, siaradon nhw am eu profiad presennol o reoli adnoddau prin er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i ddysgwyr. Rhoddodd pob ysgol enghreifftiau o benderfyniadau diweddar a wnaed wrth ddyrannu adnoddau; mae gan un ysgol, er enghraifft, aelod o'r staff gweinyddol sy'n gyfrifol am weithio gyda'r gymuned leol. Nid oedd penaethiaid yn ystyried bod diwygio'r cwricwlwm yn cael unrhyw effaith benodol ar staffio. Mewn un ysgol, nid ystyriwyd bod recriwtio a chadw yn broblem gan yr ystyrir bod gan yr ysgol enw da:

Byddai gennych fwy o bobl a fyddai am ddod i weithio yma oherwydd eu bod yn gwybod ei bod yn ysgol dda

Athro, ysgol 1

Mewn ysgol arall, nododd y pennaeth mai ynysu oedd y ffactor cyfyngol yn hytrach na'i lleoliad gwledig wrth ddenu staff i'r ysgol:

Does gennym ni ddim ... llawer o gyfleoedd gwaith felly nid yw teuluoedd yn mynd i gael eu denu yma.

Pennaeth, Ysgol 3

Roedd cyfweleion ym mhob ysgol yn cydnabod yr heriau o sicrhau bod dysgwyr mewn ardaloedd gwledig yn gallu cael gafael ar ystod eang o brofiadau dysgu. Cafodd y cysyniad o 'anfantais' yn y maes hwn ei fframio mewn ffyrdd ychydig yn wahanol mewn ysgolion gwahanol, gyda rhai'n nodweddu bywyd gwledig fel rhai a oedd o reidrwydd yn gyfyngedig o ran mynediad at brofiad diwylliannol ehangach:

[P]e byddech yn byw yng nghanol Caerdydd, efallai y byddech yn gallu cael mynediad at lythrennedd diwylliannol yn gymharol rad.

Pennaeth, ysgol 1

Gwelodd ysgolion eraill fwy o gyfleoedd yn y gymuned gyfagos i ddatblygu profiad y dysgwyr tra'n cydnabod bod rhai profiadau'n cynnwys goblygiadau o ran adnoddau i'r ysgol.

O'n safbwynt ni fel ysgol wledig, rydyn ni hefyd yn gwneud y gorau o'r hyn sydd gennym ni yn y gymuned ac, mewn gwirionedd, pan fyddwch chi'n mynd allan yno ac yn chwilio amdano, yna mae llawer iawn ar gael. Mae'n fater o a allwch gymryd yr amser i fynd allan a gwneud y cysylltiadau hynny.

Pennaeth, Ysgol 3

Roedd Athrawon Arloesi Arweiniol mewn dwy ysgol yn siarad dan deimlad am gyfleoedd dysgu proffesiynol, am y broses 'greadigol ac arloesol' (athro arweiniol PL, ysgol 2) ac am 'helpu i wneud gwahaniaeth' (athro arweiniol PL, ysgol 3). Roedd pob un o'r athrawon yn frwdfrydig ynghylch y cyfleoedd a roddwyd iddynt ond i athrawon mewn ysgolion gwledig mae'r logisteg yn her. Yn yr ysgol leiaf, yn rhan o glwstwr arloesi, roedd cydlynu gyda phartneriaid yn her:

Byddai o fudd i ni i gyd pe bai pawb yn mynd i'r cyfarfodydd a phob un yn cael cyllid unigol a gwnaethom i gyd wneud popeth ein hunain.
Athro Arweinydd Cynradd, ysgol 3

Ar gyfer dwy o'r ysgolion, rodd y pellter a'r amser teithio'n peryglu'r cyfleoedd ar gyfer dysgu proffesiynol

[O]s yw'r datblygiad proffesiynol yn mynd i fod ar y lefel maen nhw eisiau ... ar gyfer y cwricwlwm newydd, rhaid cael y gydnabyddiaeth honno o wledigrwydd ysgolion ... heb ddisgwyl 'iawn cawn ni i gyd fynd lawr i Lanelli am y dydd, gadewch i ni i gyd fynd i Gaerdydd am y dydd. . I fod yn deg â phroses yr Ysgolion Arloesi bob mis rydym wedi bod yn cwrdd am ddau neu dri diwrnod, mae wedi bod i fyny yn Llandudno, Caerdydd, rydym wedi cael un yn Aberystwyth, rydym wedi cael cwpl yn Llandrindod, ac i fod yn hollol onest mae'r rhai hynny yn gwneud y gwahaniaeth i ni ... Gallwch ddychmygu sut mae hynny'n mynd i deimlo i holl boblogaeth staff Canolbarth Cymru.
Athro Arwinol Cynradd, Ysgol 2

Er bod yr holl arweinwyr arloesi yn frwdfrydig ac wedi ymrwymo i'r broses, mynegwyd rhywfaint o rwystredigaeth bod athrawon mewn ardaloedd mwy trefol yn cael cyfleoedd mwy anffurfiol i ddatblygu'r gwaith ac yn gofyn am lai o amser y tu allan i'r ysgol nag athrawon mewn ysgolion cefn gwlad. Byddai'r athrawon yn yr ysgolion arloesi wedi croesawu mwy o gyfleoedd i gydweithio ar eu prosiectau. Mewn un enghraifft, roedd yr arweinwyr arloesi o wahanol AoLEs yn cyflwyno i grŵp o Brifathrawon yn y sir ond nid oeddent yn cael y cyfle i gyflwyno i'w gilydd. Teimlai'r cyfwelai'n gryf y byddai'r ddau grŵp wedi elwa ar rannu eu profiad ac, ymhellach, o gael y cyfle i'w rannu gyda chydweithwyr nad oeddent wedi bod yn rhan o'r broses:

Es i at benaethiaid uwchradd y clwstwr yr wythnos diwethaf a chyflwynais ac roedd ysgol arall yno yn cyflwyno [...] a'r peth cyntaf a feddyliais oedd: edrychwch rydyn ni'n cyflwyno hyn i benaethiaid y clwstwr nawr, pam na allen ni ... gwahodd yr holl staff iechyd a lles yn yr ysgol a gallwn i gyflwyno ... pam na allem ni gael hynny'n lleol ar gyfer staff y llawr gwaelod?
Athro PL, ysgol 2

Mynegwyd pryder gan yr holl athrawon y byddai athrawon nad oeddent wedi bod yn rhan o'r broses yn ymwrthod â'r newidiadau. Nododd rhai ysgolion yn glir mai ychydig iawn o staff yn yr ysgol honno oedd yn debygol o ddangos yr agwedd honno.

Byddwn yn dychmygu y byddai llawer o athrawon mewn llawer o ysgolion yn ofni'r cwricwlwm newydd ac nad ydynt yn gwybod sut olwg bydd arno. Mae'n bosibl ein bod yn lwcus yma, nid o bosibl, rydym yn lwcus yma oherwydd bod gennym y gallu i drafod pethau a gweithio gyda'n gilydd fel cyfarwyddwyr dysgu a thrafod syniadau a byddwn i'n dychmygu mewn rhai ysgolion efallai nad oes

gennych chi'r un ethos hwnnw yn eich ysgol chi ... Rwy'n credu mai dyna fyddai'r anhawster mewn rhai ysgolion, lle y mae'n bosibl y ceir amgylchedd negyddol iawn.

Athro, ysgol 1

Fodd bynnag, nododd Arloeswyr mewn ysgolion eraill eu bod wedi dod ar draws amharodrwydd gan gydweithwyr sydd am weld y model ar gyfer asesu, yn enwedig TGAU, cyn iddynt gymryd rhan mewn unrhyw waith datblygu. Roedd amheuan eraill yn seiliedig ar y farn 'nad yw wedi gweithio yn yr Alban' (Athro PL, ysgol 3).

Mynegodd rhai athrawon nad oeddent yn arloeswyr rai pryderon am effaith diwygio ar ddysgwyr. Mewn un ysgol, roedd athrawon yn pryderu y dylai'r cwricwlwm ddiwallu anghenion y dysgwyr hynny sy'n gwneud cais am gyrsiau cystadleuol Prifysgol (athro, ysgol 1). Mewn ysgol arall, roedd y pryder yn ymwneud â'r safonau llythrennedd sylfaenol a ddangoswyd ar hyn o bryd wrth drosglwyddo o'r ysgol gynradd ac y dylai diwygio'r cwricwlwm fynd i'r afael â'r broblem hon yn hytrach na'i gwaethygu.

I ba raddau y mae datblygiad y cwricwlwm newydd yn cynnig cyfleoedd i'r ysgol fynd i'r afael â'r heriau?

Roedd penaethiaid, athrawon arloesi arweiniol ac, i raddau helaeth, athrawon eraill yn frwdfrydig am y broses o ddiwygio'r cwricwlwm ac yn ymroddedig iddi. Roedd athrawon arweiniol yr Arloeswyr wedi gweld y broses o gydweithio yn gwobrwyo ac yn mwynhau'r cyfle i ddatblygu prosiect a oedd yn berthnasol i'w hysgol. Mynegwyd rhai pryderon gan un pennaeth nad oedd 'meini prawf llwyddiant' ar gyfer y prosiect hwn a chan yr athro arloesi arweiniol, oherwydd bod pob ysgol yn y clwstwr yn gweithio ar brosiectau gwahanol iawn, ei bod yn anodd rhannu profiad ar gynydd.

Roedd pawb a gafodd gyfweiliad yn gweld y cwricwlwm newydd fel cyfle i gwrdd ag anghenion ystod o ddisgyblion. Un grŵp a nodwyd fel buddiolwyr posibl oedd y rhai y mae'r cwricwlwm presennol yn rhy gaeth iddynt:

A nhw yw'r rhai sydd yn bendant yn mynd i hedfan oherwydd eu bod yn mynd i gael eu rhyddhau o cwricwlwm caeth traddodiadol.

Athro, ysgol 1

Nododd ysgol arall fod y pwyslais ar sgiliau yn gyfle pwysig i sicrhau bod pob dysgwr yn datblygu'r sgiliau sylfaenol angenrheidiol. Roedd un ysgol eisoes wedi gwneud newid drwy ddechrau cyrsiau TGAU ym mlwyddyn 9 i ganiatáu cyfnod hirach ar gyfer datblygu sgiliau TGAU. Roedd yr un ysgol wedi ailffurfio blwyddyn 7 ac 8 i weithio ar 'Gwestiynau Mawr' ar draws y meysydd pwnc cyfredol gan ragweld y gwaith ar draws AoLEs. Roedd yr ysgol eisoes wedi'i strwythuro mewn cyfadrannau a oedd yn mapio'n hawdd ar yr AoLEs ond roedd hunaniaethau pwnc yn parhau o fewn cyfadrannau ac yn ddathliad o arbenigedd arbenigol yr athrawon. Roedd y cyfweleion yn rhagweld y byddai'r cwricwlwm diwygiedig yn lleihau'r angen am 'dicio blychau' ac y byddai anghenion dysgwyr yn cael blaenoriaeth. Mewn ysgol arloesol a oedd yn gweithio ar les, gwelwyd y diwygio fel cyfle i weithio gyda dealltwriaeth dysgwyr o'u sgiliau a'u tueddiadau eu hunain fel dysgwyr; rhagwelwyd y byddai'r dull hwn yn arbennig o fuddiol i'r dysgwyr hynny nad ydynt yn barod i ddysgu, am ba bynnag reswm, pan fyddant yn cyrraedd yr ysgol. Fe wnaeth yr athrawes arloesi arweiniol gydnabod y gallai'r ymagwedd hon o bosibl ddigalonni dysgwyr hynny a oedd eisoes yn gallu eu

trefnu a chymell eu hunain felly byddai angen i'r ysgol sicrhau bod pob dysgwr yn deall sut y gallai'r ymagwedd fod o fudd iddynt.

Roedd peth pryder y byddai ymgysylltu â phrofiadau dilys a dysgu y tu allan i'r ysgol yn gofyn am adnoddau ychwanegol. Soniodd un athro am y gost o wahodd siaradwyr o'r tu allan, tra bod un arall yn disgrifio prosiect ar y cyd llwyddiannus gyda'r ysgol gynradd leol a oedd yn cynnwys ymgysylltu ag ymarferydd celfyddydol allanol, a ariannwyd gan grant ar yr achlysur hwn.

A yw'r agweddau hyn ar ddarpariaeth yr ysgol wedi bod yn ffocws yn y gwaith ar ddatblygu'r meysydd dysgu a phrofiad?

Rhoddodd dwy o'r ysgolion lawer mwy o fanylion am y gwaith AoLE na'r un arall felly mae'r ffocws yma ar yr ysgolion hynny. Roedd yr ysgol oedd yn gweithio ar les yn defnyddio'r ffocws hwnnw i ddatblygu dealltwriaeth dysgwyr ohonynt eu hunain fel dysgwyr, o fwyd a maethiad yn ei ystyr ehangaf ac i fynd i'r afael â dealltwriaeth dysgwyr o faterion iechyd meddwl. Mae gwaith Blwyddyn 7 yn cael ei ail-fframio fel 'Fy Nysgu: Fy Meddylfryd; Fy llais; Fy Newis' gan ganolbwyntio ar ddysgwyr 'yn bod â'r hyder i gymryd awennau dysgu eu hunain' (Athro PL, ysgol 2). Mae'r gwaith ar faeth yn cynnwys gweithio gyda'r co-op lleol ar ffynonellau bwyd a maeth. Mae gwaith Blwyddyn 9 ar iechyd meddwl yn ymateb i ymgynghoriad gyda dysgwyr am y dewis o bwnc ac mae'r ysgol wedi manteisio ar y cyfle i fynd i'r afael â phryderon am y defnydd o gyfryngau cymdeithasol:

[G]allai mater gwledigrwydd ddod i mewn fwy amlwg trwy gyfryngau cymdeithasol yn yr ystyr y bydd rhai disgyblion yn mynd adref a byddant i lawr trac ar eu pen eu hunain ac ni fyddant yn gallu mynd i gynifer o glybiau ag y gellir disgwyl yng nghanol dinasoedd ac rwy'n credu bod dibynnu neu orddibyniaeth ar y cyfryngau cymdeithasol i wneud ffrindiau a chadw ffrindiau yn broblem.

Athro PL, ysgol 2

Mae ysgol arall yn gweithio ar yr AoLE ieithoedd, llythrennedd a chyfathrebu ac mae'n canolbwyntio ar ddatblygu sgiliau yn y Gymraeg. Mae'r ysgol wedi integreiddio'r ffocws hwn gyda'i waith fel rhan o Gymraeg 2050 i gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned ehangach ac i ddangos i ddysgwyr pa mor bwysig yw'r Gymraeg i'w datblygiad a'u cyflogadwyedd eu hunain yn y gymuned agos a thu hwnt.

A yw'r agweddau hyn ar ddarpariaeth y cwricwlwm wedi'u cynnwys mewn cydweithrediad â chydweithwyr allanol?

Fel y nodwyd uchod, roedd ysgolion gwledig yn gweld bod cydweithio gyda chydweithwyr allanol yn heriol. Roedd yr amser yr oedd ei angen i deithio yn golygu bod eu gwaith wedi'i ganoli yn y cyfarfodydd AoLE er y byddent wedi croesawu cyfleoedd ar gyfer cydweithredu ehangach. Canfu'r ysgol a oedd yn gweithio yn y clwstwr Arloesi fod y profiad wedi, yn baradocsaid, wedi bod yn ynysol gan nad oedd yr ysgolion eraill yn y clwstwr o reidrwydd yn gweithio ar yr un agwedd ar y cwricwlwm:

Rwyf wedi dilyn y llwybr o geisio gwella safonau'r Gymraeg drwy ddysgu cinesetig gan mai dyna un o'n prif ffocysau fel ysgol ond yna fe gyrhaeddoch

chi ysgol B ac maen nhw'n ceisio codi safonau yn Saesneg gan nad yw eu plant yn siarad Saesneg.

Athro Arweinydd Cynradd, ysgol 3

Mynegodd ysgol arall bryderon am y ffyrdd y gellid dehongli diwygio'r cwricwlwm mewn mannau eraill:

Roedd gennyf i aelod o staff ... lle y maen nhw wedi cymryd y Pedwar Diben, maen nhw wedi gwneud diagram ar gyfer pob un ac maen nhw dim ond wedi'i fapio i'r hyn y maen nhw'n ei wneud nawr ac yn dweud mai dyma lle y maen nhw'n mynd i fod yn uchelgeisiol, dyma lle y maen nhw'n mynd i fod yn ddinasyddion gwybodus moesegol. Ac rydych chi'n dweud hynny, nid dyna beth rydyn ni'n ei wneud. Dyna fy mhryder i - y bydd gennych staff a fydd yn gwneud hynny yn unig ac yn dweud 'Rydym yn barod am Donaldson', pam mae angen i ni aros chwe blynedd ar ei gyfer rydyn ni'n ei wneud ac rydym yn ei wneud ac nid ydyn nhw wedi newid dim.

Athro PL, ysgol 2

A oes gennych enghreifftiau penodol o'r ffyrdd y mae cynllunio ar gyfer y cwricwlwm newydd wedi mynd i'r afael ag anghenion ysgolion gwledig?

Yn ogystal â'r enghreifftiau a nodwyd uchod, mae un ysgol wedi dewis datblygiad Cymraeg dysgwyr fel y ffocws i'w ddatblygu. Mae'r ysgol hon hefyd yn ymwneud â Cymraeg 2050 ac mae ei dewis o ffocws i ddatblygu defnydd dysgwyr o'r Gymraeg mewn ymateb i angen penodol yn yr ardal leol:

Felly, er enghraifft, roedden ni wedi trefnu i berchennog cwmni gwaredu gwastraff i ddod i mewn i siarad am ei gwmni. Sut y mae wedi annog ei weithlu i ddatblygu sgiliau yn y Gymraeg i roi gwell sefyllfa iddynt o ran negodi gyda'r gymuned leol yn ogystal â thu hwnt a busnesau ledled y byd.

Pennaeth, Ysgol 3

Trafodaeth

Mae dyfnder y data yn dangos bod pob ysgol yn agosáu at ddiwygio'r cwricwlwm yn ei ffordd ei hun ond gan ganolbwyntio ar ddarparu'r cyfleoedd gorau i'w dysgwyr. Roedd Ysgolion Arloesi'n croesawu'r cyfle i fod yn rhan o'r broses o ddatblygu cwricwlwm sy'n fwy addas i anghenion eu dysgwyr ar hyn o bryd. Mynegodd rhai o'r cyfweleion y farn fod y cwricwlwm presennol yn rhy gyfyngol neu'n 'drwm o ran gwybodaeth' felly mae diwygio yn rhoi cyfle i ysgolion greu rhywbeth mwy ystyrlon. Roedd yr ysgolion a gymerodd ran yn y prosiect hwn yn arloesol yn eu datblygiadau, gan weithio gyda dysgwyr a'r gymuned i greu prosiectau ystyrlon mewn ymateb i bryderon cyfredol. Cydnabu'r athrawon rai pryderon na fydd y cwricwlwm diwygiedig o bosibl yn gwasanaethu rhai dysgwyr cystal â rhai eraill ond eu bod, serch hynny, yn optimistaidd y gellid dod o hyd i ateb.

Cafodd yr heriau penodol sy'n wynebu ysgolion gwledig eu dehongli mewn ffyrdd gwahanol ym mhob ysgol. Roedd un ysgol yn nodi natur gwledigrwydd gyda her o ran cael mynediad at adnoddau diwylliannol. Roedd athro mewn ysgol arall yn ymwybodol iawn pa mor agored i niwed yw pobl ifanc mewn ardaloedd gwledig i arwahanrwydd a dibyniaeth ar y cyfryngau cymdeithasol. Roedd y drydedd ysgol, er yn cydnabod y

cyfleoedd cyflogaeth cyfyngedig i ddysgwyr yn yr ardal gyfagos, yn ceisio gweithio gydag amrywiaeth o fusnesau lleol i ddatblygu cwricwlwm ystyrion. Yr hyn sy'n fwyaf trawiadol am yr ysgolion hyn yw eu harwahanrwydd a'u hymagwedd ragweithiol at ddatblygu'r cwricwlwm. Mae'n ymddangos bod y broses ddiwygio wedi rhoi cyfle iddynt ymwneud ag adnoddau lleol er budd dysgwyr a'r gymuned ehangach. Efallai y bydd lle i ymchwilio ymhellach i'r ffyrdd y mae ysgolion yn defnyddio adnoddau cymunedol i ddatblygu'r cwricwlwm.

Nid oedd dysgwyr dan anfantais fel grwpiau ar wahân yn cael eu cynnwys yn fawr yn ymatebion y cyfweleion, gan awgrymu, gan fod ysgolion yn canolbwyntio ar y dysgwyr hynny mewn amrywiaeth o ffyrdd, y byddant yn parhau i wneud hynny yn y dyfodol. Roedd gobaith y byddai'r cwricwlwm diwygiedig yn galluogi ysgolion i ddiwallu anghenion pob dysgwr.

Mae athrawon sydd wedi ymwneud yn uniongyrchol â'r broses wedi ei chael yn werthfawr, ar y cyfan, gan ddangos gallu a brwdfrydedd ar gyfer proses datblygu'r cwricwlwm. Fodd bynnag, mynegwyd ofnau cyson y byddai athrawon nad oeddent wedi bod yn rhan o'r broses arloesi'n cael trafferth gyda'r newidiadau neu y byddent yn camddehongli'r bwriad. Efallai y byddai'n fanteisiol i brofiad cydweithredol tebyg gael ei rannu'n ehangach er mwyn datblygu capasiti ymhellach. Yr her fwyaf, fodd bynnag, sy'n wynebu ysgolion ac athrawon gwledig yw'r pellter teithio i ddigwyddiadau. Soniodd athrawon unigol am hyn yn rymus a disgrifiodd y pennaeth yr her o gydlyn digwyddiadau gyda phenaethiaid eraill yn yr un dosbarth. Mae athrawon mewn ardaloedd gwledig yn gweld eu bod dan anfantais oherwydd y pellteroedd y mae'n rhaid iddynt eu teithio a'r diffyg cyfle i rwydweithio'n anffurfiol. Mynegwyd rhywfaint o bryder bod angen i athrawon, er mwyn i ddysgu proffesiynol cydweithredol fod yn effeithiol, gael cyfleoedd i weithio gyda'i gilydd yn eu hardaloedd eu hunain. Nid oes amheuaeth ynghylch brwdfrydedd ac ewyllys da athrawon ond mae'r rhai sy'n gweithio mewn ardaloedd gwledig yn llythrennol yn mynd y filltir ychwanegol i'w dysgwyr.

Cyfeiriadau

Barley, Z., a Beesley, A. (2007). 'Rural School Success: What Can We Learn?', *Journal of Research in Rural Education*, 22:1, 1-16.

Downes, N., a Roberts, P. (2018). 'Revisiting the schoolhouse: A literature review on staffing rural, remote and isolated schools in Australia 2004-2016', *Australian and International Journal of Rural Education*, 28:1, 31-54.

Masumoto, M. a Brown-Welty, S. (2009). 'Case study of leadership practices and school-community interrelationships in high-performing, high-poverty rural California high school', *Journal of Research in Rural Education*, 24: 1, 1-18.

Williams, E. a Doyle, R. (2016). *Rural Poverty in Wales: Existing Research and Evidence Gaps*. NP: Sefydliad Polisiâu Cyhoeddus Cymru

Atodiad 4: Adroddiad terfynol: 'Implementing the Digital Competency Framework

Crynodeb Gweithredol

Mae dyfodol llwyddiannus wedi rhoi hwb i ddulliau arloesol o ddiwygio'r cwricwlwm yng Nghymru. Fel rhan gyntaf y Cwricwlwm newydd hwn, mae'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol yn agosáu at dair blynedd ac mae tystiolaeth bod darpariaeth yn yr ystafell ddosbarth ar gyfer datblygu meddwl cyfrifiadurol dysgwyr yn ennill tir sylweddol. Mae Consortia Rhanbarthol yn ogystal â rhanddeiliaid trydydd parti fel clwb codio, gwersylloedd techno a STEM.org yn gweithio gyda'i gilydd i godi proffil a phwysigrwydd codio cyfrifiadurol mewn ysgolion cynradd ledled Cymru.

Mae'r papur hwn yn disgrifio sut y mae arweinwyr digidol allweddol ac ymarferwyr ystafell ddosbarth ledled Cymru yn datblygu ac yn cefnogi meddwl cyfrifiadurol yn eu hymarfer ac yn trafod sut mae hyn yn berthnasol i wybodaeth am gynnwys addysgeg dechnolegol athrawon (TPACK) a'r goblygiadau a gaiff hyn ar ofynion hyfforddi. Mae'r papur hefyd yn disgrifio sut y gall y ddarpariaeth amrywio oherwydd ardal ddaearyddol ac amrywiadau mewn ardaloedd dan anfantais. Gan ddefnyddio enghreifftiau, mae'r papur yn tynnu sylw at rai o'r straeon am newid sydd wedi digwydd yn y sector addysg yng Nghymru. Roedd dadansoddi data yn cynnwys codau agored ac echelinol ar gyfer nodi themâu.

Cynhyrchodd yr astudiaeth archwiliadol hon ganfyddiadau sy'n awgrymu bod meddwl cyfrifiadurol a ddatblygir drwy weithgareddau codio yn duedd gynyddol ledled Cymru. Mae data yn dangos bod angen hyfforddiant a dysgu proffesiynol pellach ar rai ymarferwyr ystafell ddosbarth mewn perthynas ag codio cyfrifiadurol. Codwyd pryderon gan y canfyddiadau ynghylch lleoliad daearyddol a digon o adnoddau.

Yn olaf, rhannodd athrawon a rhanddeiliaid eu gobeithion a'u hofnau am y Cwricwlwm Newydd a chroesawasant y cyfleoedd y mae diwygio'r cwricwlwm yn eu rhoi i athrawon i wneud penderfyniadau. Fodd bynnag, roedd ganddynt bryderon hefyd ynghylch cysondeb gweledigaeth gyffredin ar draws eu rhanbarth a Chymru yn gyffredinol. Mae'r canfyddiadau hyn yn codi cwestiynau ynghylch adnoddau gan Lywodraeth Cymru a chonsortia rhanbarthol i sicrhau cyfleoedd dysgu proffesiynol digonol i gynorthwyo ymarferwyr i integreiddio sgiliau digidol yn llwyddiannus mewn cyd-destun trawsgwricwlaidd.

ADRODDIAD PROSIECT

Materion cyfredol a gweithredu Meddwl Cyfrifiadurol yn ysgolion cynradd Cymru

Cyflwyniad

Mae gan “Successful Futures” yr Athro Donaldson (Donaldson, 2015) oblygiadau dwys i ddyfodol addysg yng Nghymru. Un elfen hanfodol o'r diwygiadau hyn a yr elfen gyntaf o'r cwricwlwm newydd i Gymru a fydd ar gael yw'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol. Diffinnir cymhwysedd digidol gan Lywodraeth Cymru fel y set o sgiliau, gwybodaeth ac agweddau sy'n galluogi defnydd hyderus, creadigol a beirniadol o dechnolegau a systemau (APADGOS, 2015). Mae'n hanfodol i ddysgwyr os ydyn nhw am fod yn wybodus, yn alluog ac â'r potensial i fod yn llwyddiannus yn y gymdeithas heddiw.

Mae'r ffordd y mae'r DCF yn esblygu dros y blynyddoedd nesaf, ac yn benodol, sut y caiff ei gymhwyso mewn ysgolion i'r effaith orau, yn codi cwestiynau pwysig ar gyfer ymarfer yn yr ystafell ddosbarth ac ymchwil. Mae'r cwestiynau hyn yn ymwneud â'r ffordd orau o integreiddio cymhwyseddau digidol i'r ystafell ddosbarth a pha effaith y caiff hyn ar ddatblygu unigolion cymwys iawn sy'n gallu cyfrannu at economi ddigidol sy'n datblygu'n gyflym.

Un maes diddordeb yw datblygu sgiliau codio cyfrifiadurol cymwys. Mae'r DCF yn pennu data addysgu a 'meddwl cyfrifiadurol', a'r maes hwn yw bod meddalwedd codio fel Scratch neu J2Ecode yn cael ei ddefnyddio i ddatblygu sgiliau meddwl cyfrifiadurol dysgwyr yn yr ystafell ddosbarth. Ar ben hynny, mae Llywodraeth Cymru wedi lansio ei strategaeth Cracio'r Cod, sydd â'r nod o ymestyn y lefel o hyfforddiant codio a gwybodaeth a sgiliau codio; mae hyn yn arbennig o wir am ferched yng Nghymru, ac fel rhan o strategaeth STEM drosfwaol.

Wrth i athrawon ddefnyddio'r fframwaith i gynllunio gwersi sy'n ennyn diddordeb mae cyfle i ymchwilio i'r effaith a gaiff y strategaethau hyn ar ganlyniadau dysgwyr a datblygu sail dystiolaeth o ran addysgu ac effaith codio yn yr ystafell ddosbarth.

Y Fframwaith Cymhwysedd Digidol yw cydran gyntaf Cymru o'r cwricwlwm newydd. Elfennau o'r fframwaith hwn yw'r maes Meddwl Cyfrifiadurol (CT) a'r trywydd data. Mae pwyslais cynyddol Cymru ar sgiliau rhesymu a datrys problemau yn rhan o ymgyrch fyd-eang (Tedre a Denning, 2016; Wing, 2008) i alluogi ymarferwyr i gynllunio ac archwilio'r defnydd o dechnoleg mewn ffyrdd arloesol. Bydd archwilio'r broses o roi meddwl cyfrifiadurol ar waith drwy godio cyfrifiadurol yn yr astudiaeth hon yn hysbysu ymarferwyr a llunwyr polisiâu yn well o beth yw'r sefyllfa bresennol a sut mae hyn yn cymharu â'u sefyllfa arfaethedig pan ragwelwyd y fframwaith yn y lle y cyntaf, fel ogystal â'r goblygiadau ar gyfer datblygiad proffesiynol effeithiol (Barr a Stephenson, 2011; Crick, 2017; Hubwieser et al, 2011; Webb et al, 2017).

Galwodd Jeanette Wing am i Feddwl Cyfrifiadurol fod yn sgil a ychwanegir “i feddwl dadansoddol pob plentyn” yn 2006, gan sbarduno atgyfodiad yn y gred bod CT yn set sgiliau hanfodol i bob dysgwr ei datblygu ar gyfer yr 21ain Ganrif. Mae'r farn hon yn adleisio Seymour Papert (1980) a ddadleuodd yn gynharach y, “Gall rhai defnyddiau o dechnoleg gyfrifiadurol bwerus iawn a syniadau cyfrifiadurol roi posibiliadau newydd

i blant ar gyfer dysgu, meddwl, a thyfu'n emosiynol yn ogystal â gwybyddol.” (Papert, 1980, p17-18).

Yn fwy diweddar, cyflwynodd Lloegr godio fel cyfrwng ar gyfer CT yn eu Cwricwlwm Cyfrifiadureg drwy nodi, “A high-quality Computing education equips pupils to use Computational Thinking and creativity to understand and change the world.” (Department for Education, 2014). (Yr Adran Addysg, 2014). Mae sylwebaeth y Gymdeithas Frenhinol hefyd yn ailbwysleisio'r pwynt bod CT yn elfen gynyddol bwysig o unrhyw gwricwlwm yn yr 21 ganrif:

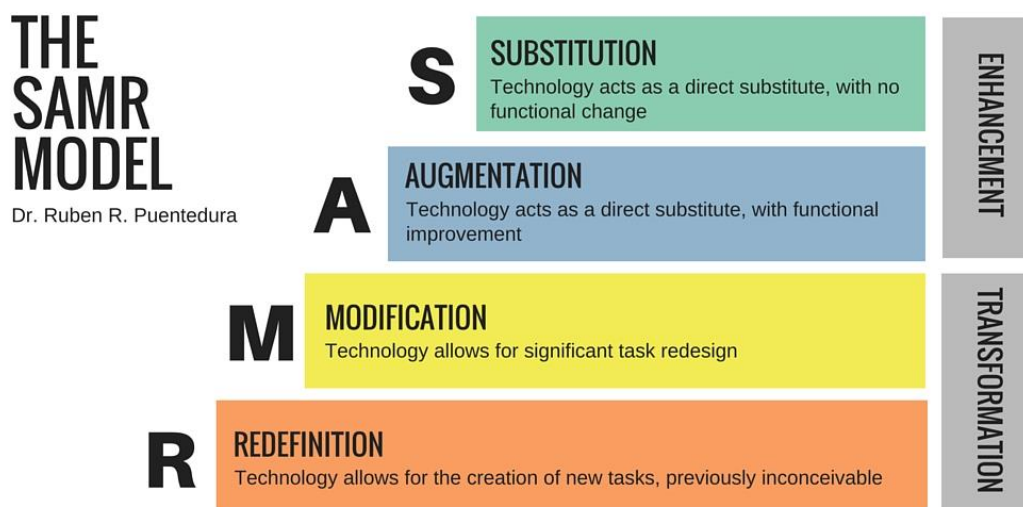
“The broad subject of computing – covering the three vital areas of computer science, digital literacy and information technology (IT) – have become mandatory in English schools from ages 5 to 16. In Scotland, we have seen the implementation of the Significant Aspects of Learning, a framework where computing is broken down into distinct areas of knowledge. In Wales, the Digital Competence Framework is bringing computing in schools to the forefront, while Northern Ireland has continued to deliver a comprehensive computing framework.”

(Y Gymdeithas Frenhinol, 2107).

Nid oes amheuaeth bod CT wedi gyrru datblygiadau technolegol mewn sawl maes o'n bywyd modern, o'r algorithm cyntaf gan Ada Lovelace a gefnogodd waith Babbage, i gyfraniad hanfodol Turing i'r gwaith o ennill yr ail ryfel byd. I grynhoi, mae CT yn gydran yng nghwricwlwm y DU ond sut y mae'r gweithlu'n cael cymorth i addysgu a dysgu CT yn ein hystafelloedd dosbarth heddiw?

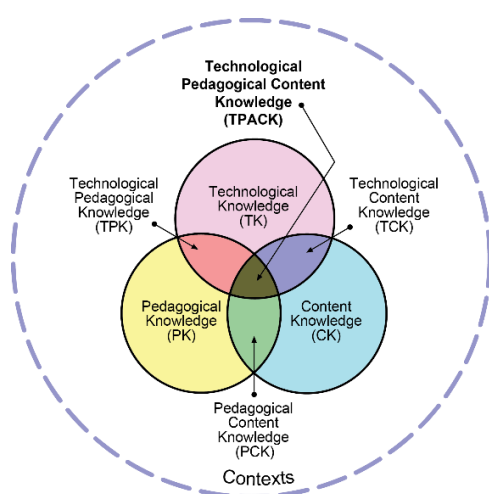
SMK a PCK

Mae ymarferwyr yn cael cyfleoedd i ddatblygu eu cymhwysedd eu hunain wrth addysgu cysyniadau Meddwl Cyfrifiadurol trwy hunan-astudio a hyfforddiant Consortia Rhanbarthol. Ar ben hynny, ar ddigwyddiadau hyfforddiant ITE a chonsortia presennol, gellir cyflwyno a chefnogi ymarferwyr i ddefnyddio offeryn tacsonomeg adlewyrchol ar gyfer hunanwerthuso gweithgareddau yn yr ystafell ddosbarth sy'n cynnwys cydran ddigidol. Y model hwn yw'r un (Amnewid, Ychwanegu, Addasu ac Ailddiffinio - SAMR) a chafodd ei ddatblygu gan Puentedura (2013).

Ffigur 1: Model SAMR (Puentedura, 2013)

Pan fydd ymarferwyr yn myfyrio ar eu hymarfer cyfredol yn erbyn cyfarwyddyd SAMR, gallant geisio “gwybod” lle y maent ac efallai myfyrio ar “ble” y mae angen iddynt neu y gallent gymryd camau i wella'r modd y maent yn integreiddio technoleg ddigidol. Gellir olrhain myfyrio ar wybodaeth athrawon yn ôl i'r fframwaith Gwybodaeth am Gynnwys Addysgeg (PCK) a gynigiwyd gan Shulman (1986). Yn y cyd-destun hwn, mae ymarferwyr yn myfyrio ar “beth” maen nhw'n ei wybod am CT, a hefyd beth maen nhw'n ei wybod am “sut” i integreiddio a chymhwyso hyn yn yr ystafell ddosbarth. Mae fframwaith PCK gan Shulman wedi cael ei addasu yn y blynyddoedd diwethaf i roi ystyriaeth i dechnoleg. Mae'r fframwaith TPACK gan (Mishra a Koehler, 2006) yn fframwaith i athrawon fyfyrion ar y cyfuniadau o wybodaeth am dechnoleg sy'n gorgyffwrdd, gwybodaeth am addysgeg a gwybodaeth am gynnwys a sut yng nghydestun yr astudiaeth hon, lle y maent yn croestorri ar gyfer addysgu a dysgu Meddwl Cyfrifiadurol.

Ffigur 2: Fframwaith TPACK
(Mishra ar gyfer Koehler, 2006)

Felly, ar gyfer yr ymarferwyr hynny sy'n tanysgrifio i hyfforddiant consortia, mae cyfleoedd i ddysgu deunyddiau a sgiliau newydd a bod yn agored i ddulliau arloesol a gwahanol yn yr ystafell ddosbarth. Fodd bynnag, mae'r ffordd y mae'r ymarferydd yn canfod pwnc yn bwysig iawn gan fod ei werthoedd a'i greddoau ei hun yn dylanwadu ar y llwyddiant ar eu hymarfer, ac mae'r astudiaeth hon yn anelu at gael cipolwg ar greddoau'r cyfranogwyr ynghylch CT.

Nodau ac amcanion

Cydweithiodd yr astudiaeth hon â Chonsortia Rhanbarthol, Arloeswyr Cymhwysedd Digidol ac Ysgolion nad ydynt yn Rhai Arloesi i gael dealltwriaeth gyffredinol o sut mae meddwl cyfrifiadurol yn cael ei weithredu a'i ystyried yn y cwricwlwm newydd. Rhoddwyd pwyslais penodol hefyd ar geisio sylwadau neu adborth ar gyfer goblygiadau anfantais ar gymhwysedd digidol. Nodau penodol yr astudiaeth hon oedd: Ennill barn i'r ddarpariaeth bresennol mewn hyfforddiant ac yn yr ystafell ddosbarth rhoi meddwl cyfrifiadurol ar waith mewn ysgolion;

Dadansoddi data cyfredol i hysbysu yn well rhanddeiliaid am arfer gorau trwy ddull gwybodus ymchwil;

I gasglu barn a data ynghylch gobeithion ac ofnau ymarferwyr sy'n ymwneud â diwygio'r cwricwlwm;

Nodi unrhyw faterion sy'n cyd-fynd ag anfanteision dysgwyr a darpariaeth CT.

Dulliau a gweithgareddau

Y ffynhonnell gynradd o ddata ar gyfer yr astudiaeth hon oedd cyfweiliadau lled-strwythuredig a gynhaliwyd dros yr haf o 2018. Cafodd rhestr gyfweild ei llunio a oedd yn gwahodd cyfranogwyr i egluro eu rolau wrth ddatblygu'r cwricwlwm, a thrafod eu barn a'u profiadau o feddwl cyfrifiadurol.

Datblygais i gwestiynau cyfweiliad a oedd yn gofyn i gyfranogwyr am eu gobeithion a'u hofnau am y cwricwlwm newydd; roedd cwestiynau'r cyfweiliadau hefyd yn ymchwilio i sut roedd datblygiad proffesiynol parhaus yn gyson ac yn cefnogi arferion yr ystafell ddosbarth. Fel yr ymchwilydd, gofynnais gwestiynau i'r cyfranogwyr mewn cyfweiliadau lled-strwythuredig yn ymwneud â'u credoau a thystiolaeth yn ymwneud â dulliau presennol o addysgu meddwl cyfrifiadurol a'r offer a ddefnyddir yn awr. Mae Ottenbriet-Leftwich et al. (2010) yn disgrifio mai'r ffordd orau i ddeall gwerthoedd a chredoau athrawon fyddai drwy gyfweiliadau gan y byddai addysgwyr yn gallu datgelu eu credoau mewnol.

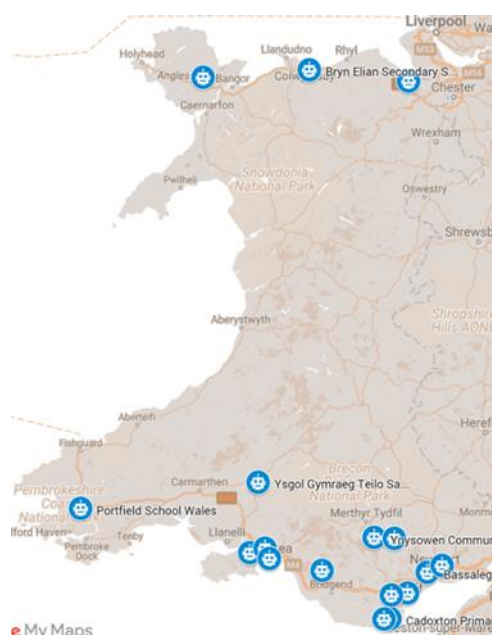
Gofynnwyd i'r cyfranogwyr hefyd am eu barn ar aliniad rhwng diwygio'r cwricwlwm ac effaith ariannu a seilwaith. Cafodd y cyfweiliadau eu recordio'n ddigidol a'u storio ar storfeydd cwmwl diogel ac wedi'u hamgryptio. Cafodd pob un o'r cyfweiliadau eu trawsgrifio'n llawn a'i (1>dadansoddi yn ôl themâu yn unol â system Braun a Clarke ar gyfer dadansoddi thematig.

Sampl cyfranogwyr

Dewiswyd y cyfranogwyr gyda chefnogaeth arweinwyr digidol GwE ac ERW. Nodwyd ysgolion amrywiol a'u gwahodd i gymryd rhan yn yr astudiaeth. Roedd yr ysgolion hyn yn cynnwys Ysgolion Arloesi digidol, ac ysgolion arbennig yn ogystal ag ysgolion cynradd prif ffrwd. Gwahoddwyd ystod eang o gyfranogwyr hefyd er mwyn adlewyrchu'r gwahaniaethau rhwng cyfnodau a chyd-destun megis ymarferwyr y Cyfnod Sylfaen ac ymarferwyr Cyfnod Allweddol 2 neu 3 uwch.

I'w nodi, o bosibl, yn yr astudiaeth hon yw dosbarthiad Ysgolion arloesi digidol yng Nghymru sy'n ymwneud â datblygu a threialu dulliau gweithredu ac addysgeg newydd i ddatblygu sgiliau digidol dysgwyr. Ceir 17 o Ysgolion Arloesi digidol yng Nghymru, sef cymysgedd o ysgolion uwchradd a chynradd ac un ysgol arbennig.

Ffigur 3: Dosbarthiad Ysgolion Arloesi Digidol

Ymagwedd

Roedd yr astudiaeth hon yn ceisio canolbwyntio ar farn cyfranogwyr am y cwricwlwm newydd, eu gwybodaeth am CT a'r dulliau amrywiol o addysgu a dysgu cyn nodi'n derfynol themâu o fewn dealltwriaeth y cyfranogwr o CT. Byddai hyn yn rhoi cyfle i'r ymchwilydd archwilio'r ymatebion ymhellach. Y dull mwyaf priodol o ddadansoddi yn y fframwaith hwn fyddai dadansoddiad thematig fel yr amlinellir gan Braun a Clarke (2006). Maent yn diffinio cyfres o gyfnodau i gynhyrchu dadansoddiad thematig. Mae'r weithdrefn hon yn darparu canllaw wedi'i ddiffinio'n dda o'r hyn ydyw, a sut y dylid ei gynnal tra'n cynnal yr "hyblygrwydd" ynghlwm wrth ei safle epistemolegol. >yn y papur hwn, mae'r awdur yn cynnwys profiadau unigol y cyfranogwyr a hefyd yr ystyron y maent yn eu hatodi iddynt. Mae Braun a Clarke yn disgrifio hyn fel safbwynt "cyd-destunol" y maent yn ei ddisgrifio fel bod rhwng hanfodaeth neu realaeth a Lluniadaeth. Casglwyd y data a gofnodwyd gan yr holl gyfranogwyr ei drawsgrifio gan yr awdur, yn ystod y broses hon cafodd y syniadau a'r meddyliau cychwynnol eu codio â lliw a'u casglu yn Excel gan fod hyn yn cael ei ystyried yn gam hanfodol mewn dadansoddiad thematig (Riessman, 1993). Roedd y broses hon yn digwydd ar ddwy lefel, yn gyntaf drwy sicrhau bod y data wedi'i godio yn ffurfio patrwm cydlynus, ac yn ail unwaith y sefydlwyd phatrymau gwaith eu hystyried mewn perthynas â'r set gyfan o ddata. Ar ôl cwblhau'r codio cychwynnol, symudodd y dadansoddiad i'r cam nesaf. Mae hyn yn cynnwys diffinio ac enwi'r themâu, roedd yn rhaid i'r labeli hyn gyfleu hanfod y thema. Ar gyfer y cam olaf, dewiswyd enghreifftiau o drawsgrifiad i gynrychioli hanfod y thema orau. Defnyddiwyd yr enghreifftiau hyn i enghreifftio'r pwyntiau.

Canfyddiadau

Roedd y broses dadansoddi thematig a gymhwyswyd i'r trawsgrifiadau yn galluogi adnabod cysyniadau allweddol oedd yn amlwg yn y data. Roedd y cysyniadau/themâu hyn yn hanfodol wrth benderfynu ar ddealltwriaethau'r holl gyfranogwyr. dan anfantais o ran cydraddoldeb y ddarpariaeth Cafodd y categorïau hyn eu labelu fel "TPACK," "Cwricwlwm," "Adnoddau" "a" "Thegwch".

TPACK

Diffinnir y thema hon gan allu'r holl gyfranogwyr i ddeall beth yw CT a beth nad ydyw. Mae hyn, yn rhannol, yn debygol o gael ei ddiffinio gan wahanol lefelau o wybodaeth a hyfforddiant sydd gan yr ymarferydd. Fodd bynnag, gan fod maint y sampl mor fach ni ellir gwneud cyffredinolïadau Cenedlaethol gydag unrhyw radd o sicrwydd.

Roedd pawb a gymerodd ran yn gallu disgrifio CT fel ffordd algortithmig o feddwl sy'n gysylltiedig â datrys problemau a disgwrs rhesymegol. Dywedodd mwyafrif (6) yr 8 cyfranogwr nad oedd CT yn fater o "godio yn unig" a bod codio cyfrifiadurol gyda Scratch yn cynrychioli cydran ond nid yr ateb cyfan i ddysgu CT:

"Rwy'n{> ei ystyried yn un o'r mathau o sgiliau meddwl, y mae angen i bobl eu gwneud mewn ffordd o roi pethau mewn dilyniant a meddwl am drefn digwyddiadau a beth sydd angen dod yn gyntaf, ac ail ac yn y blaen. Rwy'n ei weld fel rhywbeth yr ydych yn gwybod nad yw'n ymwneud â materion digidol yn unig y gallech feddwl ei fod yn y byd go iawn hefyd, lle rydych chi'n trefnu eich hun i gyrraedd amcan a sut ydw i'n mynd i gyrraedd yno?" (Ymarferwr)

Mae'r cyfranogwr yn disgrifio nad yw CT yn gofyn am offer digidol fel rhan hanfodol o ddatblygu'r sgil, ond, ar y llaw arall, nid ydynt yn sôn am unrhyw ddull pedagogaid penodol.

Pan ofynnwyd sut mae ymarferwyr yn cadw i fyny â hyfforddiant cyfredol a deunyddiau newydd, mae'r rhan fwyaf yn dweud eu bod yn frwdfrydig ac yn mynd ati i chwilio am ddeunyddiau i'w cadw eu hunain ac eraill gyda gwybodaeth yn yr ysgol:

"Rwy'n tueddu i wneud fy ymchwil fy hun a'm darganfod fy hun yn y pen draw. 1} Byddaf i'n clywed y term neu rywbeth fel 'na. Rwy'n meddwl yn iawn. Mae angen i mi ddarganfod beth yw hynny os oes angen i mi fod yn gweithredu hynny yn fy nosbarth. Mae i fyny i mi i gael gwybod amdano. Nid yw'n anarferol cael apps eich hun neu wneud rhywbeth ar eich cyfrifiadur eich hun yn y cartref i fod yn onest. Nid oes neb wedi eistedd i lawr gyda mi a dweud mai dyma beth sydd angen i chi ei wneud iddo." (Ymarferwr)

Mae ymatebion gan y Consortia Rhanbarthol yn atgyfnerthu'r farn hon. Maent wedi cyflwyno'r modelau myfyriol i ymarferwyr ond yn cyfaddef y gwneir hyn yn arwynebdol mewn rhai achosion:

"Pan fyddaf i'n gwneud gweithdy, rwy'n sôn am y model SAMR gan Puentedura fel ffordd i athrawon sylweddoli y ceir ffordd hierarchaidd i werthuso eich defnydd o TGCh yn yr ystafell ddosbarth, rwyf hefyd yn sôn ychydig am eu hangen i fod yn ymwybodol o wybodaeth athrawon a defnyddio'r model TPACK ar gyfer hyn , ond nid wyf yn ei wneud yn academiaidd, does gennyf amser ar gyfer hynny, rwy'n ei grybwyll ac mae angen iddynt wybod sut i ddefnyddio'r meddalwedd a'r dyfeisiau mewn gwirionedd. (Consortia Rhanbarthol)

Fodd bynnag, roedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr wedi clywed am y modelau SAMR a TPACK fel dulliau myfyriol.

Cwricwlwm

Daeth y cwricwlwm i'r amlwg fel thema wedi'i diffinio gan werthoedd a chredoau staff sy'n ymwneud â'r diwygiadau. Y cwestiwn cyntaf mewn cyfweiliadau oedd "Beth yw eich gobeithion a'ch ofnau am y cwricwlwm newydd?". Roedd yr holl ymatebwyr yn canmol y weledigaeth ar gyfer diwygio'r cwricwlwm a'r rhyddid y bydd hyn yn ei roi i ymarferwyr. Fodd bynnag, mae pryderon ynghylch ymarferwyr nad ydynt yn ymwneud â diwygio ac awgrymiadau o'r pryder sy'n dod gyda newid a sut y caiff hynny ei reoli neu beidio oherwydd ffactorau fel anfantais.

Cyfweilydd: "Beth yw eich gobeithion a'ch ofnau am y cwricwlwm newydd i Gymru?"

Cyfranogwr: "Dw i wedi fy nghyffroi gan syniad y cwricwlwm newydd. Rwy'n credu y bydd yn rhoi'r rhyddid i athrawon ddarparu cwricwlwm sy'n ddiddorol, yn addas i'r diben ac yn addas ar gyfer dysgwyr yr 21ain ganrif. Rwy'n poeni y bydd rhai ysgolion/athrawon yn cael trafferth oherwydd y gallai fod yn ffordd newydd o feddwl/gweithio iddyn nhw. Bydd yn fwy o 'fframwaith' i ysgolion gynllunio a dylunio eu datblygiad cwricwlwm eu hunain. Gall hyn lenwi rhai athrawon gyda chyffro ond rhai eraill gydag ofn!"

At hynny, rhannodd cyfranogwr arall ei weledigaeth fel hyn:

"Ei fod yn darparu dysgu yn seiliedig ar brosiect lle y gall disgyblion weld yn glir ddiben eu dysgu a chymryd rhan a llywio eu dysgu eu hunain heb iddo gael 'ei wneud iddynt'. Hefyd, eu bod yn cael HWYL ." (ymarferwr)

Adnoddau

Mae adnoddau gan gynnwys yr offer a lefel yr offer sydd gan ymarferydd neu y mae'n ymwybodol ohonynt yn thema arall a oedd yn cwmpasu'r is-thema o'r rhwystrau sy'n ymwneud ag adnoddau.

Roedd gwahaniaethau sylweddol rhwng yr holl gyfranogwyr gan fod bron pob un o'r ymatebion yn dangos bod adnoddau ar gyfer dyfeisiau yn amrywio'n fawr. Mae anfantais yn mynd yn ffactor yng ngallu ysgol i ddatblygu profiadau digonol i ddysgwyr:

*"Mae gan ysgolion sydd wedi cymryd rhan yn y rhaglen CTC*9 adnoddau cyfrifiadura ffisegol, ond bydd y rhan fwyaf yn dal i fod yn defnyddio beebots, Scratch. Fel arall, mae dyfeisiau'n amrywio'n fawr ar draws ysgolion, mae'n dibynnu a yw'r pennaeth wedi penderfynu buddsoddi, ond mae hyn yn anodd oherwydd beth maen nhw i'w wneud? A ydynt yn gwario'r gyllideb ar iPads fel y mae llawer wedi ac yn awr yn methu fforddio dyfeisiau neu feddalwedd newydd y gallent, mewn gwirionedd, gael mwy o crumbles a Raspberry pies pe dymunent, ond oherwydd iddynt wario'r gyllideb flynyddoedd yn ôl, ni allant eu fforddio yn awr, wyddoch chi?" (Ymarferwr)*

Mae amrywioldeb rhwng yr hyn y mae ysgolion yn ei wynebu a'r hyn sydd ganddynt "yn fater ar gyfer ymchwil a meddwl pellach. Dim ond un ysgol a fynegodd agwedd gadarnhaol iawn ar adnoddau ffisegol yn yr astudiaeth. Mae darparu adnoddau ar

⁹ Agenda "CTS" Cracio Cod fel y nodir buddsoddiad gwerth £1,2 miliwn punt mewn codio cyfrifiadurol yn ysgolion Cymru gan y Gweinidog Addysg Kirsty Williams ac 2018. Mae'r gwaith hwn yn cael ei arwain gan gonsortia rhanbarthol.

gyfer dyfeisiau ac offer yn problem ar draws rhanbarthau a gall hyn fod o ganlyniad i ffactorau daearyddol ac economaidd rhanbarthol o anfantais:

*“Os byddaf yn edrych ar fy ysgol fy hun. Rwy'n credu ein bod wedi ei wneud yn flaenoriaeth ac oherwydd moddion ariannol; bron a bod yn agor busnes preifat o fewn yr ysgol ar gyfer gofal plant i faterion yn ymwneud â chefnogaeth ariannol. Mae'r adnoddau sydd gennym yn dda iawn, o'u cymharu â llawer, gallaf weld bod *enw'r ysgol* mewn safle da iawn, iawn. Prin bod gan lawer o ysgolion eraill unrhyw beth.” (Ymarferwr)*

“Yn ôl fy mhrofiad i fel Arweinydd Digidol GwE, mae lefel yr adnoddau yn gymysg ar draws Gogledd Cymru. Gall anfantais ranbarthol chwarae rhan fawr mewn capasiti ac mae'r gyllideb hefyd yn chwarae rôl wrth chwilio am ddyfeisiau a rhyddhau staff. Mae diffyg adnoddau a DPP staff yn llesteirio datblygiad meddwl cyfrifiadurol. Mae gan lawer o ysgolion un person sydd â diddordeb mewn codio sy'n mynychu cyrsiau ac sy'n dysgu yn ei amser, ei hunan felly mae'n bosibl na fydd dysgwyr yn derbyn dull cyson ar draws rhanbarthau cyfan.” (Consortia Rhanbarthol)

Yn y dyfyniad uchod mae arweinydd digidol y Consortia Rhanbarthol yn mynegi'r diffyg cysondeb rhwng ysgolion o ran adnoddau yn ogystal â nodi'r staff eu hunain fel adnodd a'r amrywioldeb yn yr aelodau staff hynny sydd â diddordeb mewn CT a'r rhai nad oes ganddynt ddiddordeb.

Tegwch

Mae a wnelo thema tegwch ag ymatebion sy'n ymwneud â rhwystrau ar ffurf anfantais ddaearyddol neu economaidd. Ceir tystiolaeth sy'n awgrymu, o bosibl, nad yw'r Consortia Rhanbarthol eu hunain yn cyfathrebu ac yn trefnu darpariaeth yn yr un ffordd. Fodd bynnag, gallai hyn fod oherwydd yr heriau daearyddol y mae Cymru'n eu cyflwyno i gonsortia sy'n dymuno rhoi'r un cymorth a hyfforddiant cyson i bob ardal. Pan ofynnwyd iddynt am gysondeb o ran cymorth a datblygiad proffesiynol, roedd yr ymatebion yn amrywio:

“Ceir gwahaniaethau oherwydd bod consortia wedi cael caniatâd i wario arian ym mha bynnag ffordd y gwelant yn dda.” (Consortia Rhanbarthol)

Gan arweinydd digidol consortia rhanbarthol gwahanol:

Do, bu gwahanol ymagweddau at hyn o fewn y rhaglen CTC. Mae gwahanol gonsortia'n gwneud hyn mewn ffyrdd gwahanol; dw i'n tybio bod hyn yn beth da ond mae'n anodd gweld y darlun mawr.” (Consortia Rhanbarthol)

Gofynnwyd a ellid cael mwy o gysondeb:

“Gellid. Mae angen mwy o gydweithio a chyfathrebu rhwng consortia a rhanddeiliaid eraill megis CAS, gwersylloedd Techno. Hefyd, byddai mwy o ymwneud gan y diwydiant yn fuddiol.” (Consortia Rhanbarthol)

Er bod gwahaniaethau rhanbarthol yn chwarae rôl, roedd yn ddiddorol clywed barn un athro am yr hyn a all llesteirio datblygu CT yn llwyddiannus mewn ysgolion. Gall

agweddau athrawon tuag at CT chwarae rhan sy'n fwy na'r hyn a feddylwyd yn wreiddiol:

"Bydd un yn dweud y bydd yn fater o arian, dyna'r un amlwg, ond rwyf hefyd yn meddwl y gall fod yn fater o agwedd ar weithwyr proffesiynol. Agweddau athrawon. a ydyn nhw'n barod i symud gyda'r oes ac i dderbyn. Weithiau, mae'r pethau newydd hyn yn bwynt athro yn eu pwyntiau gyrfa yn eu bywyd personol, dydyn nhw ddim bob amser yn barod ar gyfer stwff newydd ac mae'n gallu eu cael i lawr. Y ffaith bod pobl yn gwrthio pethau arnynt, ac mae'n bosibl na fyddent yn ystyried eu bod yn flaenoriaeth. Er fy mod yn gwerthfawrogi fy mod yn meddwl ei fod yn flaenoriaeth ac rwy'n credu bod hynny wir yn gallu llesteirio plant rhag dysgu unwaith eto. Felly, os oes gennym athro sy'n meddwl yn y ffordd honno. Nid ydynt yn mynd i fod yn annog eu cynorthwyrwyr addysgu ac yn y cyfnod sylfaen mae cymaint o'r dysgu yn dod o gymorth addysgu hefyd. Nid ydyn nhw'n mynd i fod yn eu hannog i gefnogi'r agweddau hyn ar y cwricwlwm, felly rwy'n meddwl ei fod yn mynd i ymwneud ag agwedd a chael pobl i gymryd ran." (Ymarferwr)

Trafodaeth

Mae'r canfyddiadau'n tynnu sylw at rai materion pwysig sy'n ymwneud â'r sefyllfa bresennol o ran hyfforddiant, gwybodaeth athrawon, ac adnoddau mewn perthynas â datblygu Meddwl Cyfrifiadurol mewn Ysgolion Arloesi, ynghyd ag effeithiau posibl anfantais.

Mae'r astudiaeth archwiliadol hon wedi ei gwneud yn glir bod trosglwyddo gwybodaeth, sydd yn aml yn cael ei roi drwy hyfforddiant, yn cael effaith ar ymarferwyr SMK a PCK ac felly eu TPACK. Fodd bynnag, ceir tystiolaeth sy'n awgrymu, er bod darpariaeth hyfforddiant a deunyddiau am ddim ar gael, y gellid gwneud mwy i wthio'r rhain drwy hysbysebu a chryfhau'r llinellau cyfathrebu er mwyn gwella cysondeb ar draws ysgolion.

Nododd arweinwyr digidol Consortia amrywiaeth mawr rhwng adnoddau ar gyfer CT ac mae hyn yn codi pryderon y mae angen mynd i'r afael â nhw ar lefel genedlaethol. Mae'n bosibl na fydd yr her yn CT yn deillio o'r angen i ddysgwyr sydd angen mwy o wybodaeth, ond o anghenion hyfforddiant a dysgu proffesiynol yr ymarferwr. Yn wir, os byddir yn edrych ymhellach i ffwrdd yn y maes hwn mae cydberthyniadau ar raddfa fyd-eang i ryw raddau. Cynhaliwyd arolwg gorffen yn 2016-2017 fel rhan o waith ymchwil gydag athrawon a oedd eisoes wedi derbyn hyfforddiant ar dechnolegau digidol yn yr ystafell ddosbarth. Canfyddir nad oedd codio, ar gyfer y rhan fwyaf o athrawon, yn sgîl gyfarwydd. Yn wir, dywedodd y rhan fwyaf o'r athrawon yn yr arolwg nad oeddent yn gallu addysgu codio ac y byddent yn hoffi cael hyfforddiant pellach mewn TG ac addysgeg berthnasol. Ceir enghreifftiau rhyngwladol eraill o'r un ffenomenau.

Yng Nghymru, mae'n ymddangos bod y DCF wedi mynd â'r maen i'r wal o ran CT ceir enghreifftiau da iawn lle y mae ymarferwyr ac ysgolion yn ymgorffori codio cyfrifiadurol drwy'r cyfnodau ac mewn cyd-destunau trawsgwricwlaidd, o BEE-BOTS i Scratch a hefyd iaith Python. Yn ogystal, mae rhai ysgolion wedi mabwysiadu rôl fwy penodol fel hwyluswyr ac yn mynd ati i hyrwyddo clybiau STEM a Chlybiau codio yn eu hysgol a'u hardal. Er bod offer digidol ar gyfer codio yn rhad ac am ddim, mae gofyniad o

hyd i ymgysylltu â set fwy amrywiol o ymarferwyr nad ydynt eto wedi ymgysylltu â dysgu CT a chodio neu ddysgu sy'n seiliedig ar broblem, mae'n siŵr y bydd y Consortia Rhanbarthol yn ceisio archwilio eu hysgolion ar gyfer dysgu proffesiynol pellach ac yn pwysleisio'r angen i ysgolion gwledig fuddsoddi mewn amser yn ogystal ag ar ddyfeisiau. Nododd ymatebwyr hefyd ei bod yn bwysig bod agweddau at feysydd fel CT gan ymarferwyr presennol yn bwysig iawn. Nododd y cyfranogwyr fuddion CT yn y cwricwlwm, gan fod iddo fuddion mawr ar gyfer mathemateg a rhifedd oherwydd y tebygrwydd rhwng CT ac elfen resymu'r Maes Dysgu a Phrofiad Mathemateg a Rhifedd Newydd.

Mae'r astudiaeth archwiliadol hon wedi tynnu sylw at frwdfrydedd mawr dros y cwricwlwm newydd a chyfoeth o ymarferwyr 'savvy' yn ddigidol, sy'n rhoi amrywiaeth eang o brofiadau CT i ddysgwyr o'r Cyfnod Sylfaen i Gyfnod Allweddol 4. Fodd bynnag, nid yw gwaith y Consortia Rhanbarthol yn gyflawn gan fod gwahaniaethau rhanbarthol o ran adnoddau, dyfeisiadau a chyfleoedd dysgu proffesiynol yn bodoli a gallai rwystro datblygiad llwyddiannus y cwricwlwm newydd, yn enwedig yn yr ardaloedd gwledig. Felly, dylem annog llunwyr polisiâu a Chonsortia Rhanbarthol i barhau a pharhau i ddarparu cymorth o ran ymgysylltu, hyfforddiant ac atebion technegol sy'n hwyluso mynediad ymarferwyr ac yn cyfoethogi eu gwaith pedagogaid technolegol eu hunain gwybodaeth bynciol am CT.

Cyfeiriadau

Arthur, S., Crick, T. a Hayward, J. (2013). *"The ICT Steering Group's Report to the Welsh Government"*.

BCS, The Chartered Institute for IT. 2014. Call for evidence - UK Digital Skills Taskforce. Available: <http://bit.ly/1Li8mdn> [Cyrchwyd 15-04-2019].

Beauchamp, G. a Jephcote, M. (2016) *'Teacher Education in Wales: towards an enduring legacy' in Beauchamp et al Teacher Education in Times of Change. Bristol: Policy Press. tt.109-124*

Braun, V. a Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), tt.77-101.*

Brown, N., Sentance, S., Crick, T. a Humphreys, S. (2014). *"Restart: The Resurgence of Computer Science in UK Schools"*. ACM Transactions on Computer Science Education, vol. 14, no. 2, tt. 1–22.

Crick, T. a Moller, F. (2016). *"A National Engagement Model for Developing Computer Science Education in Wales"*, in Proceedings of 9th International Conference on Informatics in Schools (ISSEP 2016).

Department of Business, Innovation & Skills. (2010). Science and mathematics secondary education for the 21st century. Report of the Science and Learning Expert Group. London: DBIS.

Department for Education (2014). *The national curriculum in England: complete framework for key stages 1 to 4. Available at: <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-framework-for-key-stages-1-to-4> (Cyrchwyd: 11 Mawrth 2019).*

Donaldson, G. (2015). *"Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru"*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru

Hargreaves, I., (2010) “*Calon Cymru Ddigidol: Adolygiad o'r Diwydiannau Creadigol ar gyfer Llywodraeth Cynulliad Cymru*”. Caerdydd: Llywodraeth Cynulliad Cymru.

Ester van Laar, Alexander J.A.M. van Deursen, Jan A.G.M. van Dijk, a Jos de Haan. (2017). *The relation between 21st-century skills and digital skills. Comput. Hum. Behav.* 72,

C (July 2017), 577-588. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.03.010>

Maria José Marcelino, Teresa Pessoa, Celeste Vieira, Tatiana Salvador, António José Mendes. (2018) “*Learning Computational Thinking and scratch at distance, Computers in Human Behavior*”. Volume 80, Pages 470-477, ISSN 0747-5632.

Mishra, P., a Koehler, M. J. (2006). *Technological Pedagogical Content Knowledge: A framework for teacher knowledge. Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054. doi: 10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x.

OECD (2014), *PISA 2012 Data Set (database)*, <http://pisa2012.acer.edu.au/downloads.php>.

Papert, S. (1980). *Mindstorms: Children, Computers, and Powerful Ideas*. Basic Books, Inc., New York, NY, USA.

Pye Tait. 2017. After the Reboot: The State of Computing Education in UK Schools and Colleges. t12

Schwab, Klaus (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. New York: Crown Publishing Group. ISBN 9781524758875. Adalwyd 2017-06-29.

Shulman, L.S. (1986). *Those who understand: Knowledge growth in teaching. Educational Researcher*, 15(2), 4-14

Llywodraeth Cymru (2016). “*Dysgu Cymru: Fframwaieth Cymhwysedd Digidol*”. Caerdydd: Llywodraeth Cymru

Llywodraeth Cymru (2016). “*Cracio'r cod: Cynllun i ehangu clybiau codio i bob rhan o Gymru*” Caerdydd: Llywodraeth Cymru

Wing, Jeannette.(2006). *Computational thinking. Commun. ACM* 49, 3 (March 2006), 33-35. DOI: <https://doi.org/10.1145/1118178.1118215>

Atodiad 5: Adroddiad terfynol: 'Curriculum integration and the Expressive Arts'

Crynodeb Gweithredol

Mae'r prosiect ymchwil hwn yn archwilio sut mae grŵp o Athrawon Arloesi wedi datblygu'r Maes Dysgu a Phrofiad (AoLE) Celfyddydau Mynegiannol (CM) ar gyfer y Celfyddydau Mynegiannol. Fel rhan o'r ystyriaeth o'r modd y mae'r Arloeswyr wedi cynnal y gwaith hwn, mae'r astudiaeth hon yn canolbwyntio'n benodol ar brofiad Ysgolion Arloesi cynradd ac uwchradd (a sut mae'n wahanol) ac ar y goblygiadau i ddysgwyr dan anfantais o AoLE CM (Celfyddydau Mynegiannol).

Deilliodd yr astudiaeth o ddiddordeb oedd eisoes yn bodoli yn natblygiad y Celfyddydau Mynegiannol ac fe'i cyflawnwyd gan dîm bach o ymchwilwyr sy'n gweithio ym maes addysg gychwynnol athrawon.

Gan ddefnyddio dull astudiaeth achos, y prif ddulliau a ddefnyddiwyd oedd cyfweiliadau lled-strwythuredig gyda sampl o athrawon Ysgolion Arloesi o grŵp AoLE ac arsylwadau o'r Grŵp yn un o'r cyfarfodydd misol. Cafodd 11 o athrawon o amrywiaeth o ysgolion eu cyfweld, gan gynnwys ysgolion cynradd, uwchradd ac arbennig ledled Cymru. Cynhwyswyd ysgolion cyfrwng Cymraeg/dwyieithog.

Mae'r astudiaeth yn amlygu cymhlethdod y rôl a gyflawnir gan yr Arloeswyr, rôl a oedd yn cynnwys cydweithio ar ysgrifennu'r fframwaith ar AoLE y Celfyddydau Mynegiannol, gan dreialu deunyddiau yn yr ysgol ac, ar gyfer rhai, gwaith allgymorth gydag ysgolion eraill. Dangosodd data a gasglwyd o'r cyfweiliadau a'r arsylwadau eu bod yn hynod ymroddedig i'r broses a bod ganddynt obeithion uchel am gwricwlwm a fydd yn ennyn diddordeb ac yn ysbrydoli dysgwyr. Roedd yna gred unedig yng ngwerth CM. Roedd rhwystredigaethau ac atalfeydd yn codi, gan gynnwys problemau i rai wrth dreialu ffyrdd newydd o weithio yn eu hysgolion gyda chydweithwyr oedd yn gyndyn i roi cynnig ar ddulliau newydd.

Roedd gwahaniaeth rhwng profiad yr Arloeswyr o ysgolion cynradd ac o'r ysgol uwchradd. Roedd ysgolion cynradd yn fwy cyfarwydd â'r strategaethau, ac roedd ganddynt fwy o hyblygrwydd o ran gweithredu newid. Roedd cydweithwyr uwchradd yn cael mwy o broblemau o ran meysydd megis staffio ac amserlenni. Dysgodd y ddau grŵp i werthfawrogi anghenion dysgwyr mewn ysgolion arbennig drwy fewnbwn cydweithwyr o ysgolion arbennig. Llwyddodd y grŵp AoLE i gyflwyno amgylchedd a oedd yn cefnogi cydweithredu. Byddai meithrin hyn mewn datblygiadau yn y dyfodol yn arwain at greu cwricwlwm sy'n cefnogi'n effeithiol ddilyniant dysgwyr a phroffesiwn sydd â dealltwriaeth dda o'r gwahanol gyfnodau.

O ran anghenion dysgwyr, prin oedd y dystiolaeth bod yr Arloeswyr yn ystyried anghenion grwpiau penodol (ar wahân i anghenion dysgwyr mewn ysgolion arbennig), er y gallai'r Arloeswyr weld manteision amlwg i CM ar gyfer dysgwyr o gefndiroedd dan anfantais o ran cydraddoldeb y ddarpariaeth. Byddai hyn yn awgrymu bod angen i ysgolion ystyried y cwricwlwm newydd er mwyn sicrhau bod y cwricwlwm newydd ar gyfer yr CM yn y dyfodol yn diwallu anghenion dysgwyr sydd o dan anfantais.

ADRODDIAD PROSIECT

Integreiddio'r cwricwlwm yn y celfyddydau mynegiannol

Cyflwyniad

Mae'r cwricwlwm newydd yng Nghymru yn defnyddio meysydd dysgu a phrofiad fel strwythur trefnu ar gyfer y cwricwlwm. Y bwriad yw y bydd AoLEs yn cynnig ehangder, cydlynad a chyd-destunau cyfoethog ar gyfer dysgu. Nid ydynt yn cael eu cyflwyno fel 'compartmentau hollgynhwysol' neu 'ddyfeisiau amserlennu' (Donaldson 2015: 39), ond yn hytrach gofynnir i ysgolion 'droi [AoLEs] yn weithgareddau o ddydd i ddydd' (Ibid.) bydd hynny'n darparu cwricwlwm eang a chytbwys. Mae chwe AoLE wedi'u creu ac mae grwpiau a grëwyd yn arbennig o Athrawon Arloesi Arweiniol wedi cael y dasg o lunio'r fframwaith ar gyfer pob AoLE.

Mae'r astudiaeth hon yn archwilio agweddau ar sut mae un AoLE - AoLE y Celfyddydau Mynegiannol (EA) - yn cael ei ffurfio. O ddata a gasglwyd o sampl o Athrawon Arloesi Arweiniol ac o arsylwadau o'u cyfarfodydd, mae'r astudiaeth hon yn archwilio eu profiadau a'u myfyrdodau yn ymwneud â'r cwricwlwm sy'n datblygu. Mae'n ystyried rôl a chydberthnasau'r Arloeswyr, yn enwedig o ran y cefndir mewn ysgolion cynradd, uwchradd neu arbennig. Er nad yw'r cwricwlwm newydd ei hun yn cael ei archwilio yma, mae'r astudiaeth yn ystyried rhai o'r llinynnau addysgeg allweddol a phroblemau trefniadol sy'n ymwneud ag addysgu CM yn y cwricwlwm newydd. Yn bwysig, mae ystyriaeth hefyd o effaith bosibl CM ar ddysgwyr ac ar ddysgwyr dan anfantais yn arbennig.

Nodau ac amcanion

Prif nod yr astudiaeth hon yw cael cipolwg ar adeiladwaith AoLE CM. Y gobaith yw y bydd mewnweliadau i'r ffordd y bu'r Athrawon Arloesi yn gweithio gyda'i gilydd, gan gynnwys y problemau a'r atebion, yn llywio datblygiad AoLE CM yn y dyfodol a'i ymgorffori yn y cwricwlwm.

Roedd yr astudiaeth yn ymdrin â thri chwestiwn allweddol:

Sut mae Ysgolion Arloesi ac athrawon yn adeiladu ac yn siapio AoLE y Celfyddydau Mynegiannol?

Beth yw'r goblygiadau i ddysgwyr ac ysgolion dan anfantais?

Sut mae effaith yn amrywio rhwng athrawon cynradd ac uwchradd?

Mae'r un cyntaf o'r cwestiynau hyn yn gwestiwn ehangach sy'n cwmpasu'n fwy eang na'r lleill. Roedd ateb hyn yn golygu gofyn i'r Arloeswyr am bod yn Arloeswr yn ei olygu ac am eu heffeithiolrwydd fel Arloeswr. Mae'r canfyddiadau isod yn cofnodi rhai o'r syniadau allweddol a dynnwyd o'r swm mawr o ddata a gasglwyd. Mae'r cwestiwn yn gofyn am ysgolion ac athrawon. Rydym yn cael darlun cliriach o waith yr *Athro* Arloesi na'r *Ysgol* Arloesi. Mae hyn i'w ddisgwyl, efallai, gan fod y ffocws yn gadarn ar yr athrawon arweiniol. Fodd bynnag, mae'r canfyddiadau'n ei gwneud yn glir bod yr Athro Arloeswyr a'r Ysgol Arloesi yn wahanol iawn, ac mae'r ysgol yn effeithio ar effeithiolrwydd yr athro.

Mae'r ail gwestiwn yn fwy penodol. Holwyd Arloeswyr yn uniongyrchol am y goblygiadau i ddysgwyr dan anfantais; roedd y data a gasglwyd yn llai llawn. Nodir rhai goblygiadau, ond dim ond ateb rhannol sydd i'r cwestiwn hwn.

Rhoddwyd sylw i'r cwestiwn olaf a chafodd ei ateb. Mae'r data yn codi materion sy'n wahanol ar gyfer cydweithwyr cynradd ac uwchradd. Ystyrir safbwyntiau'r ddau yn y canfyddiadau, yn ogystal â'r cryfderau posibl a gynigir a'r heriau a wynebwr gan y ddau gyfnod.

Dull a gweithgareddau

Mae'r prosiect hwn yn astudiaeth achos sy'n edrych ar sut y mae un AoLE yn cael ei hadeiladu o fewn fframwaith y cwricwlwm newydd. Mae dull astudiaeth achos yn caniatáu craffu'n fanwl ar ardal – yn yr achos hwn, sut mae un grŵp o athrawon yn llunio elfen o'r cwricwlwm newydd. Fel y noda Denscombe (2007, t. 37), mae astudiaethau achos nid yn unig yn caniatáu astudio'r penodol (yn hytrach na'r cyffredinol), ond maent hefyd yn hwyluso'r broses o ystyried prosesau (yn hytrach na chanlyniadau) ac astudiaethau mewn lleoliadau naturiol (yn hytrach na sefyllfaoedd), yr holl ffactorau sy'n berthnasol i'r astudiaeth hon.

Defnyddir dau brif ddull: cyfweiliadau lled-strwythuredig ac arsylwi.

Cyfweiliadau

Cynlluniwyd y cyfweiliadau i gael dealltwriaeth fanwl o Athrawon Arloesi Arweiniol unigol am eu profiadau o ddylunio ac adeiladu'r cwricwlwm, gan geisio “cipio *lleisiau* a *straeon* unigol pobl” (Hennink, Hutter a Bailey, 2011, t. 110) a thrwy hynny ddarparu'r cyfle i gael manylion penodol a phrofiad unigol. Roedd y cyfweiliadau'n lled-strwythuredig, gan ddarparu fframwaith trosfwaol o wahanol adrannau i gwestiynu'r Arweinwyr Arloesi oddi tanynt. Roedd cwestiynau a ddewiswyd hefyd a gofynnwyd y rhain i'r holl ymatebwyr ynghylch: a) gobeithion ac ofnau yr Athrawon Arweiniol am y cwricwlwm newydd a b) effaith bosibl ar fyfyrwyr/ysgolion dan anfantais.

Cafodd pob un o'r cyfweilwyr eu briffio'n drylwyr, er mwyn sicrhau dull cyson. Cafodd y cyfweiliadau eu recordio'n glywedol. Maent yn para tua 45 – 60 munud ac fe'u cynhaliwyd rhwng mis Mai a Gorffennaf 2018. Cynhaliwyd cyfweiliadau mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg/dwyieithog, a chynhaliwyd un gan gyfweilydd oedd yn siarad Cymraeg.

Sampl

Math o ysgol	Consortiwm	Categorioidio	Prydau ysgol am ddim (FSM)	Cyfrwng cymraeg/dwyieithog
Cynradd - 6 Uwchradd - 4 Arbennig - 1	CSC – 5 EAS - 4 ERW - 1 GWE - 1	Gwyrdd - 7 Melyn - 4	Amrywio o 0% i 48% gyda phedair ysgol dros 20%	2

Roedd sampl yr ysgolion a ddewiswyd ar gyfer cyfweiliad tua 50% o'r AoLE cyfan. Ni allai'r holl ysgolion y cysylltwyd â nhw gymryd rhan, ond gallai'r rhan fwyaf ohonynt. Cafwyd cynrychiolaeth gan bob consortiwm. Un agwedd bwysig oedd cael mynediad i gynifer o ysgolion â phosibl, gyda chanrannau uwch na'r cyfartaledd o ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (FSM) a chyflawnwyd hyn.

Arsylwi

Arsylwi oedd yr ail ddull a ddefnyddiwyd. Roedd yr arsylwadau'n ymwneud â chyfarfod rhwydwaith AoLE, lle y daeth Athrawon Arloesi Arweiniol ynghyd i weithio ar y cyd ar lunio'r fframwaith ar gyfer y cwricwlwm newydd. Mynychodd y prif ymchwilydd gyfarfod rhwydwaith ym mis Mawrth 2018 i esbonio'r ymchwil, cael caniatâd a gweld sut mae'r cyfarfodydd yn cael eu trefnu. Dilynwyd hyn gan bresenoldeb mewn cyfarfod a barodd am ddau ddiwrnod ym mis Mai 2018 yn Llandudno, pan arsylwyd ar y trafodion a chasglwyd data ar ffurf nodiadau gwaith maes.

Canfyddiadau

Bydd y canfyddiadau hyn yn cael eu trefnu o dan y penawdau canlynol:

- Profiad Arloesi
- Cynradd i Uwchradd: Dilyniant clir?
- Newidiadau Allweddol i'r Cwricwlwm
- Ai Cwricwlwm i Bawb yw hwn?

(Sylwch, defnyddir ffugenwau drwyddi draw.)

1 Profiad Arloesi

Rôl Arweinydd Arloesi, a gyhoeddwyd yn wreiddiol yn 2015 (Llywodraeth Cymru 2015), oedd gweithio fel rhan o dîm yn cynllunio ac yn datblygu fframwaith y cwricwlwm newydd, gan ddefnyddio eu harbenigedd o fewn un neu ragor o'r meysydd hyn: cwricwlwm, asesu, addysgeg. Wedi'u dewis drwy broses a arweinir gan gonsortïwm, disgwyliid hefyd iddynt weithio fel hyrwyddwyr ar gyfer y cwricwlwm newydd, yn ogystal â braenaru drwy brofi a threialu dulliau gweithredu. Disgwyliid i Arloeswyr a neilltuwyd i AoLE gyfarfod yn rheolaidd ag Arloeswyr o ysgolion eraill a chreu fframwaith cyffredin gan gynnwys datganiadau 'Beth sy'n bwysig' a fframwaith dilyniant (Llywodraeth Cymru 2017).

Cefndir a hunaniaeth

Roedd yr un ar ddeg o Athrawon Arloesi Celfyddydau Mynegiannol yn y sampl yn cyfrif am tua 50% o'r Arloeswyr yng ngrŵp AoLE CM, ac fe'u dewiswyd i ddarparu amrywiaeth o ysgolion o wahanol awdurdodau yng Nghymru. Daeth yr athrawon o amrywiaeth o gefndiroedd, gan gynnwys chwe ysgol gynradd, pedair ysgol uwchradd ac ysgol arbennig. Cafodd ysgolion Cymraeg eu cynnwys yn y sampl.

Roedd cefndiroedd unigolion yn wahanol, wrth gwrs, ac roedd hyn yn chwarae rhan arwyddocaol yn eu gwaith cynnar fel grŵp AoLE yn arbennig. Roedd gan yr athrawon uwchradd raddau yn y pynciau yr oeddent yn eu haddysgu, ac roedd y maes arbenigedd hwn yn dylanwadu'n fawr ar eu hunaniaeth fel athrawon. Gofynnwyd iddynt gyflwyno eu rôl, dyma'r peth cyntaf y cyfeiriwyd ato bob tro. Maent yn nodi fel athro pwnc yn gyntaf, ac roeddent yn teimlo bod arnynt reidrwydd i gynrychioli eu maes pwnc. Yn ystod y cyfarfodydd, byddent yn effro i ofynion eu maes pwnc, a'r goblygiadau posibl i'w maes o ran y fframwaith a gynigir. Roedd Andrew yn teimlo ei fod yn cynrychioli ei faes pwnc a bod yn rhaid iddo 'sicrhau bod yr hyn sy'n bwysig o fewn fy nisgyblaeth a hefyd o fewn yr AoLE Celfyddydau Mynegiannol yn yr un maes o fewn y cwricwlwm newydd.'

Yn aml, nid oedd gan yr athrawon cynradd unrhyw gymwysterau sy'n gysylltiedig â'r Celfyddydau Mynegiannol: 'Rwy'n Jack o bob crefft, meistr dim. Maen nhw bob amser yn jogan gyda fi ... "Sut rydych chi hyd yn oed yn y grŵp hwn?" Doeddw'n i ddim hyd yn oed yn gwneud y Celfyddydau Mynegiannol ar lefel TGAU.' (Harriet). Roedd y diffyg

cymwysterau yn peri pryder i rai o'r athrawon cynradd: 'Pan es i i mewn yno yn gyntaf, roeddwn i'n teimlo braidd yn ofnus mewn ffordd oherwydd yr arbenigwyr yn y celfyddydau oherwydd eu bod nhw'n wybodus iawn yn eu meysydd' (Delia). Roedd cydweithwyr cynradd yno oherwydd eu diddordeb yn y Celfyddydau Mynegiannol: 'Rwy'n mwynhau dysgu'r holl gelfyddydau. Dw i'n gallu gweld faint mae'r plant yn ei gael ohoni' (Delia).

Roedd yn ymddangos bod gweithio gyda'n gilydd yn y grŵp AoLE yn sicrhau effaith o ran uno athrawon Arloesi o ran datblygu eu hunaniaeth. Roedd yn werth dweud bod yr Arloeswyr yn cyfeirio atyn nhw eu hunain fel athrawon CM, p'un a oedden nhw'n dod o ysgol gynradd, uwchradd neu arbennig. Yn wir, ymddengys fod defnyddio'r teitl hwn yn fwy na newid mewn enwau, ond roedd yn adlewyrchu newid mewn persbectif a bwriad. Mae honiad Kim 'Y Celfyddydau Mynegiannol ydwyf' yn adlewyrchu teimlad cryf ymysg yr athrawon bod eu rôl addysgu wedi esblygu. Mae hefyd yn mynegi ymdeimlad o berchnogaeth dros y cwricwlwm newydd ynghyd â phenderfyniad i'w yrru ymlaen.

Cyfrifoldebau

Mae rôl yr Arloeswyr wrth wraidd datblygu'r cwricwlwm. Roedd yr Athrawon Arloesi yn ymwybodol o'r ystod eang o gyfrifoldebau wrth ymgymryd â'r rôl hon. Roedd Harriet yn gweld hyn fel cyfrifoldeb personol i athrawon eraill pan mae'n dweud yn syml: 'Rwy'n ysgrifennu'r cwricwlwm newydd ar gyfer y Celfyddydau Mynegiannol'. Mae Kim yn ymwybodol o anghenion ei disgyblion ei hun: 'Rwy'n cynrychioli fy mhlant' ond mae hefyd yn ymwybodol o'r persbectif ehangach posibl ar waith yr Arloeswyr: 'Ar hyn o bryd, yr holl wledydd ledled y byd – y Ffindir, Sweden, Singapore – maen nhw'n edrych *arnom ni* weld beth rydyn ni'n mynd i'w wneud a sut mae'n mynd i fynd.'

Pan ofynnwyd iddi am y gwaith a wnaed gan yr Arloeswyr, dywedodd Gina fod 'mae dwy ran wahanol iddo ac weithiau mae'n eithaf anodd cyfuno'r ddwy'. Roedd hi'n cyfeirio at y gwaith a wnaed gyda'r grŵp AoLE a'r gwaith a wnaed yn ôl yn yr ysgol. Canolbwyntiodd y gwaith a wnaed yn y grŵp AoLE ar greu elfennau sylfaenol y cwricwlwm newydd. Dywedodd rhai o'r Arloeswyr yn eironig fod cydweithwyr yn jocan bod y dyddiau i ffwrdd hyn mewn rhannau eraill o Gymru'n 'jollies' neu'n 'bethau am ddim'. Fodd bynnag, teimlai'r athrawon arloesi fod yr ymrwymiad yn feichus o ran ei alwadau. Dangosodd arsylwadau o'r grŵp Arloeswyr AoLE yn y gwaith ddiwrnodau a ddechreuai cyn 9am a gorffen tua 5pm. Roedd y gwaith yn cynnwys llawer o drafod ymhlith y grŵp, yn ogystal â gwrando ar 'arbenigwyr', ac ysgrifennu, adolygu ac adolygu deunyddiau. Gosodwyd 'gwaith cartref', e.e. darllen neu dreialu deunyddiau yn yr ysgol. Mae gwaith yn ôl yn yr ysgol hefyd yn cynnwys rhannu gwybodaeth, darparu HMS, datblygu ymagweddau cwricwlwm a mynychu cyfarfodydd clwstwr lleol.

Teimlai Gina ei bod yn anodd priodi dwy ran ei rôl oherwydd ei diffyg statws (nid oedd hi'n rheolwr ac felly ni allai effeithio ar newid mor hawdd) ac oherwydd y gofynion llwyth gwaith ar athrawon eraill. Er bod Arloeswyr i fod i gael dau ddiwrnod i ffwrdd yr wythnos ar gyfer eu gwaith Arloesi, nid yw hynny'n wir ar gyfer athrawon eraill y maent yn gweithio gyda nhw. Roedd yn golygu cadw'r ddysgl yn wastad, ac roedd yr Athrawon arloesi yn ymwybodol iawn o'r canlynol: 'Rwy'n dod yn ôl i'r ysgol, ac yn y cyfnod hwnnw mae cymaint o bethau wedi digwydd yma. Mae ein golwg ar arholiadau ac ar ein dosbarthiadau arholiadau ... felly does yna ddim gallu o ran amynedd neu efallai'r diddordeb yn y peth pan pan fyddwch chi yn ôl yn yr ysgol, yn dysgu amserlen lawn o ddydd i ddydd' (Gina).

Roedd amser ar gyfer datblygu deunyddiau cwricwlaidd yn fater a godwyd dro ar ôl tro yn y cyfweiliadau. Er bod Arloeswyr wedi ymrwymo i gael dau ddiwrnod yr wythnos ar gyfer datblygu eu gwaith, roedd o leiaf dau achos o Athrawon Arloesi nad oeddent yn elwa ar y dyddiau hyn. Dywedodd un o'r athrawon hyn mai amser oedd yr agwedd fwyaf heriol: 'Mae'n swnio fel peth syml ond mae llawer o waith i'w wneud os ydych am ei wneud yn dda. Ond rwy'n gwybod bod rhai pobl wedi cael yr amser hwnnw ac mae hynny'n wych'. Roedd cyflenwi gwersi hefyd yn broblem i rai eraill pan wnaethant ymuno â'r Grŵp Arloeswyr am y tro cyntaf, gan fod amserlenni eisoes wedi'u gosod, ac nid oedd y ddarpariaeth gyflenwi yn gyson. Teimlwyd bod athrawon yn gyfrifol am ddosbarthiadau: 'Y deuddeg mis cyntaf roeddwn i'n teimlo fel fy mod yn gadael dosbarthiadau ond erbyn hyn, mae fy amserlen eleni wedi'i phennu am ddau ddiwrnod yr wythnos' (Iona). Roedd cyfrifoldebau eraill yn cael eu hychwanegu at yr anawsterau wrth ymgymryd â'r rôl. Nododd Arloeswr arall: 'Dydw i ddim yn gwybod yn iawn sut mae penaethiaid adrannau a chyfadranau wedi ymdopi â'r rôl. Nid ydynt wedi gallu cyflawni'r rôl hyd eithaf eu potensial oherwydd nid oedd yn bosibl i chi wneud hynny.' Roedd yr Arloeswyr yn ymwybodol o'r cyfrifoldeb o fynd â'r diwygiad ymlaen i'r ysgolion. 'Rydym wedi cael anrheg', dyna sut y mynegodd Elaine y ffaith eu bod yn cael eu holi am y cwricwlwm ond roedd yna ymdeimlad pendant o rybudd gan y rhan fwyaf o'r Arloeswyr yn y sampl ar sut i drosglwyddo'r rhodd honno i weddill y proffesiwn. Ar gyfer yr Arloeswyr, roedd yn ymddangos mai dull graddol yw'r ateb ac mae 'bwydo'n raddol' yn derm a ddefnyddir gan ychydig o'r Athrawon Arloesi i ddangos eu bod yn bwydo gwybodaeth yn gyson i'w hysgol eu hunain ac i ysgolion eraill. 'Mae'n sicrhau nad ein hysgol yn unig sy'n elwa arni. Rwy'n ymwybodol fy mod eisiau gwneud yn siŵr nad yw'r cwricwlwm newydd yn sioc i bawb' (Harriet). Mae meithrin gallu a pharodrwydd ar gyfer newid yn bwynt a nodwyd gan eraill: ' Mae'n ymwneud ag ennill calonnau a meddyliau. Dyna fydd yr her fwyaf' (Bronwen). Ac yn wir, codwyd newid meddylfryd athrawon eraill gan nifer o Arloeswyr a pheidio â gallu gwneud hyn oedd yr ofn a grybwyllwyd amlaf gan yr athrawon arloesi.

Perthynasoedd

O fewn eu gwaith arloesi, tueddai'r athrawon arloesi i weithio mewn pedwar sffêr gwahanol:

- Unigolyn:
- Grŵp AoLE
- ysgol ei hunan
- Y gymuned addysgol ehangach

Yn unigol, dangosodd yr holl Arloeswyr a gafodd gyfweiliad ymrwymiad i'r broses Arloeswyr, ac i ddiwygio'r cwricwlwm. Haerodd rhai o'r Arloeswyr ei fod wedi bod yn hwb personol iddynt: 'Mae wedi ailfywiogi fy mwynhad i o'r swydd' (Andrew); 'Mae'n ddiddorol ac yn gyffrous' (Jenna). Fel aelod o'r grŵp AoLE, soniodd llawer o'r athrawon eu bod mewn sefyllfa ffodus – bod yn lwcus: 'Mae'n anrhydedd, mewn gwirionedd, oherwydd nid yw pawb mewn Ysgol Arloesi; rydym yn lwcus iawn i gael ein dewis' (Delia); 'Dw i'n lwcus – dw i yn un o'r ysgolion gwirioneddol dda' (Kim); 'lwcus ein bod ni'n cymryd rhan' (Charles); 'Dw i'n lwcus yma' (Iona). Maent yn ymwybodol eu bod mewn sefyllfa freintiedig o'u cymharu ag athrawon eraill, er eu bod yn teimlo bod yna heriau hefyd o ran bod yn rhan o'r grŵp. Soniodd rhai am ddylanwad unigolion o fewn y grŵp: 'Mae gennych chi rai cymeriadau cryf iawn ... sy'n eithaf cry' (Harriet); 'Mae rhai unigolion hyderus iawn yn y fan honno sydd â llawer i'w ddweud, sy'n beth da.

Weithiau byddaf yn teimlo eu bod yn cymryd drosodd ychydig' (Elaine). Datgelodd sylwadau gan y grŵp a oedd ar waith yn ystod cyfarfod AoLE ei bod yn ymddangos bod y grŵp yn gweithio'n gydlynus mewn grwpiau traws-gyfnod, ond y gallai'r broses o weithio mewn grŵp mawr o dros ugain o bobl, a chaniatáu i'r grŵp gyfrannu, gymryd cryn amser, a chyfrannodd rhai aelodau gryn dipyn yn fwy nag eraill.

Cafwyd ymateb cymysg i gwestiynau ynghylch sut yr oeddent yn trosglwyddo eu gwaith AoLE i'w hysgol eu hunain. Mae rhai ysgolion, sef yr ysgolion cynradd yn bennaf, wedi canfod amgylchedd cefnogol yn eu hysgol eu hunain: 'Mae'r staff wedi bod yn wirioneddol gefnogol' (Charles). Mae'r agwedd gadarnhaol hon fel arfer yn cael ei briodoli i gefnogaeth gref gan y pennaeth. Un peth arbennig o gefnogol oedd caniatáu amser a chyflenwi i gynllunio ac ar gyfer cyfarfodydd: 'Mae'r pennaeth yn wych; mae'n rhoi amser i ni weithio gyda'n partneriaid grŵp blwyddyn' (Delia). Fodd bynnag, mae rhai o'r Arloeswyr wedi ei chael hi'n anodd i drosglwyddo eu gwaith i'r ysgol. Datgelodd Gina rai o'r problemau sy'n gysylltiedig pan ganfu fod cydweithwyr yn ei hysgol yn teimlo'n amharod i ystyried newid eu hymagwedd gan eu bod yn teimlo eu bod eisoes yn gweithio i eithaf eu gallu: 'Roedd yn frawychus sylweddoli bod yna negyddoldeb llwyr. '

Er gwaethaf yr anawsterau i rai, roedd gweithio'n ôl yn eu hysgol eu hunain yn rhan allweddol o'u llwyth gwaith Arloesi. Roedd yr agwedd o weithio y tu hwnt i'w hysgol eu hunain yn llai cyson. Roedd rhai o'r Arloeswyr yn ymroi'n llwyr i weithio gydag ysgolion cyfagos a chlwtwr, ond roedd eraill yn fwy cyndyn o fod yn rhan o'r agwedd hon. Roedd hyn yn deillio'n bennaf o awydd i fod yn sicr eu bod yn trosglwyddo gwybodaeth gywir. Gan fod y deunyddiau oedd yn cael eu datblygu mewn cyflwr o newid, roedd rhai Arloeswyr yn amharod i drosglwyddo'r ansicrwydd hwn: 'gallai rhoi'r wybodaeth anghywir ar hyn o bryd ... gallai eich niweidio'n ddiweddarach oherwydd y clwtwr yw'r grŵp rydych chi'n gweithio gydag ef' (Charles). Roedd Charles yn awyddus i beidio â cholli hygyrdd gyda phartneriaid sy'n gweithio gydag ef. Er bod rhai Arloeswyr yn gweithio'n ymarferol gydag ysgolion eraill, roeddent mewn lleiafrif. Soniodd Athrawon Arloesi am ddiffyg diddordeb ac weithiau negyddoldeb gan ysgolion eraill: '... maen nhw'n negyddol amdano' (Francis). Roedd y cynigion i roi mewnbyn i ysgolion eraill yn araf yn cael eu hystyried. Mewn un achos, pan ofynnodd ysgol am fewnbyn Arloeswyr, gwaharddwyd yr Athro Arloesi gan ei bennaeth eu hunain i gyflawni hyn oherwydd bod y pennaeth yn gweld yr ysgol fel cystadleuydd.

2 Safbwynt Cynradd ac Uwchradd

Safbwyntiau gwahanol

Wrth edrych yn ôl i ddechrau'r broses, gwnaeth rhai o'r Athrawon Arloesi sylwadau ar y gwahaniaethau oedd yn bodoli o fewn y grŵp AoLE: 'Fel AoLE, roedden ni'n erchyll. Roedden ni i gyd, "Dw i'n athrawes gerdd. Rwy'n athrawes gelf. Mae hyn yn hurt." Mae'r athro hwn yn amlygu mater hollbwysig: sut mae'r athrawon yn nodi eu hunain ac athrawon uwchradd y neu nodi eu hunain trwy bwnc. Roedd n ymddangos fod hyn yn faen tramgwydd sylweddol i gydlyniant yr AoLE. Mae disgrifiad Iona o'r grŵp sef ei bod yn 'ddwy garfan 'yn tynnu ar ddelweddau brwydro, gan dynnu sylw at y rhaniad.

Roedd y model o weithio rhyngddisgyblaethol, fel y'i cynigiwyd o fewn y cwricwlwm newydd, eisoes yn cael ei arfer mewn ysgolion cynradd, ac roedd hyn o bosibl yn ychwanegu at y rhaniad rhwng y ddau grŵp. Er bod cydweithwyr cynradd yn gweld

eu gwaith fel 'lled-addasu' (Charles), ystyriwyd bod y newidiadau y neu hanfod yn fygythiad i'r athrawon uwchradd sydd, fel y nodwyd, yn nodi eu rôl drwy gyfrwng eu harbenigedd pwnc. 'Roedd pobl yn dweud: "Mae gennym ni raddau. Mae gennym arbenigeddau. Beth fyddai'r gwerth petawn i'n ceisio addysgu'r maes hwnnw ond nid wyf yn hyderus ynddo?"' (Iona). Oherwydd pwyslais y cwricwlwm arfaethedig, roedd y baich o newid yn cwmpo'n fawr ar Arloeswyr uwchradd.

Ymddengys fod amheuan cychwynnol ar ran yr athrawon uwchradd wedi eu hennill drosodd, yn rhannol oherwydd dealltwriaeth o'r modd y mae cydweithwyr cynradd yn gweithio mewn ffordd ryngddisgyblaethol. Roedd cydweithio a rhannu o fewn yr AoLE yn rhoi rhywfaint o oleuni i gydweithwyr uwchradd ar sut mae athrawon mewn gwaith cynradd gyda llawer o wahanol ddisgyblaethau: 'Yn wir, roedd yn ysbrydoliaeth sylweddoli faint o'r celfyddydau sy'n mynd ymlaen [mewn ysgolion cynradd]' (Gina). Fodd bynnag, roedd yn ymddangos mai'r prif ysgogiad i newid oedd yr ymrwymiad ar y cyd i faes y celfyddydau mynegiannol. Roedd hyn yn rym oedd yn uno'r ddau gyfnod. Roedd y ddwy set o athrawon yn teimlo bod elfennau o'r cwricwlwm yr oeddent yn eu gwerthfawrogi yn fawr wedi cael eu hanwybyddu mewn system sy'n hyrwyddo pynciau penodol (e.e. Saesneg/llythrennedd, mathemateg/rhifedd) yn uwch na rhai eraill fel celf, drama a cherddoriaeth. Roedd yr awydd i hyrwyddo eu pwnc eu hunain trwy Gelfyddydau Mynegiannol yn uno'r Arloeswyr uwchradd gyda'r Arloeswyr cynradd. Fel y noda Bronwen: 'Rydyn ni wedi bod yn bwnc Sinderela erioed, ac erbyn hyn rydyn ni'n edrych ar statws cyfartal'.

Roedd y rheidrwydd i hyrwyddo CM yn dod â hwy at ei gilydd, ond roedd rhai gwahaniaethau hanfodol yn parhau. Dywedodd un Arloeswr cynradd, 'Rydyn ni'n athrawon disgyblion, nid o reidrwydd yn athrawon pwnc' (Delia). Roedd Charles yn mynegi syniad tebyg: 'Y ffordd rwy'n ei gweld, nhw yw'r arbenigwyr o ran gwybodaeth, a'r athrawon cynradd yw'r arbenigwyr o ran addysgeg'. Cyflwynwyd y gwahaniaeth hwn rhwng arbenigedd addysgeg ac arbenigedd pwnc gan gydweithwyr cynradd ond nid gan gydweithwyr uwchradd. Nodwyd y gwahaniaeth mewn adnoddau gan gydweithwyr cynradd hefyd. Maent yn gweld adrannau uwchradd yn cael manteision aruthrol o ran cyfarpar. Edrychodd un yn genfigennus y tu hwnt i AoLE CM, gan ddweud 'byddai'r hyn y gallwn ei wneud gyda rhai llosgwyr Bunsen a rhai cemegau – pe bawn yn cael caniatâd – yn wych. '

Cryfderau a Heriau

O ran paratoi ar gyfer addysgu'r cwricwlwm newydd, teimlwyd bod gan gydweithwyr cynradd fanteision allweddol. Yn bennaf ymhlith y rhain yw eu profiad gyda dysgu rhyngddisgyblaethol: 'Rydyn ni'n lwcus am ein bod ni'n dysgu popeth yn seiliedig ar bwnc drwy'r amser, felly rydan ni'n arfer plethu'r pynciau gyda'i gilydd' (Delia). Ymddengys fod y cynefindra hwn yn arwain at natur agored a pharodrwydd i ddiwygio'r cwricwlwm: 'Nid yw athrawon cynradd yn mynd i ymrwrthod â hwn' (Bronwen). Roedd profiad, hyblygrwydd a gwybodaeth gyfannol am yr amserlen yn feysydd allweddol o gryfder.

Nodwyd heriau ar gyfer ysgolion cynradd hefyd. Yn allweddol ymhlith y rhain y mae'r lefel o arbenigedd sydd ei hangen i addysgu holl elfennau EA, yn enwedig Cyfryngau Cerddoriaeth a Chyfryngau Digidol: 'Cerddoriaeth yw'r anoddaf, dw i'n meddwl, i bobl ei chyflawni' (Bronwen). Roedd cydweithwyr cynradd yn eu hystyried eu hunain yn rhai brwdfrydig ond yn cydnabod galw'r cwricwlwm newydd, a'u hangen i ddatblygu eu

sgiliau: 'Yn hytrach na chyflawni gyda brwdfrydedd, byddwn yn cyflwyno gyda brwdfrydedd gwybodus' (Delia). Gwnaeth rhai o'r Arloeswyr sylwadau ar y gwahaniaeth rhwng defnyddio disgyblaeth ac addysgu disgyblaeth. Mae'n gymharol hawdd cael y disgyblion i beintio lluniau fel rhan o brosiect, er enghraifft, ond nid yw hyn yr un peth â dysgu technegau peintio. Dywedodd rhai o'r Arloeswyr Cynradd fod hyn yn gam y mae angen ei wneud er mwyn mynd i'r afael â CM yn briodol.

Mae arbenigedd mewn disgyblaethau yn faes allweddol o gryf i gydweithwyr uwchradd. O fewn grŵp AoLE, cydnabuwyd eu hymroddiad i'w pynciau gan Harriet: 'Rwy'n credu mai'r hyn yr wyf wedi'i ddysgu ganddynt yw eu cariad at eu disgyblaeth, eu cariad at gelfyddydau mynegiannol'. Aiff Harriet ymlaen i ddweud sut y mae hi wedi elwa ar gysylltiadau gyda chydweithwyr o ysgolion uwchradd yn ei chyflwyno i 'rîl enfawr o artistiaid o Gymru, gwaith go ddiddorol na fyddwn i erioed wedi edrych arno hyd yn oed'. Harriet oedd yr unig Arloeswr Cynradd a roddodd enghraifft o ddefnyddio arbenigedd a gwybodaeth uwchradd yn y ffordd hon.

Roedd yr heriau a godwyd ar gyfer cydweithwyr mewn ysgolion uwchradd yn llawer mwy nag ar gyfer ysgolion cynradd. Yn yr ysgolion uwchradd, roeddent yn credu mai un o'r prif heriau oedd newid meddylfryd a datblygu parodrwydd ar gyfer newid – torri'n rhydd o'u gweledigaeth unllygeidiog'. (Francis). Mynegwyd hyn sawl gwaith fel 'gweithio mewn seilos', mynegiant sy'n dynodi arwahanrwydd. 'Dw i'n sylweddoli na ddylen ni fod wedi bod yn gweithio mewn seilos yn yr ysgol ers cymaint o amser (Andrew). Credid bod symud o seilos o'r fath yn annog mwy o weledigaeth, dealltwriaeth a chydweithrediad. 'Yn y sector cynradd mae gennym y darlun cyfan hwnnw. Dw i ddim yn meddwl bod ganddyn nhw hynny yn yr uwchradd' (Harriet). Fodd bynnag, cydnabuwyd nad meddylfryd oedd yr unig broblem. Ceir rhwystrau sylweddol i newid o ran materion staffio ac amserlenni, lle nad yw amserlenni caeth yn caniatáu'r un hyblygrwydd ag mewn ysgolion cynradd lle y caiff dosbarthiadau eu haddysgu gan un athro am y rhan fwyaf o'r amser.

3 Llundain'r cwricwlwm

Cyflwyno cwricwlwm newydd

Tasg yr Arloeswyr oedd cyflwyno CM i'r cwricwlwm newydd i Gymru, drwy greu'r fframwaith sylfaenol ar gyfer y gydran newydd hon o'r cwricwlwm yng Nghymru. Ceir ymdeimlad cryf o ymrwymiad i'r dasg hon yn yr holl gyfweiliadau. Fodd bynnag, mae'r cyfweiliadau'n dangos nad oedd yn dasg hawdd. Fel yr eglura Elaine, 'Mae'n swm fel peth syml, ond mae llawer o waith os ydych am wneud hynny'n dda'. Un anhawster penodol wrth wneud hyn oedd sefydlu fframwaith a oedd yn berthnasol i bum disgyblaeth. Roedd angen canfod tir cyffredin ar gyfer yr ardaloedd hyn: 'Efallai mai cerddor ydych chi, efallai mai dawnsiwr ydych chi, gallech chi fod yn arbenigwr ar y celfyddydau, ond yr hyn sy'n wirioneddol bwysig ar draws ein disgyblaethau yw'r hyn rydyn ni'n ei gynnig yn gyffredin' (Bronwen). Gwnaethant hyn drwy sefydlu 'tair colofn' o arfer cyffredin rhwng y disgyblaethau:

- archwilio a phrofi
- creu a mynegi
- ymateb a myfyrio.

Mae'r tair colofn hyn wrth wraidd datganiadau Beth sy'n Bwysig i CM a nhw yw'r 'pethau na ellir eu negodi' (Delia) sydd wedi darparu rhyw fath o sefydlogrwydd yn y

fframwaith. Yn union fel y mae eu hymlyniad wrth hyrwyddo CM wedi darparu 'glud' cymdeithasol i'w gwaith gyda'i gilydd fel grŵp, felly llwyddodd y tair colofn hyn i uno'r grŵp yn eu trafodaethau am y cwricwlwm.

Defnyddiwyd ffurfiau gwahanol iawn wrth dreialu'r cwricwlwm, yn ôl y cyfnod. Sylweddolodd Bronwen y bydd 'cydweithwyr cynradd yn gadael ynddi gyda dwy law' gan nad oedd newid sylweddol yn eu hymarfer presennol. Gan weithio i themâu, megis 'Backpackers', 'Bear Grylls' a 'Palaeontoleg', roedd Arloeswyr Cynradd yn gweithio ar sicrhau bod yr holl ddisgyblaethau'n cael sylw: 'Mae angen i ni ymdrin â phob disgyblaeth mewn dull sy'n seiliedig ar brosiect' (Delia). Manteision hyn oedd bod plant yn cael mwy o sylw mewn rhai ardaloedd, fel y mae Delia'n dweud: 'Maen nhw'n ei garu am eu bod nhw'n dweud, "Oh, rydyn ni'n cael gwneud celf eto. Dydyn ni byth yn gwneud cerddoriaeth; gallwn ni wneud cerddoriaeth eto!'" Roedd y cyfryngau digidol a dawns yn cynnwys meysydd nad oeddent yn cael eu trafod yn dda.

Mae profiad uwchradd y maes newydd hwn yn fwy cymysg. Cyflwynodd rhai Arloeswyr CM fel pwnc wedi'i amserlennu ar gyfer Blwyddyn 7 (ac yn ddiweddarach B18). Defnyddiwyd model gan un o'r athrawon arloesi a oedd eisoes yn defnyddio'r dull hwn, ac ymwelodd Arloeswyr eraill â'r ysgol i weld sut roedd y model yn gweithio. Defnyddiodd yr arloeswr hwn fodel 'rhyngosod' lle y roedd y prif bwnc a addysgwyd yn cael ei ddysgu wedi'i ryngosod gan feysydd eraill, er enghraifft, addysgu gwers sy'n canolbwyntio'n bennaf ar ddrama ond yn defnyddio agweddau ar gerddoriaeth fel dechrau a diwedd y wers. Yn y modd hwn, gall yr athrawon barhau i addysgu eu harbenigedd pwnc ond maent yn cyflwyno disgyblaethau eraill sydd wedi'u cynllunio ac yn ategu eu cyflwyniadau. Mae CM yn rhan o amserlen yr ysgol, ac mae'n gofyn am gynllunio ar y cyd ar draws meysydd pwnc traddodiadol.

Dull arall a ddefnyddir mewn ysgolion uwchradd yw neilltuo diwrnodau i CM pan fydd myfyrwyr yn dod oddi ar yr amserlen a chanolbwyntio ar brosiect neu ymweliad arbennig. Mae diwrnodau o'r fath yn codi statws CM ac yn galluogi i brosiectau cyffrous ddigwydd, ond gan mai diwrnodau untro ydynt mae'n bosibl y byddant yn rhoi natur amharhaol iddynt.

Syniadau addysgegol allweddol

Yn ogystal â'r syniadau a grybwyllwyd eisoes, codwyd rhai nodau addysgegol allweddol yn y cyfweiliadau a sylwadau'r grŵp AoLE. Yn gyntaf, roedd pryder amlwg na ddylai'r cwricwlwm newydd hwn fod yn rhagnodol. Dylai fod yn wahanol i'r cwricwlwm presennol trwy beidio â darparu blychau ticio ar gyfer y cynnwys i'w darparu. Roeddent yn anelu at gwricwlwm sy'n cynnig posibiliadau fel nad oes rhaid i ysgolion 'ddilyn yr un llwybr' (Jenna). Nid yw'n hawdd sicrhau'r cydbwysedd hwn, fel y mae Jenna yn ei gydnabod: 'Rydym am iddo fod yn agored, ond eto nid ydym am iddo fod mor agored fel bod llawer o fannau ansicr ac nid yw pobl mewn gwirionedd yn cyflawni pethau i'r lefel y dylent.' Roedd yna ofn gan nifer o'r Arloeswyr a gafodd gyfweiliad na fyddai ysgolion yn gwerthfawrogi hyn a'r canlyniad fyddai diffyg newid wrth iddynt 'geisio ffitio'r hen bethau maent wedi gwneud erioed i'r cwricwlwm newydd' (Jenna).

Dylanwad pwysig arall ar eu ffordd o feddwl oedd y syniad y dylai'r cwricwlwm hwn hyrwyddo dysgu sy'n cael ei arwain gan blant, dull sy'n cael ei ymestyn o'r Cyfnod Sylfaen yng Nghymru. Mae Bronwen yn mynnu y bydd dysgu dan arweiniad plant yn codi safonau: 'Nid yw'r cwricwlwm yn ymwneud â chyflwyno o'r tu blaen; mae hyn yn

ymwneud â chyd-adeiladu gyda phlant, gan gofio cydbwysedd y sgiliau y mae'n rhaid eu dysgu. Cododd nifer o'r Arloeswyr bwysigrwydd llais y disgybl o fewn y cwricwlwm newydd. Mae Delia'n gwahaniaethu rhwng cysyniadau llais y disgybl o'r blaen ac yn y cwricwlwm newydd: 'Rydym ni wedi cynnwys llais y disgybl erioed, ond os ydw i'n siarad yn onest, mae bron â bod yn llais y disgybl oherwydd roedden ni'n gwybod bod yn rhaid i ni wneud llais disgyblion, ond nawr, mae'n llais disgyblion go iawn.' Yn y cwricwlwm newydd, mae Delia'n gweld newid o fwriad i gyflawni.

Asesu

Roedd yr asesiad yn rhywbeth nas deallir ar gyfer yr Arloeswyr adeg casglu'r data. Ond er nad oeddent yn gweithio ar asesiad, roeddent yn ymwybodol o'i arwyddocâd a'i effaith bosibl. Mynegwyd awydd i symud o'r wladwriaeth bresennol a ddisgrifiwyd gan Charles - 'Mae'n ymddangos fel petai'n gymhwyster academiaidd ac yn gyrru'r hyn rydym ni'n ei wneud' – i system sy'n canolbwyntio ar addysgu'r 'person cytbwys' (Charles). Mae Francis yn gwahaniaethu rhwng 'addysgu ar gyfer y dyfodol' ac 'addysgu ar gyfer prawf' ac yn ailadrodd awydd Charles am system addysg sy'n canolbwyntio ar y cyntaf yn hytrach na'r olaf.

Roedd yr Arloeswyr uwchradd hefyd yn gobeithio y byddai newid. Roedd Gina yn optimistaidd ond ar amodau: 'Bydd y cymwysterau'n newid ar yr amod ein bod yn ddewr ac yn feiddgar ac yn arloesol ac yn newid y cwricwlwm.' Mae hyn yn adlewyrchu ei barn na 'dylai'r gynffon lywio'r ci' ac ni ddylai'r asesiad hwnnw bennu'r cwricwlwm. Roedd Athro Arloesi Uwchradd, oedd wedi cyflwyno CM mewn dosbarthiadau Cyfnod Allweddol 3 yn teimlo rhwystredigaeth nad oedd TGAU wedi cael ei newid i weddu i'r cwricwlwm newydd eto. Fodd bynnag, teimlai Arloeswyr uwchradd hefyd beth pryder ynglŷn â datblygu'r cwricwlwm ar gyfer y myfyrwyr hynny sy'n dymuno arbenigo mewn pynciau ar lefel safon uwch a thu hwnt, a sut i'w paratoi ar gyfer hyn os yw'r cwricwlwm yn symud i'r Celfyddydau Mynegiannol mwy generig.

Yn gyffredinol, dangosodd yr Athrawon Arloesi barodrwydd i ymddiried yn y ffaith y byddai asesu yn dilyn arweinydd y cwricwlwm. Daeth cynrychiolydd o Gymwysterau Cymru i'w cyfarfodydd AoLE, ac er nad oeddent yn gwybod sut y byddai'r system asesu yn y pen draw, roeddent yn parhau'n hyderus bod 'Cymwysterau Cymru eisoes yn edrych ar sut olwg bydd arno' (Bronwen).

Adnoddau

Un maes olaf i'w ystyried o ran gweithredu'r cwricwlwm newydd yw darparu adnoddau i CM. Ar wahân i roi amser a chyllid i staff i ddatblygu'r cwricwlwm, cododd yr arloeswyr y mater o ddarparu adnoddau ar gyfer addysgu'r AoLE hon o ddydd i ddydd. Disgrifiodd un Arloeswr cynradd sut roedd eu cyfleusterau yn yr ysgol yn datblygu: 'Fe ges i wared ar hanner fy myrddau a chadeiriau i greu ychydig o le. Yn amlwg, fe'i llenwais gyda mannau eistedd newydd. Mae gen i 32 o blant yn fy nosbarth; mae'n rhaid iddyn nhw eistedd yn rhywle. Mae gennym stolion sefyll i fyny ac mae gennym fagiau ffa. Yr hyn y gallwn ni wedyn ei wneud yw pan gawn ni ein perfformiadau drama, mae'r plant yn gwybod ac yn llythrennol yn pentyrru'r bagiau ffa, mae'r byrddau ar olwynion, maen nhw'n symud ... mae *gennym* faes perfformio o fewn y dosbarth. '

Mae gan y gofod gwaith oblygiadau gwahanol mewn ysgol uwchradd. Ar hyn o bryd mae ganddynt wahanol ystafelloedd dosbarth, mewn gwahanol rannau o'r ysgol o bosibl, ac mewn ysgolion lle y mae CM yn cael ei hamserlennu, gall hyn fod mewn ystafell gelf neu ystafell gerdd, er enghraifft, a gall hyn gael effaith ar gwmpas y wers.

Bydd angen buddsoddi mewn llawer o ysgolion er mwyn darparu adnoddau ar gyfer y pynciau hyn – gan gynnwys offerynnau cerdd, deunyddiau celf ac offer cyfryngau digidol. 'Dw i'n meddwl y bydd angen i bobl fod yn glyfar,' meddai Harriet, 'Dw i'n meddwl y bydd angen i bobl rannu.'

Ystyriaeth arall yw hwyluso siaradwyr/arbenigwyr sy'n ymweld. Mae Delia'n tynnu sylw at yr anhawster o ran sicrhau a chyllido darpariaeth i bob plentyn: 'Rydym wedi cael hyfforddwyr dawns yn dod i mewn, ond nid i'r ysgol gyfan. Nid yw pawb yn cael y cyfle oherwydd ei fod yn fater o arian. Ymddengys fod yr Athrawon arloesi wedi gwneud defnydd eang o grwpiau celfyddydau cefnogol fel yr Ysgolion Creadigol Arweiniol a'r rhwydweithiau celfyddydau rhanbarthol. Noda Bronwen y cymorth sydd ar gael: 'Mae yna lawer iawn o gyfleoedd addysgu-rhwydweithio, DPP am ddim, ond mae'n fater o gyfleu'r neges.' Fodd bynnag, mae Kim yn ystyried y bydd llwyddiant CM yn dibynnu'n rhannol ar gyllid: 'Mae'r Llywodraeth yn mynd i orfod rhoi eu harian ar eu gair yn awr oherwydd os ydynt am gael hyn, yna byddant yn gorfod rhoi adnoddau iddo a byddant yn gorfod rhoi adnoddau priodol iddo.'

4 Y Dysgwyr

Roedd yn amlwg o'r holl ystod o ymatebion gan yr Athrawon Arloesi eu bod yn teimlo y byddai'r diwygio cwricwlaid yr oeddent yn ei adeiladu o fudd i'w dysgwyr. Yn ogystal â datblygu eu sgiliau yn EA, soniodd y rhan fwyaf o'r Arloeswyr am fanteision ehangach profiad CM megis hyder a sgiliau llafaredd: 'Mae wedi helpu blwyddyn saith i ddatblygu eu hyder llawer mwy, dw i'n meddwl. Mae pob un plentyn ym mlwyddyn saith wedi perfformio ar y llwyfan yn yr ysgol hon' (Andrew). Crybwyllwyd lles dro ar ôl tro gan yr Arloeswyr fel ffocws, ac fel y noda Kim yma, teimlent y byddai'r maes hwn yn cefnogi iechyd meddwl dysgwyr: 'Bydd o fudd i *bob* disgybl, yn feddyliol mewn gwirionedd, oherwydd goblygiadau hynny o ran iechyd a lles.'

Nododd llawer o'r Arloeswyr hefyd sut yr oedd dysgwyr yn mwynhau eu gwersi yn EA: 'Roedden nhw wrth eu boddau â'r rhyddid oedd ganddyn nhw i fod yn greadigol. Ac mae gen i'r dogfennau hyn, ond roedden nhw'n hoffi bod yr athrawon yn gwneud un thema ar draws ystod o bynciau.' (Gina) Mae Francis yn nodi bod athrawon yn elwa ar y profiad hefyd: 'Rydyn ni i gyd yn ei fwynhau am ei fod yn rhoi'r amser hwnnw i ni fyfyrwyr a bod ar ein pennau ein hunain a'r amser heddychlon hwnnw.'

O ran grwpiau penodol o blant a phobl ifanc, rhoddwyd ystyriaeth benodol i anghenion y dysgwyr hynny mewn ysgolion arbennig yn y grŵp AoLE. Roedd gan yr Arloeswyr o'r ysgolion arbennig ddylanwad amlwg ar adeiladu'r fframwaith ac wrth helpu Arloeswyr eraill i ddeall anghenion penodol eu dysgwyr. Mae un o'r Arloeswyr yn crynhoi eu dylanwad yn dda: 'Mae gennym ni ddau gynrychiolydd sy'n gwbl wych ... Rydw i dysgu cymryd llawer ganddyn nhw a'r hyn maen nhw wedi sôn amdano, mae'r cynnydd y gall unigolyn ei wneud yn gallu bod mor enfawr iddyn nhw, boed hynny dim ond yn fater o dapio eu bys. Iddynt hwy, mae hynny'n enfawr ac mae'n sicrhau bod y cwricwlwm yn hygyrch iddynt hwy yn ogystal â sicrhau eu bod yn cael hynny.'

Roedd yr Arloeswyr yn llai sicr ynghylch sut y byddai'r cwricwlwm newydd yn gwasanaethu dysgwyr o gefndiroedd sydd dan anfantais. Cydnabu lona'r posibilrwydd y gallai gefndiroedd dysgwyr fod yn broblem o ran EA: 'Rwy'n credu efallai mai myfyrwyr sydd â phrofiad o gelfyddydau mynegiannol yn aml yw myfyrwyr sy'n dod o gefndiroedd a all eu galluogi i fynd i'r theatr, sy'n eu galluogi i fynd i gyngherddau, sy'n eu galluogi i chwarae offerynnau, ac ati.' Mae'n haeru felly bod

angen i ysgolion sicrhau mynediad cyfartal i bob myfyriwr. Roedd un Arloeswr o'r farn y byddai plant sy'n derbyn gofal a'r rhai sy'n cael pryddau ysgol am ddim yn elwa ar y 'dysgu llai darniog' y byddai cwricwlwm mwy cydlynol yn ei gynnig. Dangosir y manteision posibl o ddarparu mynediad i'r celfyddydau gan stori am un myfyriwr o ardal wledig sy'n ymweld â Chaerdydd: 'Roedd un bachgen yn y grŵp na wnaeth erioed, erioed wedi bod y tu allan i [ardal leol] ... Cafodd ei syndod mawr wrth weld Bae Caerdydd a gweld y cychod a gweld y dŵr, pethau fel hynny. Rwy'n credu ei bod yn wirioneddol bwysig bod yr agwedd honno ar y cwricwlwm, sef y cyfoethogi a phrofiad hwnnw.' Roedd athrawon Arloeswyr unigol yn gallu gweld manteision CM i ddysgwyr dan anfantais, ond fel y dywedodd Harriet, 'Dydw I ddim yn credu iddi gael ei grybwyll yn ein grŵp celfyddydau mynegiannol'. Mae'n ymddangos ei fod yn faes sydd wedi osgoi ystyriaeth benodol hyd yma.

Trafodaeth

Rôl yr Arloeswyr

Mae'n amlwg bod yr Athrawon arloesi wedi gweld bod eu rôl yn gymhleth, yn werth chweil ac, ar brydiau, yn rhwystredig. Maent wedi gweithio gydag ymrwymiad wrth lunio'r sylfeini ar gyfer yr AoLE CM ac, yn eu cyfweiliadau, roeddent yn sicr yn cefnogi'r datblygiadau yn y cwricwlwm newydd. Maent wedi dod o hyd i'r rôl yn bersonol yn cyflawni; Roedd 'cyffrous' a 'lwcus' yn eiriau a ddefnyddiwyd gan lawer o'r atebwyr i ddisgrifio eu gwaith a'u sefyllfa. Maent wedi treialu adnoddau ac wedi rhannu eu profiadau gydag eraill lle y bo'n bosibl, er mai'r agwedd olaf hon ar eu gwaith – rhannu gydag eraill – fu'r anoddaf efallai. Mae'n ymddangos bod hyn oherwydd amrywiaeth o resymau megis natur gyfnewidiol y cwricwlwm sy'n datblygu, cefnogaeth y rheolwyr, gallu a pharodrwydd eraill i wrando.

Mewn rhai achosion, yn enwedig o fewn yr ysgolion cynradd, roedd ymdeimlad bod rôl yr Athro arloesi yn creu diddordeb ac yn datblygu dulliau arloesol o fewn yr ysgolion. Roedd adnoddau'n cael eu datblygu ac roedd brwdfrydedd dros newid. Ond nid ym mhob achos. Enghraifft deimladwy o hyn yw achos yr Athro Arloeswyr yn gadael yr ysgol er mwyn cymryd swydd arall ac nid oedd neb arall yn yr ysgol yn ymgymryd â'r rôl. Mae'n ymddangos bod meithrin gallu mewn un arloeswr o ran peidio â meithrin gallu yn yr ysgol o reidrydd.

Un rhwystredigaeth a deimlwyd gan lawer o'r Arloeswyr, yn enwedig mewn ysgolion uwchradd, oedd ceisio treialu dulliau gyda chydweithwyr oedd yn teimlo eu bod wedi eu gorlwytho gan waith neu dan fygythiad gan y newidiadau. Yr ofn mwyaf a ddeilliodd o'r cyfweiliadau oedd na fyddai cydweithwyr yn datblygu'r cwricwlwm hwn yn iawn, er enghraifft, drwy wneud eu gwaith presennol yn addas. Ymddengys bod profiad yr Arweinwyr Arloesi, felly, yn dangos yr angen i roi sylw manwl i ddarparu'r amodau cywir ar gyfer ymgorffori newid yn y cwricwlwm yn gywir gyda phob athro.

Cyfnodau

Mae'r astudiaeth hon yn tynnu sylw at wahaniaeth sylweddol rhwng cyfnodau addysg gynradd ac uwchradd a'u hymagweddau at y cwricwlwm diwygiedig. Er bod cydweithwyr cynradd yn teimlo'n hapus i barhau i symud tuag at ddysgu rhyngddisgyblaethol, dan arweiniad y plant, drwy ddulliau thematig/seiliedig ar destun, mae llai o sicrwydd gyda'r ysgolion uwchradd. Gall amrywiaeth o ddulliau fod yn ganlyniad i'r cwricwlwm newydd ond ymddengys fod y gwahaniaethau yn yr ymagweddau eilaidd o ganlyniad i ansicrwydd o ran y ffordd ymlaen, yn arbennig wedi'u dylanwadu gan nad oes ganddynt unrhyw gysyniad o sut olwg fydd ar

asesiadau terfynol. Mae angen i ysgolion uwchradd weld y darlun cyfan cyn eu bod yn gallu symud ymlaen yn iawn.

Un o ganlyniadau cadarnhaol iawn y gwaith grŵp Arloeswyr oedd y gweithio ar y cyd ar draws y cyfnodau tra roeddent yn eu cyfarfodydd rhwydwaith, a'r barn a oedd wedi'i roi i gydweithwyr. Roedd cydweithwyr uwchradd yn sicr yn dysgu gan gydweithwyr cynradd am eu hymagweddau at waith yn seiliedig ar bwnc, a dulliau rhyngddisgyblaethol. Cynradd ac uwchradd a ddysgir am addysg ysgol arbennig. Ffactor uno allweddol oedd eu hymrwymiad ar y cyd i werth CM. Roedd y Grŵp AoLE wedi ennyn proses gydweithredol. Byddai'n dda meddwl y gellir hyrwyddo'r mathau hyn o gysylltiadau, drwy eu clystyrau efallai, er mwyn rhoi gwell barn i gydweithwyr yn y ddau gam a manteisio ar eu holl gryfderau a'u harbenigedd.

Dysgwyr dan anfantais

Roedd yr athrawon arloesi y cyfwelwyd â nhw yn unfrydol o ran ystyried y byddai'r cwricwlwm newydd ar gyfer CM yn dod â manteision i ddysgwyr. Roeddent yn teimlo'n gryf y dylai unrhyw ddisgyblaeth CM fel cerddoriaeth fod yn hygyrch i bawb, ac yn cael ei mwynhau gan bawb, nid yn u nig y rhai sy'n cael gwersi cerddoriaeth neu'r rhai sydd â mewnbwn gartref. Drwy ddarparu mwy o fynediad at CM, fel y maent yn gobeithio y bydd yr AOLE CM yn ei wneud, dylai ysgolion allu darparu mwy o degwch. Dylai hyn fod o fudd arbennig i blant a phobl ifanc o gefndiroedd dan anfantais. Fodd bynnag, bydd angen rhoi ystyriaeth briodol i adnoddau ac ariannu'r CMau, os yw hyn i ddigwydd. Nid oedd y sampl o arloeswyr o'r farn y bu unrhyw sylw penodol i anghenion dysgwyr dan anfantais, ac efallai bod hwn yn faes i'w ystyried yn y dyfodol.

Cyfeiriadau

Denscombe, M. (2007) *The good research guide : for small-scale social research projects*. 3rd edn. Maidenhead: Open University Press.

Donaldson, G. (2015) *Successful futures: Independent review of curriculum and assessment arrangements in Wales*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru.

Hennink, M., Hutter, I. a Bailey, A. (2011) *Qualitative Research Methods*. London: Sage.

Llywodraeth Cymru (2015) *Ysgolion Arloesi*. Ar gael yn: <https://gweddill.gov.wales/docs/dcells/publications/150630-pioneer-schools-en.pdf>

Llywodraeth Cymru (2017) *Realising a Curriculum for Wales: Curriculum Development Core -Brief*.

Atodiad 6: Adroddiad terfynol: 'Mindfulness and wellbeing in the new curriculum'

Crynodeb Gweithredol

Cynhaliwyd yr astudiaeth hon yng nghyd-destun diwygio'r cwricwlwm ar lefel genedlaethol yng Nghymru. Wrth wraidd y cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru mae datblygu dysgwyr hyderus a galluog, ac mae lechyd a Lles yn cael eu nodi fel un Maes Dysgu a Phrofiad craidd. Mae gan blant a phobl ifanc sydd â lefelau uwch o les emosiynol gyrhaeddiad academaidd uwch ac mae cysylltiad clos rhwng y gallu i reoleiddio emosiwn a'r gallu i ddysgu (ee Barblett a Maloney, 2010; Durlak *et al.*, 2011; Popordanoska, 2016). Fodd bynnag, mae tystiolaeth yn awgrymu bod lles personol yn dirywio o'r ysgol gynradd i'r uwchradd, yn enwedig i ferched (LIC, 2018), ac mae plant dan anfantais mewn ysgolion cynradd yn fwy tebygol o fod â diffyg uchelgais a hunan-barch (Goodman a Gregg, 2010).

Archwiliodd yr astudiaeth hon un ymyriad yn seiliedig ar Ymwybyddiaeth Ofalgar. Mae ymyriadau Ymwybyddiaeth Ofalgar yn cael eu defnyddio fwyfwy mewn ysgolion i feithrin galluedd cymdeithasol ac emosiynol mewn disgyblion ysgol gynradd (Greenberg a Harris, 2012). Mae tystiolaeth ymchwil yn awgrymu y gallai ymyriadau Ymwybyddiaeth Ofalgar fod yn berthnasol i blant a'u teuluoedd sydd â mwy o risg o ddod i gysylltiad â ffactorau sy'n achosi straen mewn cyd-destun cymdeithasol (Perry-Parrish *et al.*, 2016).

Felly archwiliodd yr astudiaeth hon effaith ymyriad Ymwybyddiaeth Ofalgar ar brofiadau dyddiol ac ar agweddau disgyblion at ddysgu mewn Ysgol Gynradd Arloesi yn ne Cymru. Mae gan yr ysgol ganran uchel o ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (tua 35%).

Roedd yr ymyriad yn cynnwys hyfforddi un athro mewn rhaglen a oedd ar gael yn fasnachol, sef 'Paws Be', sy'n cynnwys nifer o wersi ac arferion ymwybyddiaeth ofalgar. Cafodd yr athro wybodaeth fanwl am yr ymagwedd cyn hyfforddi staff eraill ac arwain y rhaglen ar draws yr ysgol.

Defnyddiwyd ymagwedd dulliau cymysg i archwilio canfyddiadau amrywiaeth o randdeiliaid. Cynhaliwyd cyfweiliadau gyda disgyblion, athrawon a rhieni, a mesurwyd agweddau disgyblion at ddysgu cyn ac ar ôl ymyriad. Er mwyn archwilio'r effaith yn y tymor hwy, cynhaliwyd cyfweiliadau gyda'r plant a oedd wedi ymgymryd â'r ymyriad yn ystod y flwyddyn flaenorol.

Mae'r prif ganfyddiadau'n awgrymu bod ymwybyddiaeth ofalgar yn helpu plant i ganolbwyntio a'u paratoi eu hunain, er enghraifft, wrth ymgysylltu â dysgu 'anodd'. I lawer, cafodd hyn effaith gadarnhaol ar eu barn amdanynt eu hunain fel dysgwyr. Nododd y disgyblion hefyd welliannau yn eu perthynas â chyfoedion a theuluoedd. Roedd disgyblion hŷn yn cofio llawer o'r negeseuon allweddol ar ôl i'r mewnbwn ffurfiol ddod i ben, a theimlent eu bod yn parhau i gymhwyso'r rhain drwy gydol eu bywyd yr ysgol a'r cartref. Dywedodd yr athrawon hefyd eu bod yn gweld effaith gadarnhaol ar y disgyblion, a nodwyd hefyd sut roedd technegau ymwybyddiaeth ofalgar yn eu helpu i ddelio â'u pwysau personol a phroffesiynol eu hunain.

Gall y canfyddiadau hyn fod o ddiddordeb i ymarferwyr sy'n ystyried defnyddio technegau ymwybyddiaeth ofalgar, ac i'r rhai sy'n edrych i ddatblygu'r maes dysgu a phrofiad iechyd a lles yn eu hysgol.

ADRODDIAD PROSIECT

Ymchwilio i weithrediad dull 'Ymwybyddiaeth Ofalgar' mewn ysgol gynradd Arloesi

Cyflwyniad

Ers cyhoeddi 'Dyfodol Llwyddiannus' (Donaldson, 2015) a mabwysiadu ei argymhellion wedyn yn 'Cwricwlwm i Gymru – cwricwlwm am oes' (Llywodraeth Cymru, 2015), mae strategaeth genedlaethol wedi bod ar y gweill i adeiladu cwricwlwm, addysgeg a threfniadau asesu newydd i gynnig profiadau addysgol i bobl ifanc yng Nghymru sy'n addas ar gyfer yr 21ain ganrif.

Roedd yr astudiaeth hon yn canolbwyntio ar ymyriad a gynlluniwyd i gyfrannu at ddatblygu lles disgyblion, ac felly fe'i cynhaliwyd mewn ysgol arloesi cwricwlwm lechyd a lles gyda chanran uchel o ddisgyblion yn gymwys i gael PYADD (35%). Mae Donaldson (2015:45) yn diffinio'r maes dysgu a phrofiad ieuchyd a lles (H&WB) fel rhai sy'n cynnwys: pynciau a themâu o addysg gorfforol, lles meddyliol, corfforol ac emosiynol, rhyw a pherthnasoedd, rhianta, bwyta'n iach a choginio, camddefnyddio sylweddau, dysgu a phrofiad sy'n gysylltiedig â gwaith, a dysgu am oes.

Roedd yr ysgol gynradd arloesi yn awyddus i weithredu rhaglen Ymwybyddiaeth Ofalgar i helpu i fynd i'r afael â lles disgyblion. Diffinnir Ymwybyddiaeth Ofalgar gan Kabat-Zinn (1994) fel y weithred o roi sylw'n fwiadol i'r profiadau presennol gyda dull agored, chwilfrydig a derbyn. Felly, mae bod yn ystyriol yn caniatáu i unigolion ganolbwyntio ar feddyliau, teimladau neu ganfyddiadau sy'n codi, ac ymdrin â'r rhain yn briodol. Ceir sylfaen dystiolaeth gynyddol i gefnogi effaith ymwybyddiaeth ofalgar ar sylw, rheoleiddio emosiynol ac ymddygiad cymwynasgar (ee Bannirchelvam et al, 2017). Mae Popordanoska (2016:499) yn dadlau bod rheoleiddio o'r fath yn rhan annatod o ddatblygiad iach plant, gan arwain plant i 'reoli eu hemosiynau eu hunain yn effeithiol, empatheddio ag eraill a gwneud penderfyniadau synhwyrol am eu hymddygiad'. Gall hyn arwain at wneud penderfyniadau gwell a pherthnasoedd mwy empathetig (Bear a Watkins, 2006 a ddyfynnir yn Durlak et al, 2011).

Fodd bynnag, efallai nad yw plant o gefndiroedd dan anfantais mewn sefyllfa gystal i ddatblygu cymwyseddau sy'n gysylltiedig â'u lles. Mae astudiaethau am dlodi plant yn dweud wrthym fod y bwlch rhwng plant o gefndiroedd cyfoethocach a thlotach yn lledu'n arbennig o gyflym yn ystod yr ysgol gynradd. Er enghraifft, dangosodd dadansoddiad o astudiaeth carfan y Mileniwm wahaniaethau mewn datblygiad gwybyddol rhwng plant o gefndiroedd cyfoethog a thlawd yn dair oed, a lledodd y bwlch hwn erbyn pump oed. Yng Nghymru, mae gan y disgyblion hynny sy'n gymwys i gael Prydau Ysgol am Ddim¹⁰ ddeilliannau addysgol gwaeth ym mhob cyfnod allweddol na'r rhai nad ydynt yn gymwys (Llywodraeth Cymru, 2018). Yn yr un modd, roedd bylchau mawr yn lles cymdeithasol ac emosiynol plant ifanc yn yr oedrannau hyn. Mae plant dan anfantais mewn ysgolion cynradd yn fwy tebygol o fod â diffyg uchelgais a hunan-barch, ac o gael problemau ymddygiad ac anhawster yn ymwneud â'u cyfoedion (Goodman a Gregg, 2010). Mae lles personol yn dirywio o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd, yn enwedig i ferched (LIC, 2018). Yn wir, mae llawer o blant yn y DU yn dweud eu bod nhw'n teimlo'n bryderus neu'n drist o leiaf unwaith yr

¹⁰ Mae cymhwysedd i gael Prydau Ysgol am Ddim (FSM) yn fesur o anfantais a gydnabuwyd (LIC, 2018)

wythnos, ac mae llawer yn dweud eu bod nhw'n teimlo eu bod yn methu cysgu oherwydd teimladau o straen (Sheinman et al, 2018).

Dangoswyd bod hyfforddiant ymwybyddiaeth ofalgar yn gwella gallu oedolion i ddelio â sefyllfaoedd sy'n achosi straen (Tang et al, 2007) a gall addysgu plant sut i ddelio â sefyllfaoedd sy'n achosi straen (Sheinman et al, 2018). Fodd bynnag, mae bwlch a nodwyd yn y llenyddiaeth bresennol yn golygu bod llais y plentyn yn cael ei hepgor yn gyffredinol o ran sut mae'n teimlo am ymyriadau ymwybyddiaeth ofalgar (Bannirchelvam et al, 2017).

Nodau ac amcanion

Nod yr astudiaeth hon oedd archwilio barn a phrofiadau plant ac athrawon o weithredu ymyriad yn seiliedig ar Ymwybyddiaeth Ofalgar mewn ysgol gynradd arloesi gyda chanran uchel o ddisgyblion PYADD. Roedd y prosiect yn canolbwyntio'n arbennig ar lais y disgybl a'r athro a hefyd a oedd safbwyntiau'r plant am eu hunain fel dysgwyr galluog a hyderus yn newid o ganlyniad i gymryd rhan.

Cwestiynau ymchwil:

- Sut y gall dull ymwybyddiaeth ofalgar gyfrannu at ddatblygu'r AoLE iechyd a lles mewn ysgol gynradd arloesi?
- Pa brosesau sy'n cefnogi ymyriad o'r fath?
- Beth yw canfyddiadau disgyblion, athrawon a rhieni o ran yr ymagwedd ymwybyddiaeth ofalgar?
- Beth yw effaith ymagwedd o'r fath ar farn disgyblion amdanynt eu hunain fel dysgwyr hyderus (yn arbennig y rhai y canfyddir eu bod o gefndiroedd dan anfantais)?

Dulliau a gweithgareddau

Roedd y fethodoleg a oedd yn sail i'r astudiaeth hon yn bragmatig. Fe wnes i dynnu ar y fath athroniaeth i gyfiawnhau cymysgu fy null mewn ffordd sydd wedi fframio orau, ac yn y pen draw atebodd fy nghwestiynau ymchwil (e.e. Burke Johnson *et al*, 2007). Cymerais ddull dulliau cymysg wrth gynllunio'r dulliau ymchwil, a oedd wedi'u lleoli tuag at safbwynt ansoddol, dehongliadol, ar ffurf data o gyfweiliadau lled-strwythuredig, ond pan oedd yn briodol, fe wnes i hefyd gasglu data meintiol o arolygon agweddol.

Er bod Johnson ac Onwuegbuzie (2004) yn rhybuddio y gall ymagwedd dulliau cymysg fod yn fwy llafurus a heriol i ymchwilydd sy'n gorfod dod yn gyfarwydd â nifer o ddulliau, maent hefyd yn dadlau y gall y data sy'n cael ei gasglu fod yn well na'r hyn a gasglwyd gan ddefnyddio un dull yn unig. Awgryma Teddie a Tashakkori (2009:16) fod ymchwil dulliau cymysg yn ddull defnyddiol – am ei fod yn darparu gwahanol fathau o ddata, ac yn dadlau bod angen y ddau fath o ddata mewn sawl achos.

Caniatawyd cymeradwyaeth foesebol gan Bwyllgor Moeseg fy sefydliad addysg uwch, a dilynwyd ystyriaethau yn unol â chanllawiau BERA (2018) drwyddi draw. Rhoddodd cyfranogwyr sy'n oedolion gydsyniad gwybodus. Cafwyd caniatâd rhieni ar gyfer cyfranogwyr oedd yn ddisgyblion, a chafodd cydsyniad parhaus y disgybl ei fonitro drwy gydol y broses. Rhoddwyd ffugenwau i'r holl gyfranogwyr er mwyn sicrhau na ellir eu hadnabod. Cedwir yr holl ddata yn gyfrinachol.

Cyfranogwyr:

Cafodd y rhai a gymerodd ran yn yr astudiaeth eu recriwtio o un ysgol gynradd arloesi drefol yn ne Cymru. Mae tua 350 o ddisgyblion ar gofrestr yr ysgol, y mae 35 % yn gymwys i dderbyn Prydau Ysgol am Ddim.

Cyfweliadau lled-strwythuredig: staff

Cynhaliwyd cyfweliadau gyda saith aelod o staff addysgu. Roedd y rhain yn ddetholiad o athrawon a chynorthwyywyr cymorth addysgu, gydag ystod o brofiad addysgu (o dair i ugain mlynedd). Roedd dau ohonynt yn staff uwch reolwyr. Cynhaliwyd cyfweliadau yn unigol ac fe recordiwyd a chawsant eu trawsgrifio.

Cyfweliadau grŵp lled-strwythuredig: disgyblion

Cafodd wyth disgybl o BL5 a BL6 gyfweliad mewn grwpiau o ddau neu dri. Dewiswyd y disgyblion gan yr athro er mwyn cynnwys ystod o lefelau cyrhaeddiad, statws cymdeithasol-economaidd a rhyw. Roedd pob un wedi cymryd rhan yn yr ymyriad Ymwybyddiaeth Ofalgar. Cymerwyd nodiadau maes ar y pryd yn ystod y cyfweliad a chawsant eu trawsgrifio'n ddiweddarach.

Cafodd agweddau at ddysgu eu hasesu drwy ddefnyddio'r raddfa 'Myfi fel dysgwr' ar ddechrau ac ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hwn yn fesur safonedig o ganfyddiadau disgyblion o'u galluoedd a'u dulliau dysgu eu hunain. Y sgôr arferol a gyflawnir ar y raddfa hon yw 70 allan o 100 (Burden, 2000).

Yr ymyriad:

Defnyddiodd yr ysgol y pecyn 'Paws Be'. Dyma gwricwlwm ymwybyddiaeth ofalgar ar gyfer plant 7 -11 oed mewn ysgolion, a ddatblygwyd i ddechrau ar y cyd ag athrawon ysgolion cynradd ac ymchwilwyr yn y ganolfan ymchwil ac ymarfer Ymwybyddiaeth Ofalgar ym Mhrifysgol Bangor. Mae'r gwersi yn hyblyg ac yn amrywiol, a gellir eu haddysgu yn chwe gwrs, un awr, neu 12 gwrs 30 munud. Anogir trosglwyddo'r dysgu i agweddau eraill ar gwricwlwm yr ysgol megis yn ystod sesiynau celfyddydau mynegiannol neu addysg gorfforol, neu yn ystod arferion dyddiol y dosbarth megis ciwio i ddod i mewn i'r ystafell ddosbarth. Mae gwersi'n cynnwys dysgu am yr ymennydd, cydnabod y dewisiadau y gellir eu gwneud mewn bywyd bob dydd, a dysgu am sylw yn ogystal ag arferion dan arweiniad sy'n cynnwys canolbwyntio ar anadlu neu sylwi ar deimladau.

Canfyddiadau

Pob athro a gafodd gyfweliad:

Roeddent o'r farn bod gwerth i arferion ymwybyddiaeth ofalgar gan ei bod yn cefnogi dysgu ar draws y cwricwlwm. *'Mae'r dysgwyr yn cyrraedd yn barod ac 'yn y wers' yn hytrach nag ymdrin â materion eraill'.*

Cydnabod bod angen i'r broses o ddatblygu cwricwlwm lles yr ysgol adlewyrchu iechyd meddwl yn ogystal â chorfforol, a theimlai fod yn feddylgar gyfraniad gwerthfawr i'w wneud i'r agenda hon. *'Mae plant o dan bwysau i berfformio drwy gydol eu cyfnod yn yr ysgol, yn enwedig mewn lleoliadau uwchradd. Nid yw bod yn unigolyn iach a hyderus bob amser yn hawdd, ond mae'n ymddangos bod arferion ystyriol syml yn helpu i ddelio â phryder a theimladau o straen.'*

Gallai roi enghreifftiau o sefyllfaoedd lle y roedd ymwybyddiaeth ofalgar wedi helpu dysgwyr, yn enwedig o ran siarad am emosiynau a theimladau a'u cydnabod.

O'r farn bod yr holl ddysgwyr wedi elwa ar yr ymyriad *'Fe wnes i feddwl bod bechgyn Bl6 wedi gweld hyn yn wirion ond roedden nhw fel petaent yn rhoi argraff wirioneddol arna i gyda'u hymgysylltiad'* gyda rhai grwpiau efallai'n elwa mwy o *'Ddysgwyr bregus a phryderus wedi elwa llawer mwy na dysgwyr 'cyffredinol'*.

Roedd y rhan fwyaf o athrawon hefyd:

Yn teimlo y gallai pob disgybl elwa, ond yn enwedig y rhai sy'n delio â phwysau mwy personol e.e. yn ymwneud â bywyd cartref

Cyfeirio at arferion ymwybyddiaeth ofalgar a oedd wedi eu helpu i ddelio â heriau eu bywydau personol a phroffesiynol eu hunain *'Roeddwn I'n teimlo'n isel iawn, yn ddigalon iawn. Mae'n caniatáu i mi wahanu a chydabod fy nheimpladau negyddol a gallaf ddelio â hwy'n well bryd hynny. Yn bendant mae wedi fy helpu i symud ymlaen.'* Cydnabod y manteision allweddol *'Gall addysgu fod yn anhrefnus iawn Drwy gydol y dydd, does gen i ddim amser i feddwl bob tro – dw i ar awtobeilot ac yn teimlo nad ydw i'n stopio. Gall ymwybyddiaeth ofalgar gael effaith gadarnhaol oherwydd fy mod i'n caniatáu amser i feddwl, myfyrio ac oedi. Meddwl amdanaf fy hun.'*

Roedd y model o un athro arbenigol yn rhaeadru ac yn hyfforddi cydweithwyr, a defnyddio rhaglen ac adnoddau clir yn cael ei ystyried yn effeithiol ac yn gynaliadwy gan y cyfweleion athrawon. *Dywedodd un athro 'Mae'n bwysig cael y cydbwysedd yn iawn. Os byddwn ni'n canolbwyntio gormod ar ymwybyddiaeth ofalgar, efallai y byddai'n diflasu neu'n datgysylltu disgyblion gan y gallen nhw deimlo nad ydyn nhw'n dysgu Felly mae'n ymwneud â chydwbysedd, a gwneud y pethau iawn ar gyfer y disgyblion hynny ar yr adeg gywir Mae angen i athrawon medrus ddatblygu sgiliau, gwybodaeth ac agweddau'*

Pob disgybl a gafodd gyfweiliad:

Gallai esbonio ymwybyddiaeth ofalgar fel arfer defnyddiol

Allai roi enghreifftiau o sut y gallai arferion ymwybyddiaeth ofalgar gael eu cynnal yn eu dosbarthiadau

Gallai roi enghreifftiau o adegau yn yr ysgol lle yr oeddent wedi defnyddio ymwybyddiaeth ofalgar i'w helpu i ddysgu, er enghraifft helpu i leddfu pryder cyn prawf sillafu

Gallai roi enghreifftiau o ddefnyddio ymwybyddiaeth ofalgar tu hwnt i gyd-destun yr ystafell ddosbarth, e.e. i'w helpu i ganolbwyntio ar gymryd cic rydd

Cyfeirio at ymdeimlad o ymlacio, canolbwyntio a chanolbwyntio wrth ymgymryd â bod yn ofalgar

Mwyafrif y disgyblion a gyfweilwyd:

Hefyd yn sôn am ddefnyddio ymwybyddiaeth ofalgar gartref, i helpu ymlacio a chysgu, i ddelio â gofidiau ac i helpu i ymdopi â brodyr a chwiorydd a phwysau teuluol eraill Awgrymasant hefyd y byddai ymwybyddiaeth ofalgar yn ddefnyddiol i bawb, lle bynnag y maent yn byw oherwydd *'Mae gan lawer o bobl fywydau gwirioneddol anodd, gallai fod o gymorth iddynt'*.

Dywedodd ychydig o ddisgyblion nad oedd ymwybyddiaeth ofalgar yn berffaith:

Gall fy helpu i beidio â phoeni am fy ngwaith pan fydda i'n gwneud hynny, ond pan fydda i'n mynd yn ôl i'r gwaith, efallai y byddwn i'n dal i boeni.

Mae ymwybyddiaeth ofalgar yn wych ond weithiau rydym yn ei chymryd yn ganiataol ac mae'n gallu ein setlo a bod yn gythryblus ar yr un pryd. Ac os ydych chi wir yn drist-rydych chi'n cael teimlad – allwch chi ddim tynnu hynny oddi arnoch bob amser Gartref, rwy'n ceisio gwneud hynny, ond mae'n anodd os nad yw pawb yn ei wneud ar yr un pryd – Rwy'n ei wneud yn fy ystafell wely i gael heddwch a thawelwch.

Pan ddadansoddwyd cyfweiliadau â disgyblion, deilliodd y themâu canlynol o'r dadansoddiad:

Thema	Enghreifftiau
Gwelliannau i reolaeth emosiynol	<i>Pan fydda i'n deffro yn y bore, dw i'n gwneud 20 o anadliadau i ymlacio a dechrau diwrnod newydd. Mae'n ddechreuad newydd.</i>
Ymwybyddiaeth o emosiynau negyddol	<i>Pan wnes i'r profion cenedlaethol, y noson gynt es i'n bryderus felly yn y gwely fe wnes i ymarfer ac fe es i gysgu heb deimlo'n bryderus</i>
<i>Effaith gadarnhaol ar berthnasoedd</i>	<i>Rwy'n ei ddefnyddio mwy gartref nag yn yr ysgol. Weithiau bydda' i'n cael dadl gyda fy llys-chwaer neu frawd. Dw i'n gallu cynhyrfu. Mae Ymwybyddiaeth Ofalgar yn fy helpu i ymdawelu.</i>
Effaith gadarnhaol ar ddysgu	<i>Pan gawsom brawf sillafu yr wythnos diwethaf, dim ond dwywaith yr oeddwn i wedi dysgu fy ngeiriau, felly roeddwn i'n teimlo'n bryderus. Felly, cyn y prawf, rwy'n stopio ac yn gwneud 'bysedd petalau' (arfer ymwybyddiaeth ofalgar) a helpodd fi i deimlo'n fwy hamddenol a pharod. Gallwn i wneud y prawf yn iawn bryd hynny, fel arall mae'n bosibl y byddwn wedi gwneud camgymeriadau.</i>
Effaith negyddol ar ddysgu e.e. tynnu sylw	<i>Roedd un tro mewn gwers pan oeddwn i'n canolbwyntio cymaint ar ymwybyddiaeth ofalgar doeddwn i ddim yn gwrando ar Miss felly doeddwn i ddim yn gwybod beth i'w wneud.</i> <i>Byddwn i'n argymhell cau eich llygaid pan fyddwch chi'n gwneud hyn oherwydd os byddwch chi'n edrych o gwmpas pan fydd pobl yn ei wneud, gallan nhw fynd â'ch sylw</i>

Sgiliau trosglwyddadwy	<i>Rwy'n mynd i'r clwb syrffio ac weithiau rwy'n poeni am y dŵr. Rwy'n defnyddio'r syniadau paws be i fy nhawelu fy hun.</i> <i>Cyn i mi gymryd cic rydd rwy'n stopio ac yn cymryd eiliad i ymdawelu. Mae'n gweithio – fel arfer!</i>
------------------------	--

Trafodaeth

Nod yr astudiaeth hon oedd archwilio canfyddiadau disgyblion ac athrawon o ymyriad Ymwybyddiaeth Ofalgar. Roedd yr astudiaeth yn ceisio cael barn disgyblion yn ogystal ag athrawon gan fod y bwlch hwn yn cael ei gydnabod o fewn y sylfaen dystiolaeth bresennol. Datblygodd yr ysgol y dull gweithredu drwy nodi un athrawes allweddol a oedd wedi'i hyfforddi hyd at lefel lle y gallai arwain yr ymyriad yn hyderus. Rhoddodd yr ysgol ei chefnogaeth barhaus i'w hymarfer, ac roedd hyn yn ei galluogi i dreulio amser yn hyfforddi staff, rhieni a disgyblion eraill mewn technegau ymwybyddiaeth ofalgar.

Nododd y dadansoddiad thematig rai themâu'n ymwneud â'r canfyddiadau cyffredinol cadarnhaol a oedd gan ddisgyblion, a oedd yn ymwneud ag agweddau emosiynol-gymdeithasol, dysgu a'r gallu i drosglwyddo. Roedd ymwybyddiaeth ofalgar yn cael ei gwerthfawrogi gan bob disgybl, er eu bod hefyd yn gallu nodi adegau pan oedd yr arferion mewn gwirionedd wedi gweithredu fel rhywbeth oedd yn tynnu eu sylw. Mae'r data hefyd yn nodi'r buddion a welodd athrawon drostynt eu hunain ar ôl ymgymryd â'r rhaglen, yn ogystal â'u canfyddiadau o fanteision i ddisgyblion. Ystyrid bod ymwybyddiaeth ofalgar yn fenter ddefnyddiol i'w chynnwys yng nghynllun yr ysgol o'u cwricwlwm HWB, a byddai'n cael ei chyflwyno i'r Cyfnod Sylfaen yn ogystal â darpariaeth CA2. Er bod yr athrawon yn teimlo eu bod yn dod o fewn AoLE HWB, roeddent hefyd yn teimlo y gallai'r arferion gefnogi dysgu ar draws meysydd eraill y cwricwlwm. Rhoddodd disgyblion hefyd enghreifftiau o sefyllfaoedd ar draws y cwricwlwm, a thu hwnt i'r diwrnod ysgol lle roeddent wedi defnyddio arferion ymwybyddiaeth ofalgar.

Gallai'r canfyddiadau hyn fod o ddiddordeb i ysgolion eraill sy'n ystyried datblygu ymwybyddiaeth ofalgar fel agwedd ar eu darpariaeth cwricwlwm newydd, neu ar gyfer ysgolion sy'n ystyried sut i gefnogi athrawon gyda rheoli straen sy'n gysylltiedig â gwaith.

Mae cyfyngiadau i'r astudiaeth yn cynnwys maint bach y sampl, a'r ffaith mai dim ond mewn un ysgol yr ymgwymerwyd â'r astudiaeth. Un cyfyngiad methodolegol oedd i mi ddewis peidio â chofnodi'r cyfweiliadau gyda'r disgyblion, ond cymryd nodiadau yn lle hynny gan fy mod yn teimlo y gallai hyn wneud i'r cyfweiliad deimlo'n llai ffurfiol. Fodd bynnag, mae angen i mi gydnabod ei fod yn bosibl fy mod wedi gwneud hepgoriadau bach gyda'r data a gofnodwyd gennyf wedyn.

Un maes diddorol y byddai'n ddiddorol ei archwilio yn y dyfodol fyddai gweld pa mor agos y mae adroddiadau cyfranogwyr ar weithredu'n ddifeddwl, neu ddefnyddio arferion mewn gwirionedd yn debyg i'w hymddygiad. Roedd cyfranogwyr i gyd yn ymwybodol fy mod i 'am wybod mwy' am ymwybyddiaeth ofalgar, ac mae'n bosibl bod

hyn wedi cael effaith ar eu hymatebion. Enghraifft arall fyddai edrych ar effaith mentrau o'r fath ar ddisgyblion iau.

Cyfeiriadau

Bannirchelvam, B., Bell, K., Costello, S. (2017) A qualitative exploration of primary school students' experience and utilisation of mindfulness. *Contemporary School Psychology* 21:304-316

Barblett, L. a Maloney, C. (2010) Complexities of assessing social and emotional competence and wellbeing in young children. *Australasian Journal of Early Childhood*, 35:2, 13-18.

BERA (2018) *Ethical Guidelines for Educational Research* London: BERA

Burden, R. (2000) *Myself as a Learner* Birmingham: Imaginative Minds

Burke-Johnson, R., Onwuegbuzie, A., Turner, L., (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of mixed methods research*, 1(2):112-133.

Donaldson, G. (2015) *Successful Futures*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru

Durlak, J., Weissberg, R., Dymnicki, A. Taylor, R. a Schellinger, K. (2011) The impact of enhancing students' social and emotional learning: a meta-analysis of school based universal interventions. *Child Development*, 82, 405-432.

Goodman, A., Gregg, P. (2010) *Poorer children's educational attainment: how important are attitudes and behaviour?* London: Joseph Rowntree Foundation

Greenberg, M.T., Harris, A.R., (2012) Nurturing mindfulness in children and youth: current state of research. *Child Development Perspectives* 6 (2) 161-166

Johnson, R Burke, Onwuegbuzie, A.J. (2004) Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come *Educational Researcher* 33 (7) 14-26

Kabat-Zinn, J. (1994) *Wherever you go, there you are: mindfulness meditation in everyday life*. New York: Hyperion

Popordanoska, S. (2016) Implications of emotion regulation on young children's emotional wellbeing and educational achievement. *Educational Review*, 68:4, 497-515.

Sheinman, N., Hadar, L., Gafni, D., Milman, M. (2018) Preliminary investigation of whole-school mindfulness in education programs and children's mindfulness-based coping strategies *Journal of Child and Family Studies* 27: 3316-3328

Teddie, C., Tashakkori, A., (2009). *Foundations of mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioural Sciences*. Los Angeles, CA: SAGE Publications Ltd.

Tang, Y. Y., Ma, Y., Wang, J., Fan, Y., Feng, S. (2007) Short term mediation training improves attention and self-regulation. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 104:17152-17156

Llywodraeth Cymru (2015) *Cwricwlwm i Gymru – cwricwlwm am oes*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru